

Tartalomjegyzék

ELŐSZÓ

Témaválasztásom indoklása

Miért időszerű a XXI. században foglalkozni e témával?

Dolgozatom célja

1. CSOPJÁK ATTILA RÖVID ÉLETRAJZA

1.1 Születése, iskolái és polgári állása nyugdíjba menetelég

1.2 Megtéréseinek története és baptizálása

1.3 Megtérése után közösségünkben végzett tevékenységének összefoglalása

1.4 Nemzetünk, államunk és egyházunk képviselője

2. MISSZIÓMUNKÁBAN...

2.1.1 A Wesselényi utcai anyagyülekezettől való önállósulása és a Nap utcai gyülekezet alapítása

2.1.2 Nap utcai gyülekezet és imaházépítés

2.1.3 Feszültségek közösségünk missziójában

2.2.1 Kispesti I. Baptista Gyülekezet alapítása és az első világháború előtti tevékenysége

2.2.2 Áldások Kispesten az I. világháború alatt

2.2.3 A világháború utáni kihívások és szociális missziói kezdeményezések Csopják Attila és a kispesti gyülekezet életében

2.2.4 A gyümölcsöző húszas évek és Csopják Attila szolgálatának átadása

3. AZ EGYHÁZVEZETÉSBEN KIFEJTETT TEVÉKENYSÉGE

3.1.1 Közösségünk állami elismerésének előzményei

3.1.2 Közösségünk állami elismerésének egyik frontembere

3.1.3 Az állami elismeréssel járó előnyök és hátrányok

3.1.4 Budapesti Baptista Hitközségi elöljárójaként végzett munkája, a Magyarországi Baptisták Szövetsége megalakulásának körülményei és hitközségi elöljárói tisztségéből való lemondása

3.2 Az állami elismerésért vele együtt harcoló társairól

3.2.1 Udvarnoki András

3.2.2 Balogh Lajos

3.3 Közösségünk vezetőinek szociális érzékenysége

CSOPJÁK ATTILA ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA
(1853-1934)

4. IRODALMI MUNKÁSSÁGA

4.1 Kiadványai, könyvei

4.2 Szerkesztőként a Békehírnöknél

4.3 Egyházzenei tevékenysége

5. CSOPJÁK ATTILA CSALÁDJÁRÓL

5.1 Szülei

5.2 Testvérei

5.3 Házasságkötés, özvegység, újraraházasodás

5.4 Gyermekai

5.5 A Csopják család élete

**6. FÖLDI ÉLETÉNEK VÉGE, TEMETÉSE ÉS RÓLA SZÓLÓ
VISSZAEMLEKEZÉSEK.**

6.1 Betegsége és utolsó napjai

6.2 Temetése és az ott elhangzott visszaemlékezések

UTÓSZÓ

MELLÉKLET

FORRÁSJEGYZÉK

ELŐSZÓ

Témaválasztásom indoklása

Nem baptista családban nevelkedtem, és még (sajnos) azt sem tudom mondani, hogy (az én megtérésem előtt) a felmenőim közül egyáltalán ismerték volna a baptista közösségünket, ennek tudatában jogosan vetődhet fel sokakban az a kérdés, hogy ha semmiféle rokoni kötődésem nincs Csopják Attilához, sőt nem is egy helyről származom vele, még csak abban a gyülekezetben sem vagyok tag ahol ő munkálkodott, akkor miért írom a szakdolgozatomat pont őrá?

Dolgozatom témaválasztását erősen meghatározta, az egyik egyháztörténelem órán (Dr. Mészáros Kálmán előadásában) elhangzott Seres Sámuel temetéséről szóló történet. Seres testvér hatalmas missziómunkát végzett a Duna Tisza közötti településeken, majd egy nagy kiterjedésű körzet lelkipásztora lett, de mégis nyomorúságos körülmények között élt és halt meg (költözött az örök hazába). Az ő temetésén prédikált Csopják Attila (a Magyar Baptista Gyülekezetek Szövetségének alelnöke). Csopják testvér megrendítő beszéde Seres Sámuelről, úgy hiszem önvizsgálatra intette a jelenlévőket.

„Vajon ki volt nyomorúságának oka? Mi, akik vakok voltunk irányában.”¹

Amikor meghallottam ezt a történetet, (hogy egy magas egyházi pozícióban lévő vezető, ilyen alázattal és bűnbánóan elismerte, ő és az egész baptista közösség hibáját), akkor elkezdett érdekelni, hogy ki volt ez az alázatos hívő ember. Ezek után lelkipásztorom (id. Kovács Géza egy gyülekezeti kiránduláson) hívta fel a Dunaharaszti gyülekezet figyelmét Csopják testvér példamutató életére és Isten iránti odaszántására. Amikor el kellett döntenem a szakdolgozatom témáját, már kellő érdeklődéssel fordultam Csopják Attila élete és munkássága felé.

Miért időszerű a XXI. században foglalkozni e témával?

Úgy gondolom dolgozatom időszerűségét az jelzi, hogy egy büszkeségtől, gőgtől túlfűtött korban (amiben élünk), ahol sokszor ezzel a lelkülettel, még hívő emberek is megfertőződnek, egy másik utat, az alázat és Krisztus követés útját tárja elénk Csopják

¹ Csopják Attila Képek a magyarországi baptista misszió történetéből Kiadja a Magyarországi Baptisták Könyvkereskedése., Bp 1928., 20. o.

CSOPJÁK ATTILA ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA (1853-1934)

testvér élete. Csopják Attila, hiszem, hogy a mai elgépiesedett, piacorientált világban is jelzőtáblává válhat számunkra, mutatva azt, hogy Krisztussal bármilyen környezetben lehet fénykedni mint a csillagok az égen.

Dolgozatom célja

Csopják Attila élete és munkássága olyan hatalmas téma, hogy képtelenség teljes mélységében kimerni és bemutatni. Céлом, hogy magasztaljam Istent, azért a kegyelemért, hogy bűnös, gyenge emberekből Krisztus szeretete által világossággá és sókká válhatunk e világban. Ezt a csodát látom Csopják Attila életében és ebből a szemszögből szeretném bemutatni őt megtérésén, szolgálatán és családján keresztül. Ugyanakkor, meglepetést okozott számomra, hogy még nem készült teljes könyv az életéről. Az a vágyam, hogy írásom részese legyen az ő életének és munkásságának megismertetésében.

(Hosszas gondolkodás eredményeképpen arra jutottam, hogy az érthetőség kedvéért nem a kronológiai sorrendet követem. Mivel Csopják Attila életében párhuzamosan több cselekmény is zajlott, és ha összevegyíteném ezeket, akkor átláthatatlan káosszá válnának a különböző események. Ezért inkább külön választva mutatom be egyes életterületeit a teljesség igénye nélkül. Ha pontosan (persze amennyire lehetséges ez) látni akarjuk Csopják testvér életművét, akkor mindezeket együtt vizsgáljuk meg a megfelelő időrendi síkokban.)

1. CSOPJÁK ATTILA RÖVID ÉLETRAJZA²

1.1 Születése, iskolái és polgári állása nyugdíjba meneteléig

Volt egy Merény nevű régi város még a történelmi Magyarország területén, amelyet, ha ma keresnénk a térképen, Szlovákiában, a hajdani Szepes megyében találnánk rá. Ebben a Gölinec (Hnilec) völgyében lévő, ma község státuszú településen született, 1853. február 27-én Csopják Attila.³ Édesapja Csopják Antal, ebben a több nemzetiségű szepességi városban, mint erdőuradalmi tiszt⁴ dolgozott. Pár esztendő múltával a Csopják család úgy döntött, hogy a lassan polgárosodó mező- és erdőgazdálkodással foglalkozó, Abaúj megyei Mikóházára költöznék. Amikor Csopják Attila felnőtt az iskolapadhoz, Sátoraljaújhelyen lett elemi iskolás. Eperjesen folytatta tanulmányait a gimnáziumban, később Kassán és végül Ungváron tanult, itt tette le az érettségi vizsgát is.⁵

1926-ban A Kürt nevű ifjúsági folyóiratban megemlékezik egy útvjáról, amit Eperjesről Mikóházára tett meg 1867-ben, 14 éves korában egy tanuló társával.⁶ Kiderül e cikkből, hogy a szüleit ritkán tudta meglátogatni az otthona és a gimnázium közötti – akkoriban még nagy útnak számító – 70 kilométeres távolság miatt. Szülei és a családi fészek iránt olyan nagy honvágy tört rá, hogy a húsvéti szünetben gyalogosan és szekérré kéredzkedve sietett haza. Ebben a cikkben a szülei iránti ragaszkodás és a hosszú út mellett az is feltűnhet az olvasónak, hogy már gyermekkorában is gyenge gyomrú volt, amitől élete során annyit szenvedett.⁷

Édesapja mikóházai körjegyzői fizetése a családnak nem sok bevételt hozott. Szülei csak kevés pénzzel tudták támogatni fiuk taníttatását, ezért pénzért nála fiatalabb diákokat korrepetált és e bevétel által ki tudta egészíteni az otthonról kapott segítséget. Ebből is látszik, hogy már kiskorától talpraesett és kitartó fiú volt, aki gondoskodni tudott magáról.

² Önéletrajza alapján, melyet lediktált vejének **Steiner Istvánnak** egyes szám harmadik személybe. Békehírnök., VII (LVII) évf., 18. szám 1963 szeptember 15., 7. o. ; Bh., 40. évf., 4. szám, 1934. január 27., 27. o. ; I. sz. Melléklet

³ II. sz. Melléklet

⁴ Dr. Tresánszky Vilmos: A baptizmus egyháztörténelme és a mai baptizmus lényege. Dr. Haraszi Sándor kiadása, Bp., 1996, 116 o.

⁵ Békehírnök (a továbbiakban Bh.), VII (LVII) évf., 18. szám 1963.szeptember 15., 7. o ; Bh., 40. évf., 4. szám, 1934. január 27., 27. o.

⁶ A Kürt, Baptista ifjúsági lap, III. évf., 9–10. szám, 1926. december, 4. o.

⁷ Bh., 40. évf., 3. szám, 1934. január 20., 18. o.

1873-ban tanulmányai befejeztével Szerencsre királyi adótisztte neveztek ki. Kis idő múlva Eperjesre helyezték, abba a városba, ahol gimnáziumba is járt. 1875-ben pénzügyi számtisztnek léptették elő, és Sátoraljaújhelyen dolgozott.

„Állam számviteli vizsgát 1876-ban tette le.”⁸

1880-ban került Budapestre, a pénzügyminisztériumba, mint számtiszt, számvizsgáló, majd 1907-től számtanácsosi tisztséget töltött be.⁹ 1913-ban vonult nyugdíjba, de az állam legalább két alkalommal adott megbízást neki, amit későbbiekben fejtek ki.

A felsorolt adatok Csopják Attila hatvan évét: születését, iskoláit és munkásságát mutatják be. Az adatokból következtetni lehet arra, hogy a munkáját lelkiismeretesen elvégezte, mivel egyre nagyobb feladatokat bízta rá. Vidéki tisztviselőből budapesti számtanácsossá lett, amit ha világi szempontból nézünk, akkoriban sikeres karriernek számított. Halála utáni visszaemlékezésekből kitűnik, hogy a magas hivatali tisztségeket, amiket betöltött, a misszió javára fordította.¹⁰

1.2 Megtérésének története és baptizálása

Csopják Attila életére nagy hatással volt az a tudat, hogy édesanyja, Hortulányi Mária születése előtt már imádkozott érte, és minden vágya az volt, hogy gyermeke Isten szolgája legyen. Mivel a Csopják szülők görög katolikus vallásúak voltak, ezért ennek a vallásnak szokása szerint keresztelték meg.¹¹ Gyermekkorától kezdve vonzódott a hithez, és vágyott Isten után. Édesanyja észrevette fia Isten felé való fogékonyságát, ezért lakásuk egyik szobáját kápolnának rendezte be,¹² és ott tanította imádkozni gyermekeit. Csopják testvér egyik 1899-ben megjelent Békehírnök cikkében visszaemlékezik gyermekkorára.¹³ Írása szerint a környezetében lévő gyermekek úgy fogadták el őt, mint a kis papjukat. Nyolc évesen, rendszeresen bejártak barátaival, testvéreivel az anyja által feldíszített templomszobájukba, ahol gyermeki lelkiülettel próbálták keresni Istent. Egyik viharos

⁸ Bh., VII. (LVII.) évf., 18. szám, 1963. szeptember 15., 7. o ; Bh., 40. évf., 4. szám, 1934. január 27., 27. o ; III–IV. sz. Melléklet

⁹ Dr. Tresánszky V. hivatk. műve, ... 116. o.

¹⁰ Bh., 40. évf., 6. szám, 1934. február 10., 42. o.

¹¹ Bh., VII. (LVII.) évf., 18. szám, 1963. szeptember 15., 7. o és Bh., 40. évf., 4. szám, 1934. január 27., 27. o.

¹² A Kürt, Baptista ifjúsági lap, II. évf., 3. szám 1925. május – június., 1. o.

¹³ Bh., V. évf., 11. szám, 1899. június 15., 130-132. o.

CSOPJÁK ATTILA ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA
(1853-1934)

napon, a gyermekek megijedve az égháborútól bemenekültek a kis kápolnájukba, akkor a nyolc éves Csopják Attila előállva imádkozásra buzdította társait. Amikor az egyik *„fiúcska... félelmében nagyon hangosan mondta imáját,*”¹⁴ egy másik jelenlevő gyermek, rendre akarta utasítani. Csopják Attila így válaszolt a felháborodott társának:

*„Hagyj békét neki, mindenki úgy imádkozzék, ahogy akar.”*¹⁵

Csopják testvér egész életét, ez a fajta *„vallási türelmesség”*¹⁶ és bölcsesség jellemezte. Egyháza szertartásait, hagyományait tiszteletben tartotta és gyakorolta. Önéletrajzában megjegyzi, hogy milyen hatással volt rá, amikor egyszer megcsókolta a feszületet úgy, ahogyan a görög katolikus vallásban szokták gyakorolni:

*„a feszületet csak egyetlen egyszer csókolta meg és úgy elirtózott tőle, hogy azután talán még a kényszernek sem engedett volna, hogy megcsókolja”.*¹⁷

Mikor az ifjú Attila befejezte az elemi iskolát, anyja elvitte felvételizni a papnevelő intézetbe. A görög katolikus vallásban a papoknak jó énekhanggal kell rendelkezniük, ezért a felvételin alaposan megvizsgálják a papjelöltek zenei képességeit. Csopják Attila nem ment át az énekvizsgán és emiatt nem vették fel görög katolikus papnövendéknek. Az ifjú és édesanyja nagyon elszomorodtak és keservesen sírtak. Egy idős pap, amikor ezt meglátta kezét a gyermek fejére tette, és azt mondta neki, hogy ne búsuljon, mert ha az Úr azt akarja, hogy pap legyen, úgyis az lesz.¹⁸ Körülbelül ebben az időben (12–13 éves korában) kedvenc könyvévé vált egy képes Biblia, amit ezért előszeretettel lapozgatott és olvasgatott. Krisztus élete, halála, szenvedése magával ragadta, és szívében nagy változásokat eredményezett. Amíg nem kezdte olvasni a képes Bibliát, addig (visszaemlékezése szerint) nem különbözött a kortársaitól. Amikor megérintette Jézus Krisztus váltságahalála, onnantól kezdve az igazság és jóság lett számára a követendő; a hamisság és a bűn pedig irtózatot váltott ki belőle. Nyiladozó hite azonban, abban a közegben, amiben élt nem talált táplálékot, és nem tudott szárba szökkeni. Evangéliumi gyülekezet akkoriban nem volt a környezetében, és nem is tudott létezésükről. Az elemi iskolát befejezve, családjától távol (ahogy már írtam is) kollégiumban lakott, diáktársaival. Sajnos törvényszerű, ha egy Isten felé nyitott ember nem kap lelki táplálékot, előbb utóbb valami elvonja az érdeklődését. Az ifjú Csopják Attila Isten iránti nyitottságát a színház

¹⁴ Bh., V. évf., 11. szám, 1899. június 15., 131. o.

¹⁵ Bh., V. évf., 11. szám, 1899. június 15., 131. o.

¹⁶ A Kürt, Baptista ifjúsági lap, II. évf., 3. szám, 1925. május – június., 1. o.

¹⁷ Bh., VII. (LVII.) évf., 18. szám, 1963. szeptember 15., 7. o ; Bh, 40. évf., 4. szám, 1934. január 27., 27. o.

¹⁸ Marosi Béláné Csopják Gyöngyike emlékezése szüleiről, nagyszüleiről, testvéreiről és családja többi tagjairól 1974, 23 oldalas jegyzet Cserhalmi Imre felkérése 3. o

homályosította el. Harmadikos gimnazista volt, amikor diáktársaival megnéztek egy színházi darabot, ami olyan nagy hatással volt rá, hogy érdeklődésének középpontjába teljesen a színház került. Színdarabokról szóló könyveket olvasott, sőt megpróbálkozott az írással is. Mivel már nem foglalkozott a hitével, az idő múlásával erkölcsileg zülleni kezdett. A színház lett a kedvenc időtöltése, mellette a barátaival ivott, és kártyázással múlatta idejét. Csopják Attila életének, ebben az Istentől távollevő szakaszában is, mint bűvópatak elő-előtört Isten szeretete. Gyöngyike lányának apjáról való visszaemlékezésében olvasunk egy olyan esetről (amit nagynénjétől hallott), amikor biliárdozás közben a társaság trágárul kezdett beszélni, ezért otthagya őket. Mikor a kocsma mellék ajtaján át, távozott volna, benyitott egy előszobába, ahol megpillantott egy olyan képet, ami Jézus Krisztust töviskoronával ábrázolta. Úgy érezte, mintha a kép beszélni kezdene hozzá, ezt mondva neki:

„ezt tettem érted – és te mit tész (teszel) értem”¹⁹.

Ebből a történetből is látszik, hogy a gyermekkorában őt ért hatások nem múltak el nyomtalanul.

1878-ban feleségül vette Ócsvári Idát, akinek a hozományában egy Katolikus fordítású Újszövetséget és az *„őszövetségből egy nagy füzetet talált”²⁰*. Ismét előtört belőle Isten keresése, annak ellenére, hogy szeretetteljes légkör vette körül, és nem szűkölködött házassága elején az anyagiakban sem. Valami ellenállhatatlan vágy hajtotta a Biblia olvasására, amit ezután több évig szüntelenül tanulmányozott. Kereste benne az Úrnak reá vonatkozó akaratát. A Biblia kutatásának eredménye az volt, hogy ráeszmélt bűnös voltára, és megtalálta Krisztusban való szabadulását. Lánya a visszaemlékezésében megjegyzi, hogy édesapját nem látták soha sírni, sőt még elérzékenyülni sem. Apjától hallotta, hogy: *„amikor megtért, rájött a bibliaolvasás alapján, milyen sors várt volna rá bűnbeismerés nélkül és milyen sokat tett érte az Üdvözítő, akkor ott a budai temető csendjében keservesen tudott sírni.”²¹*

Vallása nem elégítette ki már hitét, mivel azt vette észre, hogy a nép által ismert és gyakorolt keresztyénség nem valódi.²² 1888 egyik augusztusi vasárnapján, felkerekedett megkeresni a nazarénusokat. Előzőleg olvasott az egyik újságban róluk, hogy erkölcsösen

¹⁹ Marosi Béláné Cs. Gy. hivatk. műve, ... 19.o.

²⁰ Bh., VII. (LVII.) évf., 18. szám, 1963. szeptember 15., 7. o. ; Bh., 40. évf., 4. szám, 1934. január 27., 27. o. ; V. sz. Melléklet

²¹ Marosi Béláné Cs. Gy. hivatk. műve, ... 4.o

²² Bh., VII. (LVII.) évf., 18. szám, 1963. szeptember 15., 7. o. ; Bh., 40. évf., 4. szám, 1934. január 27., 27. o.

CSOPJÁK ATTILA ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA (1853-1934)

élik az életüket. Elindult vidékre és több kilométeren keresztül gyalogolva a forró napsütésben, eljutott Órszentmiklóásra, ahol baptista hívőkre talált. Az órszentmiklósi testvéreink miután megtudták, hogy Budapesten lakik, megadták a Wesselényi utcai Baptista Gyülekezet címét. Ebben az időben még németül folytak az alkalmak a Wesselényi utcai Gyülekezetben. Ez nem volt akadály, mivel Csopják Attila kiválóan ismerte és használta ezt a nyelvet. A Bibliából nyert hite és a gyülekezet által képviselt tanítás között nem volt különbség, ezért elkezdett járni Budapesten a baptisták közé. Egy kis idő múlva feltűnt Csopják testvérnek, hogy a baptisták nem keresztelnek gyermekeket, hanem a felnőtt hitre jutott embereket merítik alá. Attila testvér, olyan lelkülettel kutathatta Bibliáját a bemerítés felől, ahogyan az Apostolok cselekedetei jellemzi a béreai Istent kereső embereket. (ApCsel 17, 11)

„Teljes készséggel fogadták az ígét, és napról napra kutatták az Írásokat, hogy valóban így vannak-e ezek a dolgok.”²³

Tanulmányozni kezdte az őskeresztyének szokásait az egyetemi könyvtárban, és meggyőződött arról, hogy az apostolok alámerítéssel kereszteltek. Eljutott arra a felismerésre, hogy a felnőtt bemerítés a bibliai keresztség; és Megváltóját ebben is követni akarja. Meyer Henrik testvér 1889. október 3-án merítette alá hitének elpecsételéseként.

Hitre jutásában észrevehetjük, hogy Krisztus, már gyermekségétől fogva kereste őt. Példaértékű az Isten ígéje iránt való szeretete, és Isten akaratának keresése a keresztséggel kapcsolatban. Élete vége felé, amikor már nagy tiszteletnek örvendett, akkor diktálta le Steiner Istvánnak az önéletrajzát²⁴, amiben leírja az ifjúkori bűneit is. Csopják bácsi bármilyen magas egyházi vagy világi pozícióba jutott, soha nem feledte el, honnan indult és milyen bűnökből emelte ki őt Krisztus.

²³ Biblia, Kiadja a Magyar Bibliatársulat megbízásából a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Bp., 1998. 155. o.

²⁴ Bh., VII. (LVII.) évf., 18. szám, 1963. szeptember 15., 7. o. ; Bh., 40. évf., 4. szám, 1934. január 27., 27. o.

1.3 Megtérése után közösségünkben végzett tevékenységének összefoglalása

Csopják Attila bemerítése után vágyott a gyülekezetben való szolgálatra, és igazzá vált rá Jézus Krisztusnak a talentumokról szóló példázatában szereplő úrnak a szolgálói felé való dicsérete.

„*Jól van, jó és hű szolgám, a kevésen hű voltál, sokat bízok rád ezután [...]*”²⁵ (Mt 25, 21)

Csopják testvér első szolgálata a Wesselényi utcai gyülekezetben az ajtónálló szolgálat lett.²⁶ Ő fogadta a gyülekezetbe érkező hittestvéreit és a látogatókat. Később, mivel jól beszélt németül, gyakran fordította Meyer Henrik prédikátort szolgálata közben.²⁷ Megtérése a családjában is változásokat eredményezett, gyerekeinek otthon vasárnapi iskolát tartott.²⁸ Pár év elmúltával gyermekei segítségével összegyűjtötte az utcákon kóborló fiatalokat, és a Rákos utcában „*bérelt egy helységet,*”²⁹ hogy tanítsa őket (vasárnapi iskolai tanító lett).³⁰ Gyakran hivatalából adódóan utazott vidékre, ilyenkor általában meglátogatta a helyi gyülekezetet, és sok esetben igével is szolgált közöttük. Budapesten is többször prédikált.³¹ Szolgálatait Meyer Henrik testvér támogatásával és tájékoztatásával végezte még ebben az időben.³²

1893-ban külön vált öt testvérrel a Wesselényi utcai gyülekezettől, és csatlakozott az Udvarnoki András vezette tahitótfalui misszióhoz. 1893–1895-ben előljárója volt a Nap utcai Baptista Gyülekezet ősenek, ami először az Imre utcában, majd a Nagytemplom utca 6. szám alatt működött.³³ 1895-ben Udvarnoki Andrással közösen munkálkodtak a gyülekezetben.

A Wesselényi utcai német nyelvű gyülekezettől való elszakadásának oka az volt, hogy teljes szívével és erejével támogatta a magyar nyelvű misszió kibontakozását.

A különböző atrocitások, amit a baptista hívők átéltek, (sokszor a népegyházakba járó emberektől) egyre sürgetőbbé tették, hogy államilag is elismerjék a baptista

²⁵ Biblia Kiadja a Magyar Bibliatársulat megbízásából a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Bp., 2006., 34. o.

²⁶ Bh., XXVIII. (LXXVIII.) évf., 22. szám, 1984. május 27., 94. o.

²⁷ 1895-1920 Budapesti Nap–Utcai Baptista Gyülekezet 25 éves fennállásának rövid története. Kiadja: A Budapest Nap–Utca Gyülekezet, Magvető könyvnyomda, Bp., 1920., 6. o

²⁸ Dr. Tresánszky V. hivatk. műve, ... 118. o.

²⁹ Bh., XXVIII. (LXXVIII) évf., 22. szám, 1984. május 27., 94. o.

³⁰ Dr. Tresánszky V. hivatk. műve, ... 118. o.

³¹ Bh., VII (LVII) évf., 18. szám 1963 szeptember 15., 7. o ; Bh., 40. évf., 4. szám, 1934 január 27., 27. o

³² Meyer Henrik önéletrajza magyar fordításban, 110. (73). o. Kézirat a Baptista levéltár tulajdonában.

³³ Dr. Tresánszky V. hivatk. Műve, ... 118. o.

felekezetet, mint egyenlő jogú egyházat a nagyegyházak mellett. Csoják Attila egyik élharcosává vált, hogy elismerjék hazánkban a közösségünket.

Felismerte többek között azt is, hogy a baptista hívőknek szükségük van egy olyan folyóíratra, ami tanítja, neveli őket; információkat közöl az ország baptista gyülekezeteinek életéről, hogy ezáltal is a gyülekezetek közössége, identitástudata megszilárduljon. 1895-ben megbízzák őt és Udvarnoki Andrást a rákoscsabai konferencia résztvevői, hogy indítsák el a Békehírnököt, és legyenek a lap szerkesztői. 1906-tól haláláig egyedül ő a Békehírnök főszerkesztője.³⁴

„Mint felavatott missziómunkás az ország sok helyén fordult meg. Állami szolgálatban lévén, hivatalos küldetéseiben részesült, s így alkalma volt szolgálata mellett a gyülekezetekben is munkálkodni.”³⁵

Minisztériumi hivatalnokként gyakran védte meg a vidéken lévő testvéreket egy-egy hatalmaskodó bírótól, vagy tisztviselőtől. A sok eset közül egyet említek. Minisztériumi munkája 1899-ben Pozsonyba szólította, ő pedig vasárnap meglátogatta a Pozsony melletti településen, Negyeden élő hívőket. Mikor odaérkezett, az a hír várta, hogy a község előjárósága sokakat felbujtott a baptisták ellen, és már gyülekezik a csöcselék a község házában, hogy szétzavarják az istentiszteleten lévő hívőket. Csoják testvér meghallva ezt, azonnal elindult a község házára. Bement a bíróhoz és előadta neki és a település többi tisztségviselőjének, hogy a baptisták ügyében jött. Amikor látta, hogy a község vezetése nemhogy segítene a testvéreknek, hanem még kárörvendően gúnyolják is őket, elővette igazoló okmányait. A bíró az okmányon látva a felső hatóság pecsétjét megijedt, és azonnal intézkedni kezdett. Így menekültek meg a negyedi baptisták az erőszakoskodásoktól.³⁶ Az állami elismerés után, 1906–1908 között a Baptista Hitközség első előjárójává választották.³⁷

1908-ban Kispestre költözött, és átvette a helyi gyülekezet vezetését. Az ő munkálkodása alatt nőtt meg a gyülekezet taglétszáma 240 főre.³⁸ 1909. szeptember 8-án a gyülekezet a Kisfaludy utca 24. szám alá, egy villából átalakított saját imaházba

³⁴ Bereczki Lajos szerk.: „Krisztusért járva követségben”, Tanulmányok a magyar baptista misszió 150 éves történetéből, Baptista Kiadó, Bp., 1996, 98. o.

³⁵ Bh., VII. (LVII.) évf., 18. szám, 1963. szeptember 15., 7. o., Bh., 40. évf., 4. szám, 1934. január 27., 27. o.

³⁶ Bh., 40. évf., 6. szám, 1934. február 10., 42. o.

³⁷ Pátkai Béla és társai: A kegyelem száz esztendeje 1900-2000, A Kispesti Baptista Gyülekezet jubileumi füzet, Készült a Kispesti Baptista Gyülekezet centenáriuma 2000. november 1-jén, 150 példányban, 12. o.

³⁸ Répai Győző, Szaniszlói Tibor, Steiner István: Emlékezés a Kispesti Baptista Gyülekezet 60 esztendejére, 19 oldalas jegyzet, 12. o.

CSOPJÁK ATTILA ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA (1853-1934)

költözött.³⁹ 1921-ben új imaházat kellett építeni, mivel a gyülekezet látogatottsága megnőtt. 1932-ben adta át Csopják Attila testvér Udvarnoki Béla lelkipásztornak (példáson)⁴⁰ a gyülekezet vezetését.

Csopják bácsi közismert volt a szegények, árvák és rászoruló emberek iránti szeretetéről.⁴¹

„Udvarnoki András találóan írja: Csopják bácsi a szegények barátja volt.”⁴²

Kispesten, a régi Nefelejcs utca 49. szám alatt a Csopják család telket vásárolt, melynek L-alakú építményben 12 rászoruló lakó talált otthonra. Műhelyt nyitottak nekik, ahol dolgozhattak, és a betegeket is ellátták.⁴³ Az első világháborúban elesett emberek családjainak megsegítése egyre égetőbb szükség lett, mivel a háború elhúzódott, és az állam csak hat hónapig biztosította a segílyt számukra. Csopják Attila és Balogh Lajos címére küldték az árvák és özvegyek neveit, és helyzetük értékelését a gyülekezetek előljárói.⁴⁴ Két területi bizottságot hozott létre közösségünk. Az egyik bizottságban ott volt Csopják testvér Udvarnoki Andrással, Gerwich Györggyel és Beharka Pállal.⁴⁵

Csopják testvér bemerítése és a mennyei honba való eltávozása közötti időszak munkássága olyan gazdag és gyümölcsöző, hogy képtelenség pontosan lejegyezni azt. A fenti sorok azt bizonyíthatják előttünk, hogy teljes szívéből megtért Krisztushoz, és minden erejével és idejével neki szolgált.

³⁹ Répai Gy. hivatk. műve, ... 4. o.

⁴⁰ Bh., 40. évf., 4. szám, 1934 január 27., 27. o.

⁴¹ Dr. Gerzsenyi László–Miklya Luzsányi Mónika Mindedig... az első magyarországi baptista gyülekezet története HARMAT – Wesselényi utcai Baptista Gyülekezet, Bp., 2007, 222. o.

⁴² Bh., VII. (LVII.) évf., 18. szám, 1963. szeptember 15., 7. o.

⁴³ Pátkai B. hivatk. műve, ... 21. o.

⁴⁴ Bh., XXI. évf., 10. szám, 1915. május 30., 160. o.

⁴⁵ Bh., XXI. évf., 11. szám, 1915. június 15., 174. o.

1.4 Nemzetünk, államunk és egyházunk képviselője

Csopják Attila teljes szívvel és erejével munkálta nemzetünk előrehaladását. Minden tőle telhetőt megtett, hogy országunk talpra álljon az első világháború után. Nyugdíjba menetelét követően is (mint ahogy azt már írtam) többször kérték fel különböző feladatokra.

1916-ban a román csapatok betörték a monarchia területére, és károkat okoztak az állami tulajdonokban is. Megbízták Csopják testvért, hogy utazzon le Sepsiszentgyörgyre, és mérje fel az ottani dohánygyár állapotát. A zűrzavaros helyzet dacára, elvégezte a nem kis veszéllyel járó feladatot.⁴⁶

1918-ban a magyar csapatok letették a fegyvert, bízva a „*népek önrendelkezési jogaiban*”⁴⁷, pár hét múlva szárnyra kelt az a szóbeszéd, hogy hazánkat drasztikusan feldarabolják. Mikor ezek a hírek eljutottak a magyar protestáns egyházak vezetői fülébe, elhatározták, hogy két küldöttséget küldenek a győztes hatalmak protestáns vezető politikusaihoz. Céljuk az volt hogy tájékoztassák a győztes hatalmakat, hogy milyen veszteség éri a magyarországi protestáns egyházakat és a népet, ha elveszítünk nagyobb területeket. Erdély és a körülötte lévő területeken élő magyar és német egyház tagjaira különösen nagy fenyegetést jelentett a román ortodox egyház. Terv szerint, mintegy tíz főből álló csoport Amerikába utazik, és felkeresi Wilson elnököt. A második küldöttség előreláthatólag Svájcba, Hollandiába, Franciaországba és Angliába megy, és közbenjár hazánk ügyéért a felsorolt országok vezetőinél. Ezeket, a terveket ismerték és támogatták hazánk akkori politikai irányítói. A Pesti Hírlap 1918. december 3-ai számában tudatja az olvasóival a protestáns vezetők terveit és az európai vezetőkhez készülõ csoport indulásának időpontját.⁴⁸

1918. december 6-án indult el a második küldöttség, melyben két baptista testvérünk is volt. Hazánkban lévő közösségünket Csopják Attila, mint egyházunk alelnöke, és a Wesselényi utcában tevékenykedő Scheffler Reinhold, a Délkelet-Európai Szövetség elnöke képviselte.⁴⁹ Csopják Attila a Békehírnökben megjelent cikkében írja,⁵⁰ hogy tizenheten indultak Budapestről, és Bajorországban három küldött elbúcsúzva tőlük

⁴⁶ Bh., 40. évf., 4. szám, 1934. január 27., 28. o.

⁴⁷ Zágoni Jenő: Baptisták az Első világháborúban A Magyarországi Baptista Egyház Levéltára, Bp., 2007, 361. o.

⁴⁸ Zágoni J. hivatk. műve, ... 358. o

⁴⁹ Uo., 359. o.

⁵⁰ Bh., XXV. évf., 3. szám., 31–34. o.

CSOPJÁK ATTILA ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA (1853-1934)

Svájc felé vette az irányt. Hollandiába érkezve a bizottság mindent elkövetett, hogy akiknek csak tudják, elmondják a magyarországi helyzetet. Mivel nem engedték beutazni Angliába a küldöttséget, leveleket, táviratokat küldtek a különböző országokban lévő protestáns politikusoknak, egyházvezetőknek. Csopják testvér táviraton keresztül kapcsolatba lépett a Baptista Világszövetség titkárával, dr. Shakespeare-rel. Készítettek emlékiratokat, amelyeket Lloyd George és Wilson elnököknek eljuttattak. Amikor úgy látták, hogy minden tőlük telhető dolgot megtettek Magyarország ügyéért, akkor Hollandiában hagyva három társukat (a megmaradt ügyek intézésére) hazatértek.⁵¹

Utólag úgy tűnhet számunkra, hogy a bizottságok minden erőfeszítése hiábavaló volt. A trianoni békeszerződés a vártnál is drasztikusabban elcsatolta hazánk területeit, és tragédiasorozatokat indított el nemzetünk történelmében. Ha azonban figyelembe vesszük a Britannica Hungarica világciklopédia 11. kötetének 617. oldalán leírtakat, („*a békeszerződés nem lett rosszabb, mint amilyen lehetett volna.*”)⁵² akkor feltételezhető, hogy valamilyen mértékben Csopják testvérék munkája hatással volt a trianoni békeszerződésre. Az emlékiratok pozitív hatása továbbá, hogy „*H. S. H Rothermere a Lloyd George vezette kormány légügyi minisztere*”⁵³ hazánk barátjává vált.

Csopják testvér utazásaiból kitűnik, hogy nem csak egyházunk számára volt áldás munkája, hanem nemzetünkre is pozitív hatással volt tevékenysége.

⁵¹ Zágoni J. hivatk. műve, ... 359. o.

⁵² Uo., 361. o.

⁵³ Uo., 363. o.

2. MISSZIÓMUNKÁBAN...

2.1.1 A Wesselényi utcai anyagyülekezettől való önállósulása és a Nap utcai gyülekezet alapítása

Hazánkban, 1846-ban jelent meg az újkori baptizmus, Hamburgból hazatért négy iparos legény által.⁵⁴ Rottmayer János Budapestre kerülve nagy buzgalommal állt hozzá az evangélium hirdetésének. Az 1848-as forradalom után bekövetkezett megfigyelések és zaklatások szétszórták az első baptista csoportosulásokat. Rottmayer Kolozsvárra költözése után teljesen megszűntek az összejövetelek, és a már megtért emberek is próbáltak az államhatalom szeme elől eltűnni. A baptista misszió szempontjából az igazi fellendülés 1873-ban következett be Meyer Henrik hazánkba való jövetelével. Mivel az 1800-as évek Budapestjén sok német ember élt, és az itt élő magyarok többsége tudott németül, Meyer német származása (és nyelvtudása) nem jelentett akadályt az evangélium hirdetésében. 1874. december 24-én a Lukács fürdőben négy megtérőt merített be és így megalakult Budapest első baptista gyülekezete, a Wesselényi utcai Baptista Gyülekezet őse.⁵⁵ Isten nagyon megáldotta az első gyülekezetet az 1880-as évek elején. 75 taggal megindult az imaház építése a Meyer Henrik nevére lévő, a Wesselényi és a Hársfa utca sarkán található saját ingatlanon.⁵⁶ 1887 augusztus 20-án volt a megnyitó ünnepély, ahová 700 embert hívtak meg. Meyer testvér hatalmas munkát végzett hazánkban. Összefogta és tartotta a kapcsolatot a vidéken élő baptistákkal is, és nem túlzás kijelenteni róla, hogy az „egész ország prédikátora volt”⁵⁷. Idővel kiütközött hazánk baptista missziójában a többféle nemzetiségűek közötti ellentét. Amikor sok magyar ember megtért, nehezen viselték el (a nemzeti sorsból adódóan), hogy az igehirdetés fő nyelve a német. Az 1890-es években, hazánkban a kiegyezés következtében a magyarság ügye nyugvópontra kezdett kerülni, de a baptista gyülekezetekben ekkorra tehető a nemzeti öntudat fellángolása. A magyar nyelvűség egyik frontemberévé vált Udvarnoki András és Balogh Lajos mellett Csopják Attila.

⁵⁴ Csopják Attila: Képek a magyarországi baptista misszió történetéből hivatk. műve, ... 7. o.

⁵⁵ Bereczki L. hivatk. műve, ... 56. o.

⁵⁶ Gerzsenyi L. – Miklya L. M. Mindedig... hivatk. műve, ... 39. o

⁵⁷ Welker József: Az egész ország prédikátora volt, Visszaemlékezésem Mayer Henrikre, Baptista Kiadó, Bp, 1. o.

Csopják testvér Meyer Henrik visszaemlékezése szerint jól tolmácsolt németről magyarra, amivel a Wesselényi utcai gyülekezetben rendszeresen szolgált is. Meyer kritikája Csoják Attilával szemben túlzott magyarságszeretete és ilyen irányú érzülete volt.⁵⁸ Csoják egyik tahitótfalui szolgálata után különösen fellelkesedve ment lelkipásztorához beszámolni a kis magyar gyülekezetben átélt élményeiről, amit vezetője félreértett:

„Egyik vasárnap este azzal jött haza Tótfaluról – szinte áradozva –, hogy az ott kapott áldásoktól szinte túl áradt a lelke. Neki is voltak tervei és szeretett volna valamit elérni, mert magasabb képességű volt, mint én.”⁵⁹

Meyer Henrik nehezen értette meg a magyar testvéreket, és az 1890-s évek elejére a feszültség egyre nőtt, „bizonyos” magyar gyülekezetek és a Wesselényi utcai gyülekezet között. 1893-ban Szabó András kezdeményezésére Tahitótfalu és környékén élő 57 magyar baptista testvér kivált a Wesselényi utcai Baptista Gyülekezet irányítása alól.⁶⁰ Csoják Attila hatodmagával (Csörgő Bálint, Csörgő Bálintné, Szabó Andrásné, Zatykó Ádámné, Honti Mária), csatlakozott a tahitótfalui kezdeményezéshez (majd 1894 februárjában még két testvér, Tomi Lajos és Tomi Lajosné szegődött melléjük), és így megalakult az első magyarnyelvű baptista gyülekezet Budapesten.⁶¹ Kezdetben Csörgő Bálint és Szabó Andrásné tulajdonában lévő, IX. kerületi Imre utcai pincelakásban jött össze a kis csoport.⁶² A testvérek hűséges és állhatatos szolgálatait Istenünk megáldotta megtérőkkel, és további magyar atyafiak csatlakozásával. Mivel a pincelakást rövid idő alatt kinőtte a kicsi csoportosulás, 1894-ben a VIII. kerületi Nagytemplom utca 6. szám alatt, kibéreltek egy „előfülkés szobát”⁶³ évi 200 forintért. A gyülekezetnek nagy segítséget nyújtottak a tahitótfalui testvérek mind az új terem berendezésében, mind az igei szolgálatban. Időközben 1893-ban a Hamburgi Baptista Szemináriumban végző Udvarnoki András és Balogh Lajos hazaérve, látta a közösségünkben kialakult feszült helyzetet (a magyar-német ellentétet) és kis időkülönbséggel, (először Udvarnoki, majd Balogh) csatlakoztak a magyar testvérekhez. Udvarnoki András Meyer Henrikkal szembe kerülve nem Kornya

⁵⁸ Meyer H. hivatk. műve, ...108. (71–72). o.

⁵⁹ Uo. 110. (73). o.

⁶⁰ Dr. Somogyi Imre: Nap-utcai emlékkönyv, A Budapest – Nap-utcai Baptista Gyülekezet ötven éves fennállásának rövid története, Kiadja A Budapest – Nap-utcai Baptista Gyülekezet elöljárósága, Bp., 1943, 5. o.

⁶¹ Uo.

⁶² Uo.

⁶³ 1895–1920 Budapest Nap-utcai B. Gy. 25. é. fennállásának rövid tört. hivatk. műve, ... 7. o.

CSOPJÁK ATTILA ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA (1853-1934)

Mihály⁶⁴ mellé szegődött, mint bibliaterjesztő, hanem elfogadta a tahitótfalui körzet lelkipásztori meghívását.⁶⁵ Udvarnoki András felmérve a budapesti helyzetet, ahol tudott segített Csopják Attilának a szolgálatban. Hivatalosan 1894. május 1-én, alakult meg a Nagytemplom utcai gyülekezet Udvarnoki András gondozása alatt.⁶⁶ Csopják és Udvarnoki testvér ez időtől kezdve Csopják Attila haláláig baráti- és munkakapcsolatban álltak. Csopják Attila, 1894-ben a Nagytemplom utcai gyülekezetben, mint helyi előljáró szolgált, Udvarnoki András tahitótfalui előljáró (később lelkipásztor) vezetése alatt.⁶⁷ Ismét számbeli növekedés folytán (igaz, hogy papíron még csak 12 tagja volt a gyülekezetnek, de a látogatók és megtérők száma megduzzadt) új ingatlanba kellett költöznie a gyülekezetnek, így találtak rá a Hunyadi utca 6. szám alatt levő bolti helyiségre, amit 800 forintért kibéreltek. Ebben az időben (1895-ben) költözött először Órszentmiklósról, majd Budapestre Udvarnoki András, akit prédikátorrá avatása után a budapesti gyülekezet lelkipásztorának választottak. Csopják Attila, mint gyülekezeti vén szolgált 1908-ig, Kiszpestre való eltávozásáig.⁶⁸

Ebben a részben kiderülhetett számunkra Csopják Attilának határozottsága és együttműködő készsége. Amikor szilárd meggyőződésévé vált a magyarnyelvű misszió fontossága, bátor volt kezdeményező lépéseket tenni. Udvarnoki Andrással való együttműködéséből pedig kitűnik, hogy el tudta fogadni a pásztori tekintélyt. Ebből is látszik, hogy a Wesselényi utcai Baptista Gyülekezetből való kiválására nem az összeférhetetlen lelkület vitte. A történelem alakulását látva (a kitelepítéseket, terület elcsatolásokat), úgy vélem az idő Csopják Attilát, Udvarnoki András és Balogh Lajost igazolta.

⁶⁴ Jubileumi füzetek 3., Emléklapok. Bányai Jenő írása: a 125 éves magyarországi baptista misszió korszakainak áttekintése, Kiadja a Magyarországi Baptista Egyház, Bp., 1972, (Dr. Gerzsényi László: Az evangélium kényszerében, Udvarnoki András élete c. könyve 27. oldalán Udvarnoki András, Tóth Mihály mellé volt rendelve.)

⁶⁵ Dr. Gerzsényi László: Az evangélium kényszerében, Udvarnoki András élete 1865–1945, Baptista Kiadó, Bp., 1995. 27–30. o.

⁶⁶ Uo.

⁶⁷ Dr. Somogyi I. hivatk. műve, ... 6. o.

⁶⁸ Dr. Tresánszky V. hivatk. műve, ... 118. o.

2.1.1 A Nap utcai gyülekezet és imaházépítés

A budapesti első magyarnyelvű gyülekezet Isten sok csodáját és gondoskodását átélte az évek során. A Hunyadi utcai bérlemény szomszédságában egy rosszhírű kávéház működött, a másik szomszédot pedig zavarta a testvérek éneklése. Sok nehézség, tusakodás után, Isten a főbérelő szívében jóindulatot támasztott a testvériség iránt, és kiadta a kávéház helyiségét a híveknek. Összenyitották a két helyiséget és immár kényelmesebben elfértek a látogatók az alkalmakon. A szomszédos lakószobát is megkapta a gyülekezet, ahová Udvarnoki testvér családjával együtt beköltözött.⁶⁹ Ahogyan növekedett az eklézsia által bérelt ingatlan nagysága, úgy nőtt a bérleti díja is. Évi 1400 forintot kellett kiadnia a (többségében kétkezi munkás emberekből álló) testvéreknek csak a bérlemény használatára. Isten kegyelmesen gondoskodott az anyagi szükségek betöltéséről a tagok önfeláldozó adakozásai által.

Csopják és Udvarnoki testvéreket jellemezte a fiatalok szeretete. Törekedtek a gyülekezeti munkába bevonni a fiatalságot. Az országban az első magyarnyelvű ifjúsági egyesület 1895-ben alakul meg Csopják Attila elnökletével a Hunyadi utcai Baptista Gyülekezetben.⁷⁰ Az ifjúság elérése céljából a vasárnap délutáni istentiszteletet, úgynevezett „*ifjúsági est*”⁷¹ követte (ami minden korosztály számára nyitott volt), ahol az érdeklődők találkozhattak Krisztussal. Az 1800-as évek végén és az 1900-as évek elején az énekkarok újszerű megszólalása vonzotta a kívülálló embereket. A gyülekezet vezetése fontos missziós stratégiának tartotta az énekkar létrehozását. Az 1896-ban megalakult⁷² (későbbi Nap utcai) énekkar túlnyomó többségét a fiatalság alkotta. Orosz István nagy erővel munkálkodott az énekes testvérek vezetésében.

1903-ban ismét felmerült az istentiszteleti terem kérdése. A gyülekezet szeretett volna saját épületet vásárolni magának, de anyagilag (emberi szempontból) lehetetlennek tűnt. Találtak a hívek egy eladó ingatlant a Kistemplom utca és a Nap utca sarkán, amit 56 ezer koronáért, részletfizetésre megvásároltak. Időközben kiderült, hogy nem lehet istentiszteleti alkalmak céljára átalakítani a telken lévő házat (technikai szempontból), ugyanakkor új imatermet építeni anyagilag merész vállalkozásnak tűnt. Csodával határos

⁶⁹ 1895–1920 Budapest Nap-utcai B. Gy. 25 é. fennállásának rövid tört. hivatk. műve, ... 10. o.

⁷⁰ Száz év az örök szeretetből 1894–1994. Budapest József utcai Baptista Gyülekezet emlékkönyve. Kiadja Budapest József utcai Baptista Gyülekezet, 1994, 60. o.

⁷¹ 1895–1920 Budapest Nap-utcai B. Gy. 25 é. fennállásának rövid tört. hivatk. műve, ... 12. o.

⁷² Bányai Jenő: A magyarországi baptista egyházzene története, Kiadja Baptista Kiadó, Bp., 1996, 117. o.

CSOPJÁK ATTILA ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA (1853-1934)

módon sikerült egy olyan építész találnia az atyafiaknak, aki elvállalta, hogy ugyancsak részletfizetésre felépíti az imaházat. Hittel belevágott a vezetőség Udvarnoki András pásztorlása alatt az imaházépítésbe. Összesen a telekárrel együtt 90 ezer korona tartozása volt a gyülekezetnek. Ekkoriban a Nap utcai Baptista Gyülekezet tagjainak többsége szegény napszámos és munkás ember volt. A fizetés részleteit rövid idő alatt kellett törleszteni, ami imára készítette a hittestvéreinket, főleg a vezetőséget. Ebben az időben Isten gondoskodó szeretetét különösképpen megtapasztalták az imádkozó atyafiak. A helyi tagok önfeláldozó adakozása mellett az egész ország testvérisége is kivette a részét az anyagi terhek vállalásában. Többször előfordult, hogy a gyülekezet pénztárosa (Tomi Lajos) jelezte a lelkipásztornak, hogy nem tudják kifizetni az aktuális részletet, amit egy-két nap múlva kellene törleszteni. Mégis mire a fizetésre került volna a sor, valami csoda folytán, mindig volt elegendő fedezet a pénztárban. Miközben az építkezés folyt, a Hunyadi utcai bérelt helyiséget felmondva, a vásárolt telek udvarán (ami „*Sion-udvar*” néven ment át a köztudatba⁷³) sátorban tartották meg alkalmaikat a testvérek. Az építkező gyülekezet késő ősziig kénytelen volt a sátortemplomban összegyűlni, mire el tudták foglalni kápolnájukat. 1903. november 19.-én nyílt meg az első budapesti magyarnyelvű baptista gyülekezet saját imaháza, aminek főbejárata a Nap utcára nézett és néz mind a mai napig.

Úgy gondolom a fenti sorokból kitűnik a nap utcai testvérek hite és odaszántsága. Csopják Attila mint a gyülekezet véne nagyszerűen együtt tudott dolgozni lelkipásztorával, Udvarnoki Andrással. Hiszem, hogy a Nap utcai Baptista gyülekezetet Isten azért tudta megáldani ilyen gazdagon, mert előljárói a lelkipásztorával együtt bátor hittel, egységesen vezették a rájuk bízott nyáját.

⁷³ Dr. Somogyi I. hivatk. műve, ... 8. o.

2.1.2 Feszültségek közösségünk missziójában

A Wesselényi utcai Baptista Gyülekezettel az első magyarnyelvű budapesti baptista gyülekezet kapcsolata időszakosan változó volt. Meyer Henrik visszaemlékezésében olvashatjuk, hogy a feszültségek enyhítése érdekében ő is szándékozott Budapesten magyar nyelvű gyülekezetet létrehozni.⁷⁴ Csopják testvérék kiválása után 1894-ben Bodoky Lajost megbízta, hogy Budapesten tartson magyar nyelvű istentiszteleteket a Wesselényi utcai Baptista Gyülekezethez kötődő magyar testvérekkel (és ebből a kezdeményezésből alakult meg a József utcai Baptista Gyülekezet). A Bodoky által vezetett kis közösség is bérelt helyiségben jött össze (először a Veres Pálné utcában).

„1897-ben vásároltak telket, kis földszintes házzal – a mai imaház helyén – amelybe 1901-ben költözhetek be. A bemerítéseket a Wesselényi utcai imaházban végezték.”⁷⁵

1902-ben Bodoky Lajos a vezetése alatt álló nyájnak a 65 tagjából 58 testvérral csatlakozott az Udvarnoki András lelkipásztorsága alá tartozó Hunyadi utcában összejövő eklézsiához. Bodoky döntését nagyban meghatározta az *„erősen magyarosodó fővárosban egyre nehezebb a kétnyelvű német-magyar gyülekezeti élet, és az állammal való rendezett viszony nagymértékben erősítheti a gyülekezetek helyzetének megszilárdulását és a fejlődését.”⁷⁶*

Bodoky Lajos kiszakadását sokan nem értették és Bodokyt árulónak bélyegezték meg. Az egyházpolitikai viharok megoldhatatlan problémaként terhelték a közösségünkben élő, különböző oldalon álló testvérek szívét. Ezekre az évekre emlékezve Meyer Henrik írásaiból kitűnik, hogy ő is nagyon szenvedett a megosztottságtól, és eljutott többször arra a pontra, hogy a rendezés érdekében feladja a Történelmi Magyarország területén végzett szolgálatát.⁷⁷ Mivel mind a két táborban komoly hívő emberek voltak ezért a viszálykodások mellett kitűnik a konfliktus rendezésének szándéka is a vezető testvéreknél. 1899-ben úgy látszott, hogy megoldódik közösségünk megosztottsága és véget ér a békétlenség. Meyer Henrik, Udvarnoki András és Csopják Attila álláspontjaikat egyeztetve ismét elkötelezték magukat a békességes egység felé való törekvésre. 1899. február 16-án együtt alakított a két csoport Irodalmi Bizottságot és kijelentették, hogy a

⁷⁴ Meyer H. hivatk. műve, ... 111. (73–74). o.

⁷⁵ Száz év az örök szeretetből 1894–1994, Budapest József utcai Baptista Gyülekezet emlékkönyve. Kiadja Budapest József utcai Baptista Gyülekezet, 1994, 7. o.

⁷⁶ 300 év áldásai. Budapest József utcai Baptista Gyülekezet jubileumi kiadványa a gyülekezet 110., az énekkar 100. és az imaház 90. évfordulóján Kiadja József utcai Baptista Gyülekezet, 2004, 21. o.

⁷⁷ Meyer H. hivatk. műve, ... 120. (79–80), 114. (75) o.

Pesten lévő három baptista gyülekezet között nincs „*semmi diszharmónia.*”⁷⁸ A két tábor teljes kibékülését és megnyugvását, a vezetőiknek hazánk baptista közösségének állami elismerésével kapcsolatos különböző álláspontja akadályozta meg. Emiatt lett a Balogh Lajos, Udvarnoki András és Csopják Attila által vezetett csoport neve (az 1905-ben elfogadott állami elismerés kapcsán) „*elismert baptisták*”⁷⁹. Meyer Henrik, Kornya Mihály és Tóth Mihály által vezetett testvérek neve „*el nem ismertek*”⁸⁰ (ők magukat „*szabad baptisták*”⁸¹ -nak nevezték). Így igazi egyesülése a két tábornak csak az első világháborús tragédiák és a trianoni békeszerződés által bekövetkezett területelcsatolások után, 1920-ban vált vallóssággá. (Az elismerés kérdéséről dolgozatomban: /AZ EGYHÁZVEZETÉSBEN KIFEJTETT TEVÉKENYSÉGE/ című fejezetben foglalkozom.)

Csopják Attilára a békességre való törekvése ezekben a nehéz években is jellemző volt. Meyer Henrik visszaemlékezésében igaz néha keserűen nyilatkozik Csopják testvéréről, de azt gondolom Csopják Attila jellemét látva írásaiból és róla való megemlékezésekből, hogy Meyer testvér sok esetben félreérthette őt. Konkrétan 1898–1899-re Meyer Henrik emlékezik vissza, amikor Csopják és Udvarnoki munkálta a vele való egységet.⁸² Közösségünk két táborának vezetői konfliktusa sosem teológiai, hanem nyelvi, elismertségi és strukturális különbségekből fakadt. Bármilyen nagy feszültség volt közösségünk két csoportosulása között, Csopják Attila mindig testvérként, tisztelettel emlékezett vissza Meyer Henrikre. Erre bizonyíték Csopják Attilának (Képek a magyarországi baptista misszió történetéből című) könyvének Meyer Henrikről való visszaemlékezése:

„*Jeles szónok, de még jelesebb kapacista volt úgy, hogy társaságában lebírt győzni erős ellenvéleményeket is... Minden idejét és erejét a misszióknak szentelte...*”⁸³

⁷⁸ Bereczki L. hivatk. műve, ... 100. o.

⁷⁹ A Magyarországi Baptista Egyház alapokmányai, Bp., 1974, 14. o.

⁸⁰ Welker J. hivatk. műve, ... 16. o.

⁸¹ A MBE hivatk. műve, ... 14. o.

⁸² Meyer H. hivatk. műve, ... 124. (81–82), 125. (82–83) o.

⁸³ Csopják Attila: Képek a magyarországi baptista misszió történetéből. hivatk. műve, ... 24. o.

2.2.1 Kispesti I. Baptista Gyülekezet alapítása és az I. világháború előtti tevékenysége

Ha Csopják Attila életpályájának legtermékenyebb szakaszát szeretnénk megállapítani, talán nem járnánk messze a valóságtól, ha a Kispesten eltöltött éveit vennénk alapul. 1908-tól haláláig, 1934-ig élt Kispesten. Mind az országos baptista közösségben, mind a helyi gyülekezetben végzett szolgálatának kiteljesedése ezekre az esztendőkre tehető. Most a Kispesti (I.) Baptista Gyülekezetben (Istennek rajta keresztül) végzett tevékenységét szeretném bemutatni, de mielőtt rátérnénk az ottani testvérek között végzet munkájára, röviden nézzük át magának a kispesti gyülekezetnek az indulását.

1900-ban a kis (16 ezer lélekszámú)⁸⁴ községbe költözött Budapestről Répai György Gyula testvér. Látva, hogy nincs lakóhelyén baptista közösség a Hunyadi utcai gyülekezettől kért segítséget a kispesti misszió elindításához. Répai Gyula ösztönzésére a Hunyadi utcai atyafik vezetői elhatározták, hogy elmennek evangélizációt tartani Kispestre.

„Répai tv. saját költségén kibérelte az akkori színház helyiségét, utána meghívókat is nyomtatott, melyekkel a község minden lakóját szeretettel meghívta az evangéliumi ünnepélyre.”⁸⁵

Az evangélizáció végén sok érdeklődő előtt bejelentették, hogy ezentúl rendszeres bibliaórák lesznek szerdán és vasárnaponként az Árpád és Sárkány utcában lévő imateremnek átalakított épületben.⁸⁶ A Hunyadi utcai (később Nap utcai) előljárók rendszeresen kijártak igével szolgálni a kispesti csoport lelki megerősödésére. Az első bemerítésre nem kellett sokat várniuk a testvéreknek, mivel már 1900 húsvétján 12-en pecsételték el életüket Krisztus követésére, és csatlakoztak a gyülekezethez. A kis nyáj folyamatosan növekedett megtérőkkel és a községbe költözött hívő emberekkel.

Csopják Attila mint a Nap utcai Baptista Gyülekezet egyik vezetője, Kispestre való költözése előtt is szívén viselte az itteni kicsiny nyáját.⁸⁷ Csopják testvér letelepedése (1908 május 1.)⁸⁸ után átvette a gyülekezet vezetését Udvarnoki Andrástól (aki a

⁸⁴ Pátkai B. hivatk. műve, ... 7. o

⁸⁵ Répai Gy. hivatk. műve, ... 2. o.

⁸⁶ Csopják Attila: Képek a magyarországi baptista misszió történetéből hivatk. műve, ... 38. o.

⁸⁷ Bh., 40. évf., 4. szám, 1934. január 27., 26. o.

⁸⁸ Dr. Tresánszky V. hivatk. műve, ... 118. o. ; VI. sz. Melléklet

megalakulástól kezdve istápolta a kispesti missziót).⁸⁹ „*Felavatott missziómunkásként, mint a misszióállomás lelkipásztorkodó vénje működött.*”⁹⁰

Csopják testvér soha nem fogadott el semmiféle anyagi ellenszolgáltatást a gyülekezetben végzett szolgálataiért.⁹¹ A kispesti szentek közösségét családként fogta fel, ahol a vezető a családfő szerepét látja el. Nem értett egyet a demokratikus gyülekezetvezetési elvekkel, ami sok helyen, a gyülekezeti megbeszéléseken való vitákban és szavazásokban merült ki. Véleménye szerint nem a jogokban, hanem az előnyökben kell a hívó atyafiakat részesíteni.⁹² Sajátságos vezetéselmélete, szelíd, szeretetteljes jelleméből fakadóan, soha nem ment át diktatúrába. Munkálkodását Istenünk megáldotta és a Nap utcai Gyülekezethez tartozó kis misszióállomás önálló gyülekezetté válhatott. Szolgálata alatt nőtt meg a Kispesti (I.) Baptista Gyülekezet taglétszáma 240 főre és a (községből lett) városban az eklézsiának „megbecsülést szerzett”⁹³. Csopják testvér igehirdetéseire jellemző volt a szelíd, barátságos hangvétel. Dr. Udvarnoki Béla gyermekkorára való visszaemlékezéséből kitűnik, hogy amikor Csopják bácsit meglátták a szószéken (még a Nap utcában) örültek a gyermekek, hogy nem lesz hosszú prédikáció, mivel fél óránál nem szokott tovább prédikálni.⁹⁴ Csopják testvér sokat tanult a Nap utcai gyülekezetben eltöltött ideje alatt, amit a kispesti szolgálatában is tudott hasznosítani.

A kispesti baptista hívők a Nap utcai gyülekezethez hasonlóan többször költöztek különböző bérelt helyiségekbe, amint növekedett a látogatók és az üdvözülők száma. Amikor az atyafiak taglétszáma 50 főnél is többre emelkedett, Csopják testvér elérkezettnek látta az időt, hogy a helyi gyülekezetben saját ingatlan vásárlása céljából adakozásra buzdítson.

„*Szemtanuk elbeszélése szerint felejthetetlen élmény volt az, amikor Csopják bácsi szavainak hatására a gyülekezet tagjai és látogatói ékszereiket csatolták le és tették a tányérba, hogy az imaház vétele lehetséges legyen.*”⁹⁵

A testvériség áldozatkész adakozása eredményeképpen a Kisfaludy utca 24. szám alatti négyszobás villát megvásárolták és 1909. szeptember 8-án, egy ünnepélyes istentisztelet keretén belül imaháznak átalakítva felavatták.

⁸⁹ Répai Gy. hivatk. műve, ... 2. o.

⁹⁰ Dr. Tresánszky V. hivatk. műve, ... 118. o.

⁹¹ Evangéliumi Hírnök (továbbiakban EH), évf., n. sz., n. 1970. november 15., 7.o.

⁹² Bh., 40. évf., 4. szám, 1934 január 27., 26. o

⁹³ Dr. Tresánszky V. hivatk. műve, ... 118. o.

⁹⁴ EH., évf. n., sz. n., 1983 január 1., 6–7.o.

⁹⁵ Répai Gy. hivatk. műve, ... 4. o.

A folyamatosan növekvő gyülekezet többféle módon próbálta elérni a lakóhelyén élő embereket a kegyelem evangéliumával. A kispesti hívők között felnövekvő zenei tehetségek (Csopják Énók, Csopják Hortulányi Gedeon ...) szolgálata folytán több esetben rendeztek zenei esteket, ahová el lehetett hívni az érdeklődőket. 1912. november 1-én kilépve az imaház falai közül, a kispesti és az erzsébetfalvi testvérek közös „énekelőadást”⁹⁶ szerveztek a (Kispesten lévő) Magyar Királyi Szálloda nagytermében.⁹⁷ Csopják Attila a gyülekezet által szervezett hangversenyeket, zenei estéket mindig lehetőségnek tekintette az evangélium hirdetésére és a kívül álló emberek hitre segítésére.

2.2.2 Áldások Kispesten az I. világháború alatt

A Kispesti (I.) Baptista Gyülekezetben az első világháború kitörése után sem állt meg a misszió. Amikor orosz hadifoglyokat hoztak a városba gyári munkásoknak, a foglyok rátaláltak a kispesti baptista hívőkre. Rendszeresen jártak az orosz hadifoglyok az imaházba. Csopják testvér felmérve az evangéliumra éhes emberek szükségét, rendszeresítette az istentiszteleteken a rutén nyelvre való tolmácsolást.⁹⁸ Budakesziről is hozott megtért orosz foglyokat egy fogságba került prédikátor, és ők tudtak épülni a magyar testvérekkel együtt az igehirdetésekből.⁹⁹ A kispesti orosz misszióknak számunkra is fellelhető gyümölcse, hogy a városban raboskodó hadifoglyok közül sokan megtértek, és tizenhárman a bibliai keresztségben is követték az Úr Jézus Krisztust.¹⁰⁰ Az oroszok közötti szolgálat, hisszük, hogy tovább folytatódott, amikor a megtértek hazatérve a családjuk körében bizonyosságot tettek hazánkban átélt megtérésükről, és ezáltal még sokan hitre juthattak.

A hadifoglyokon kívül a világháborús években magyar emberek is tértek meg Kispesten. Ahogyan az oroszoknál nem lehetett felmérni a teljes jövőbeli következményét a megtéréseknek, úgy a magyar megtérőkre is sok esetben igaz ez a megállapítás. A boggyiszlói gyülekezet alapításában önkénytelenül is nagy szerepet játszott Csopják Attila és a kispestiek. 1914–1918 között Kispestre vezényelték Jóföldi István őrmestert katonatársaival együtt.

⁹⁶ Bányai J. hivatk. műve, ... 144. o.

⁹⁷ Uo.

⁹⁸ Zágonyi J. hivatk. műve, ... 192. o.

⁹⁹ Uo., 193. o.

¹⁰⁰ Uo.

CSOPJÁK ATTILA ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA
(1853-1934)

„Hajdúsági hívők hívogatására közülük többen elmentek a kispesti baptista gyülekezetbe.”¹⁰¹

Egy vasárnap a kíváncsiságtól hajtva Jóföldi is elment bajtársaival, és egy oszlop mögött meghúzódva hallgatta Csopják Attila igehirdetését. Miközben Csopják testvér hirdette az Igét, Jóföldi Istvánt igen megragadta az igehirdetés, ami a bálványimádás bűnéről szólt és az ifjúság szolgálatai is nagy hatást gyakoroltak rá.¹⁰² Az alkalom végén sietve távozott a gyülekezetből. Amikor Jóföldi István többször megismételte látogatását és gyors távozását, *„Csopják bácsi felfigyelt rá, és egy alkalommal elébe vágott a kifelé igyekvő ifjúnak”*.¹⁰³

Kirner A. Bertalan testvér cikkéből kiderül, hogy ez után a beszélgetés után Jóföldi sokszor felkereste Csopják Attilát. Kis idő múlva a harctérre vitték Jóföldit, és a sok *„szenvedés és nyomor, valamint a többszöri sebesülés, és a biztos haláltól való csodálatos szabadulás mind Isten iránti hálára kötelezte”*.¹⁰⁴ A harctéren átélt élmények megtérésre ösztönözték, és hazatérve a csatamezőről, hitéről bizonyoságot téve, bement a Nap utcai Baptista Gyülekezetben, id. Udvarnoki András által. A világháború utáni zűrzavaros események arra késztették, hogy véglegesen leszereljen és szülőfalujába, Bogyiszlóra költözzön. Családja egy új Jóföldi Istvánnal találkozott. Kezdetben sok meg nem értést tapasztalt, de idővel felesége is megtért és megalakult a bogyiszlói gyülekezet. A fentiekből kiderülhetett számunkra, hogy egy-egy odaszánt életű keresztyén hívő életét Istenünk hatalmasan fel tudja használni. Csopják testvér missziós beállítottsága példa értékű lehet a mai hívő emberek számára is.

¹⁰¹ Bh., VIII. (LVIII.) 3. szám. 1964. február 1., 4. o.

¹⁰² Feljegyzés a bogyiszlói misszió kezdetéről – megtalálható Izsák Jenőné született Jóföldi Erzsébet tulajdonában. (36–38 o.)

¹⁰³ Bh., VIII. (LVIII.) 3. szám. 1964. február 1., 4. o.

¹⁰⁴ Feljegyzés a bogyiszlói misszió kezdetéről hivatk. műre, ... 36–38 o.

2.2.3 A világháború utáni kihívások és szociális missziói kezdeményezések Csopják Attila és a kispesti gyülekezet életében

Az első világháború és az azt követő események sok nehézséget és tragédiát hoztak a hazánkban élő emberek számára. Amint az országban a legtöbb baptista gyülekezet, úgy a Kispesti (I.) Baptista Gyülekezet is sok tehetséges, odaszánt életű tagot veszített a csatamezőkön. A háborút szegénység és különböző járványok követték. Csopják Attilára a legjellemzőbb, Istenünktől kapott tulajdonsága a szegények szeretete. A nyomorult, elesett embereket látva mindig cselekedett. A Békehírnök cikkei, a segélyező bizottságban végzett munkája, az árvákért végzett erőfeszítései mellett a kispesti szolgálatán is fellelhető az elesett emberek felé való szeretete. Igehirdetéseiben rendszeresen tette sarkallta a kispesti szenteket, hogy meglássák, és gyakorlati segítséget nyújtsanak a szegény embereknek. Csopják Attila prédikációi és személyes életpéldájának hatására a gyülekezetben lévő csoportok különféle módon próbáltak segíteni a rászorultakon.

A Kispesti (I.) Baptista Gyülekezet nagy számú ifjúsága elhatározta, hogy ami rajtuk múlik, megteszik a szegények megsegítése érdekében.

„Az ifjúság férfi neme egy munkaműhelyt létesített és ott hetenként egy pár órára esténként összejönnek dolgozni különféle dolgok előállítására s az előállított tárgyakat majd értékesítve, a belőlük befolyt összeget az ifjúsági és az egyéb missziói s jótékonyági célokra fogják fordítani.”¹⁰⁵

A fiatal férfiak a munkacsoport megalakulásakor nekiláttak játékokat készíteni a szegény gyermekeknek karácsonyra. A fából készített lovat, kutyát, nyulat, elefántot olcsón árulva elérték a fiatalok, hogy szegény sorsú szülők is meg tudták örvendeztetni gyermekeiket karácsony napján.¹⁰⁶ Az ifjúságba járó lányok sem tétlenkedtek, lánykört alkotva (kb. húszan) péntek esténként (hét óra után) összegyűlve kézimunkával foglalkoztak, melyet azután eladva a befolyt összeget jótékony célra fordították.¹⁰⁷ A leánykör egyik karácsony közeledtével elhatározta, hogy az ünnepek alatt ne éhezzen senki a környezetükben. Meglátogatták a gyülekezeti tagokat, énekeltek nekik, beszélgettek velük és előadták látogatásuk célját. A felkeresett testvéreink megtudva, hogy mire

¹⁰⁵ A Kürt, Baptista ifjúsági lap, I. évf., 6. szám, 1924. november – december, 5. o.

¹⁰⁶ Uo., 8. o.

¹⁰⁷ Pátkai B. hivatk. műve, ... 36. o.

gyűjtenek az „éneklő lányok”¹⁰⁸, különböző élelmiszereket (lisztet, cukrot, zsírt, gyümölcsöt, kávé, teát...) és néhol még pénzt is adtak a nemes célra. Az ifjú nőtestvérek „32 családot (özvegyet) láttak el karácsony napjaira élelemmel”¹⁰⁹. A lányok szolgálata pozitív hatással volt a többségben szegényekből álló gyülekezetre is, mivel az adakozásukkal ők is gyakorlati segítséget nyújtottak a rászoruló embereknek, ezáltal Istennek kedves szolgálatot végeztek. A fiatalok szolgálata mellett az őszi hálaadó ünnepélyek is a szegényeket segítették. Ezekre az alkalmakra a testvérek a földjükön termelt legszebb gyümölcsöket elhozták, sőt a gyülekezet különböző csoportjai (Sion-udvar) az általuk készített eszközöket is felajánlották Istennek. Abban nyugodtak meg a kispesti atyafiak, hogy az ünnepély végén elárverezik az összegyűlt ételeket, eszközöket, és az értük kapott pénzt szétosztották a gyülekezet szegényei között.¹¹⁰

Csopják Attila tovább ment a szegények megsegítése érdekében annál, hogy csak a gyülekezeti tagjait motiválta. A Csopják család a Nefelejcs és Jázmin utcák sarkán vásárolt egy L alakú építményt, és a Nap utca udvarához hasonlóan Sion-udvarnak nevezték el.¹¹¹ Ennek a kezdeményezésnek a célja az volt, hogy a legelesettebbeknek ítélt embereket felkarolják.

„12-t „lakó” (családosok és magánosok) talált abban otthonra. Az udvaron – volt idő –, hogy 28 gyermek játszadozott. Egy műhelyt is nyitottak ahol manufakturális eszközökkel szőttek és termékeik eladásával enyhítették a húszas évek általános és nagy nyomorát.”¹¹²

A Sion-udvarban lévő műhelyben 15–25 ember dolgozott, többségük a háború által özvegyé lett asszony, akiknek felbecsülhetetlenül nagy segítséget nyújtott ez a munkalehetőség.¹¹³ Nem túlzás kijelenteni, hogy szó szerint az éhhaláltól, koldulástól mentette meg őket a Nefelejcs utcában a munkájukért kapott pénz. A műhely által készített ruhák is jó kézbe kerültek: „Ebben a műhelyben Steiner Istvánné vezetésével kaptak segélyt és ruhákat a szegények”¹¹⁴

A Sion-udvaron kívül Csopják Attila megalapította a Hazai Fémlemez Részvénytársaságot, ami nem profitorientált cég volt. A részvénytársaság célja az volt, hogy a szükségbe került

¹⁰⁸ Pátkai B. hivatk. műve, ... 36. o.

¹⁰⁹ Uo., 37. o.

¹¹⁰ Uo., 38. o.

¹¹¹ Uo., 21. o.

¹¹² Uo.

¹¹³ Répai Gy. hivatk. műve, ... 13. o.

¹¹⁴ Uo.

CSOPJÁK ATTILA ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA
(1853-1934)

embereknek munkahelyet biztosítson, és szakmát tanítson a vidékről felkerülőknél. Oláh Sándor a Kispesti (I.) Baptista Gyülekezet későbbi vénje is Hajdúböszörményből Pestlőrincre költözött, és lakatos szakmát tanult a Csopják testvér által alapított munkahelyen.¹¹⁵ Ugyancsak Csopják Attila által alakult az Üllői úton, Kispest és Pestlőrinc határán lévő (sokáig működő) szalagszövő-gyár elődje, ahol hulladék anyagból rongyszőnyegeket (és végvászont) készítettek az ott dolgozó emberek. Erre a kezdeményezésre is a rászoruló embereknek való segítségnyújtás volt a jellemző, de mivel minden anyagi forrását, mind a részvénytársaságnak, mind a gyárnak misszióra szánta Csopják Attila, ezért vállalkozásai nem tudtak pár évnél tovább működni. Megfigyelhető Csopják testvér életében, hogy soha nem a nyereségvágy indította a vállalkozásait, még akkor sem, amikor egy munkahelyet alapított. Az általa alapított munkahelyeken imaáhitattal kezdődött a munka, ami által a nem hívő munkatársak is hitre jutottak. Ezeknek a szociális kezdeményezéseknek köszönhetően is növekedett a gyülekezet üdvözülőkkel. A szegények megsegítésére vonatkozó nagyobb szabású tervei mellett, a magánéletét is az elesett emberek szeretete jellemezte. Soha nem mentek üres kézzel a koldusok Csopják bácsi mellett. Méltán mondta id. Udvarnoki András Csopják testvérről, hogy „*a szegények barátja volt.*”¹¹⁶ A Kiszpesten élő embereknek feltűnt a gyülekezet és vezetője szociális érzékenysége, ami pozitív hatást gyakorolt a városra. Sokak meglátták Krisztus szeretetét az eklézsia gyakorlati segítségével által és megtértek Istenhez.

¹¹⁵ Pátkai B. hivatk. műve, ... 19. o.

¹¹⁶ Bh., VII (LVII) évf., 18. szám, 1963. szeptember 15., 7. o.

2.2.4 A gyümölcsöző húszas évek és Csopják Attila szolgálatának átadása

1921-re ismét szűk lett az imaház, és Csopják testvér arra a meggyőződésre jutott, hogy egy nagyobb kápolnát kell építeni Kispesten. Az építkezés meghirdetése nyilvánvaló hitlépésének számított abban az időben, mivel nem csak a gyülekezet, hanem az egész ország szegénységben, nyomorban szenvedett. Valóságos csoda, hogy a világháború után a forradalmak, feszültségek idején, a trianoni határozatot követően, a kiscesti baptisták egy nagy kápolnát kezdtek el építeni. Istenről tesz bizonyosságot az az összefogás, ami jellemezte ebben az időben mind a gyülekezetet, mind az egész baptista közösségünket. 1921. december 8-án nyitották meg a kiscesti testvérek a 800 személyt befogadni képes kápolnájukat.¹¹⁷

A Kiscesti (I.) Baptista Gyülekezet életében az 1920-as évek az állhatatos munka gyümölcsének beérését jelentette. 1920-ban 155, 1921-ben már 221 és rövid időn belül elérte a gyülekezet bemeírt taglétszáma 240 főt.¹¹⁸ A gyülekezetben többféle csoport működött:

A vasárnapi iskolát négy helyen tartották meg, amibe kb. 200 gyermek járt. Az ifjúsági munkát is hatalmasan megáldotta Istenünk. Elbeszélések szerint nagyszámú fiatalság tevékenykedett Kispesten és A Kürt (baptista ifjúsági lap) rendszeresen példának állítja odaszántságukat az ország fiatalságának.¹¹⁹ A lánykör mellett női kör is alakult a helyi közösségben, akik nagy segítséget jelentettek a különböző jeles alkalmak előkészítésében (Pl.: hálaadó ünnepélyek). A gyülekezet zenei élete figyelemre méltó: az 1910-ben megalakult énekkar nagy eszköz volt Isten országának terjesztésében. A már említett zenés estek mellett a gyülekezet az utcai misszióból is kivette a szerepét.

„Gyakran került sor a város terein és utcakereszteződéseiben evangélizációs alkalmakra, amikor az énekkar énekelt, elhangzott néhány bizonyágtétel, majd hívogattak a gyülekezetbe.”¹²⁰

Az énekkar mellett többféle zenekar is létezett Kispesten. A 24 tagú pengetős zenekart Bartha Ferenc vezette. A vonós zenekar már a háború előtt megalakult, melynek vezetői Csopják Attila fiai, Csopják Énók és Csopják Kornél voltak.

¹¹⁷ Dr. Tresánszky V. hivatk. műve, ... 198. o.

¹¹⁸ Répai Gy. hivatk. műve, ... 12. o.

¹¹⁹ A Kürt, Baptista ifjúsági lap., I. évf., 6. szám, 1924. november – december, 5. o.

¹²⁰ Pátkai B. hivatk. műve, ...38. o.

A helyi hívek a környező településekre is nagy hatást gyakoroltak. A Kispesti (I.) Baptista Gyülekezetnek többek között a pestlőrinci gyülekezet megalapításában is oroszánrészt jutott. Ahogy Kispesten jól működött az utcamiisszió, úgy Pestlőrincen is rendszeresen végeztek ilyen szolgálatot a testvérek. Távolabbra is eljutott a kispesti baptisták missziós buzgalma. Kecskemét mellett Ménteleken misszió állomást hoztak létre, és anyagilag támogatták a zempléni és kassai missziót. A kispesti szentek kezdetektől szolgatársakra találtak az erzsébetfalvi baptistákban, ami abban is megmutatkozott, hogy kölcsönösen segítettek egymásnak a lélekmentés szolgálatában. Ilyen segítség volt a dolgozatban már említett 1912-es hangverseny, de a húszas években sem feledkezett meg a két gyülekezet egymásról.

Csopják testvér nem csak alázattal tudta átvenni és vezetni a kispesti missziót, hanem amikor érezte, hogy ereje fogytán van, akkor bölcsen és szelíden át is tudta adni utódjának. Először az Amerikában élő Orosz Istvánt hívta meg a kispesti testvériség lelkipásztorául. Orosz testvér gondolkodási időt kérve Isten keresésében arra jutott, hogy Amerikában van a helye. A gyülekezet a nemleges válasz után egy-két évvel később, Udvarnoki Bélát szólította, meg, aki elfogadta a kispesti testvérek lelkipásztori hívását. Csopják Attila mindig építette utódjai tekintélyét. Miközben az új lelkész prédikált, elődje (Csopják bácsi) mellette ülve helyeslően bólogatott.¹²¹ Udvarnoki Béla példaértékűnek tartotta Csopják Attila hozzá való viszonyulását a megemlékezésében. Talán a legkifejezőbb példa a fiatal lelkipásztortársához való hozzáállására az az eset, amikor az új lelkész elvállalta a kispesti szolgálatot, pár hétre rá Csopják testvér magához hívta és azt mondta neki:

„Arra szeretném figyelmeztetni, hogy ne kérjen fel engem a tisztelet vezetésére esetleg azért, mert ha nem kér fel, akkor megsértődöm. Én már prédikáltam eleget s engem sértene meg azzal, ha azt tételeznél rólam, hogy ilyen okok miatt megsértődöm. Amikor azonban szüksége lesz rám, akkor én rám mindig számíthat.”¹²²

Udvarnoki Béla a Csopják bácsi halálakor való visszaemlékezésekor megjegyezte, hogy:
„Ilyen magatartás, ilyen gondolkodás csak Krisztusban megszentelt egyének tulajdonsága. Ilyen idősebb munkatárs mellett nem nehéz dolgozni. Csopják bácsi az Úr ügyét tartotta fontosnak, nem saját személyét.”¹²³

¹²¹ EH., évf. n., sz. n., 1983 január 1., 7. o.

¹²² Bh., 40. évf., 4. szám, 1934. január 27., 27. o.

¹²³ Bh., 40. évf., 4. szám, 1934. január 27., 27. o.

CSOPJÁK ATTILA ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA
(1853-1934)

Úgy vélem Csoják Attilának Istentől kapott missziós lelkülete minden keresztyénnek felekezettől függetlenül példa értékű. A helyi gyülekezetekben végzett szolgálata mellett szólhattam volna a rövid önéletrajzában már megemlített munkahelyi és misszió utjairól. De úgy gondoltam, hogy egyrészt a hiányos információk miatt ezt nem teszem, másrészt a már leírtakból nyilvánvalóvá válhatott számunkra a szolgálathoz való hozzáállása és odaszántsága. Számomra nagyon tanulságos volt bátor kezdeményező készsége (a magyar misszióval kapcsolatosan), szociális érzékenysége, és az utódjához való alázatos hozzáállása. Vágyom arra, hogy hazánkban (a leírtakhoz hasonlóan) a közösségünkbe járó testvériség (velem együtt), ilyen odaszántsággal és missziós hozzáállással szolgáljon a kívül- és belülállók (nem hívó és a keresztyén emberek) felé.

3. AZ EGYHÁZVEZETÉSBEN KIFEJTETT TEVÉKENYSÉGE

3.1.1 Közösségünk állami elismerésének előzményei

„Valamennyi kor valamennyi államalakulata számára problémát jelenthetett egyes új, az ismert és/vagy támogatott egyház(ak)tól eltérő vallási mozgalom megjelenése és terjedése.”¹²⁴

Hazánk számára is hatalmas kihívást jelentett a megjelenő felekezetekhez, vallásokhoz való viszonyulás. Míg a középkorban minden egyes vallás, ami a Katolikus Egyházon kívül hirdette tanait eretnek mozgalomnak számított, addig a reformáció új helyzet elé állította az európai államok vezetőit. Sajnos a reformált egyházak hozzáállása sem különbözött sok esetben a pápa kormányzása alá tartozó egyházétól. A megjelenő anabaptista közösségeket éppúgy üldözték Luther és Kálvin követői, mint a pápisták. A XIX. században hazánk törvényhozása, meglepően sokat foglalkozott a vallásszabadságról szóló törvényekkel. Egyik legjelentősebb lépés volt (vallási törvénnyel kapcsolatosan) a törvényhozás területén az 1848-ban Kossuth Lajos által az országgyűlés elé tárt törvényjavaslat, ami a vallási egyenjogúságot tűzte ki céljául. XX. törvénycikk, korát megelőző nyitottsággal kezelte a törvényesen bevett vallásfelekezeteket. XX. törvénycikk 2§: *„E hazában törvényesen bevett minden vallásfelekezetre különbség nélkül tökéletes egyenlőség és viszonyosság állapíttatik meg.”¹²⁵*

Rottmayer János társaival együtt Hamburgból hazaérkezve a szabadságharc előtt az államhatalom felől egyfajta türelmet tapasztalt a misszió iránt. A vallás egyenjogúsági törekvések a szabadságharc leverésével megtorpantak (a XX. törvénycikket hatályon kívül helyezték) és a diktatúra idején a baptista és nazarénus mozgolódások gyanús államellenes tevékenységnek számítottak. A kiegyezés után ismét beindult a szervezett misszió, 1873-ban Meyer Henrik által. Isten az áldások mellett megengedte gyermekei hitének kipróbálását az üldöztetéseken keresztül is. A kor embere gyakran ellenségesen viszonyult az újonnan megjelenő kiségyházakhoz. Sajnos sok esetben fordult elő, hogy maguk a nagyegyházi papok szították a haragot a templomba járó híveikben. Meyer Henrik látva és tapasztalva a különböző bántalmazásokat, amik őt és a prédikátor társait érték, keresni

¹²⁴<http://66.102.9.104/search?q=cache:kGrsHhLIQOEJ:www.unimiskolc.hu/~bolfazek/felekezetalapitas.htm+baptista%C3%A1k+%C3%A1llami+elismer%C3%A9se&hl=hu&ct=clnk&cd=5&gl=hu> ; 2008. március 1.

¹²⁵ Bereczki L. hivatk. műve, ... 101. o.

kezdte a kapcsolatot országgyűlési képviselőkkel. Kérte az Evangéliumi Alliansz Tanácsot, hogy „nyújtsa be folyamodványt a magyar királynak”¹²⁶, vallásszabadsággal kapcsolatosan. Meyer ösztönzésére Irányi Dániel az ellenzéki 1848-as párt képviselője, huszonháromszor szólalt fel baptista hívők érdekében. Első parlamenti felszólalása a baptisták ügyében Irány Dánielnek 1876 . december 2-án volt, ahol Meyer Henriktől hallott sérelmek ismertetése mellett, felhívta a figyelmet a hazánkban lévő vallásszabadság hiányára: „Uraim, aki azt állítja, hogy Magyarországon vallásszabadság létezik, az vagy nem tudja mi a vallásszabadság, vagy nem ismeri a magyar törvényeket [...]”¹²⁷

A Meyer Henrik által elindított állami elismerés felé való lépések eredményeképpen 1882-ben Meyer „folyamodványt nyújtott be a minisztérium felszólítására”¹²⁸: „Az iratokat elkészítettem, s be is nyújtottam, de a miniszter úr azt válaszolta akkor, hogy az ügy még nem elég érett.”¹²⁹

Meyer Henrik közösségünk elismeréséért való küzdelmének a bizonyítéka, hogy többféle irodalmi munkát adott ki keze közül, ami a baptisták megismerését szolgálta hazánkban. Az egyik legjelentősebb munkája ez ügyben a németből átdolgozott „Hitvallomása és szerkezete a keresztelt keresztyén gyülekezeteknek, melyeket közönségesen baptistáknak neveznek – a Szentírás bizonyítékaival ellátva”¹³⁰ című könyvecske (amit 1898-ban már a második kiadásban jelent meg). Mivel hazánk vezetősége nem találta alkalmasnak a helyzetet az 1880-as években, hogy közösségünket elismerje, ezért tovább folytatódtek az atrocitások a helyi gyülekezetek ellen. Új helyzet elé állította a történelmi Magyarországon élő baptistákat az 1895-ben (az országgyűlés által) megalkotott 1895. évi XLIII. törvénycikk, ami a vallás szabad gyakorlataira akart valamiféle jogorvoslatot adni. „Ez a törvény azonban olyan sok föltételt és kikötést tartalmazott, hogy a Meyer által követett vallásszabadság eszménynek nem felelt meg”¹³¹.

Meyer Henrik csak a teljes vallásszabadságot tudta volna elfogadni az állam vezetősége részéről, de ez az 1800 évek végén és az 1900 évek elején, még nem volt

¹²⁶http://66.102.9.104/search?q=cache:U113dfnlD2cJ:www.budaibaptista.hu/e107_plugins/content/content.php%3Fcontent.86+Csopj%C3%A1k+Attila&hl=hu&ct=clnk&cd=4&gl=hu ; 2008. március 1.

¹²⁷ Bereczki L. hivatk. műve, ... 102. o.

¹²⁸ Uo., 105. o.

¹²⁹ Dr. Gerzsenyi László: Az evangélium kényszerében hivatk. műve, ... 88. o.

¹³⁰ Meyer Henrik: Hitvallomása és szerkezete a keresztelt keresztyén gyülekezeteknek, melyeket közönségesen baptistáknak neveznek – a Szentírás bizonyítékaival ellátva. Második kiadás. Kiadja a baptista hitközség. Bp., 1898,

¹³¹http://66.102.9.104/search?q=cache:oaakv_wwhIsJ:www.baptist.hu/index.php%3Fm%3D3+baptist%C3%A1k+%C3%A1llami+elismer%C3%A9se&hl=hu&ct=clnk&cd=3&gl=hu ; 2008. március 1.

lehetséges (bár az ideális állapot ez lett volna). Udvarnoki András, Balogh Lajos és Csopják Attila a meglévő törvényben meglátták a közösségünk ellen irányuló támadások enyhítését, és megragadva, elfogadták az 1895-ös törvény által kínált részleges vallásszabadságot.¹³² Csopják Attiláék ezáltal a véleménykülönbségből fakadóan ismét szembekerültek Meyer Henrikkel és az őt követő testvérekkel.

Azért látom szükségszerűnek Csopják Attiláról szóló dolgozatomban a közösségünk állami elismerésének előzményéről írni (bár közvetlenül ez a rész nem róla szól), mert látnunk kell, hogy több évtizedes küzdelmek álltak mögötte. Meyer Henrik, noha nem értett egyet az 1895. évi XLIII. törvénycikk adta állami elismeréssel, mégis kitűnik, hogy nagyban hozzájárult az e törvény létrejöttéhez. Úgy gondolom, hogy Meyer Henrik és Csopják Attila (Udvarnoki András és Balogh Lajos) álláspontja nem állt egymástól távol¹³³, de a maga korában összeegyeztethetetlen ellentétnek tűnhetett. Az előzmények ismeretében kijelenthetjük, hogy a törvényhozás alakulása (igaz, hogy lassan, de mégis) Isten kegyelméből alakultak, még akkor is, ha így évtizedekig nem tudott egyesülni közösségünk két táborra.

3.1.2 Közösségünk állami elismerésének egyik frontembere

Csopják Attila, Udvarnoki Andrással együtt, az 1895-ben megjelent, a vallás szabad gyakorlatáról szóló XLIII. törvénycikkben nagy lehetőséget láttak, hogy közösségünket az állam elismerje. 1896-ban Csopják és Udvarnoki testvér az ország vezetése felé benyújtottak egy kérelmet a baptista közösség elismerése céljából. A Békehírnökben rendszeresen beszámoltak az indítvánnyal kapcsolatos előrehaladásáról. A Békehírnök tudósításaiból kiderül, hogy a szerkesztők (Csopják Attilának és Udvarnoki Andrásnak) meggyőződése volt, hogy rövid idő alatt megkapja a baptista közösség az állami legitimitást.

1897-ben megjelent Békehírnök cikkéből érezhető a szerkesztők reménysége és buzgalma az ügy iránt:

¹³² A MBE. hivatk. műve, ... 13. o.

¹³³ Csopják Attila: Hitközségi elöljáróságról való lemondó levele, 1909. január 28, Az eredeti kézirat Kovács Bernátnál található. ; VII. sz. Melléklet

„Elismerési ügyünkben értesítést kaptunk a minisztériumtól, hogy vallásunk semmi olyat nem tartalmaz, ami a fennálló törvényekkel ellenkeznék. Fel lettünk azonban szólítva, hogy az egyházi szervezeti szabályzatba a vallás szabad gyakorlatáról szóló törvényből néhány szakaszt beiktassunk, hogy ezáltal a tagok közelebbről megismerkedjenek a törvénnyel, továbbá, hogy némi pótlást téve, úgy a hitvallomást, mint a szervezeti szabályzatot 4–4 példányban nyújtsuk be. Ezt az Úr segélyével mihamar megtesszük, és reméljük, hogy azután már semmi akadály nem leend. Örvendünk azonban, hogy a felsőbbség hitágazatunkban semmi törvényesen kifogásolhatót nem talált és erről már nyilatkozott. Mégis bele fog kerülni néhány hétbe a teljes elintézés.”¹³⁴

Az állami elismerés elhúzódsának egyik oka az volt, hogy a képviselők között ülő egyházi tisztségekkel rendelkező embereknek nem állt érdekében a baptistákat jogokhoz juttatni. Ami a népegyházi papok hatalmi lobbijánál nagyobb fájdalmat okozhatott a legitimálásért küzdőkben a baptista hittestvérek egyet nem értése. Meyer Henrik testvér nem tudott kiegyezni, csak a teljes vallásszabadsággal. Számára az állami elismerés következményei voltak a vallásháborúk, és úgy érezte, hogy sérül az államtól való függetlensége a közösségünknek.¹³⁵ Udvarnoki András Csopják Attilával együtt úgy gondolták, hogy meg akarják várni, hogy végbemenjen az elismertetés, és ha káros lesz a közösségünkre, akkor elállnak ez irányú törekvéseiktől.¹³⁶ Hazánk baptistái között lévő két tábor vezetőinek véleménykülönbsége annyira elmélyült, hogy az egyesülést évtizedekig ellehetetlenítette.

Az 1895. évi XLIII. törvénycikkely megkövetelte, hogy „*hitéltre vonatkozó összes rendelkezéseket magába foglaló szervezeti szabályzatot*”¹³⁷ köteles bemutatni az elismerésért folyamodó vallási csoportosulás. Az állam felé beadott dokumentumokat (hitvallást és a szervezeti szabályzatot több esetben módosítaniuk kellett Csopjákéknek. A bemutatott okmányok a következők voltak: „*Hitvallomása és szerkezete a keresztelt keresztyén gyülekezeteknek, melyeket közönségesen baptistáknak neveznek*” című és „*A baptisták egyházi szervezete*” című munkák.¹³⁸

¹³⁴ Bereczki L. hivatk. műve, ... 105. o.

¹³⁵ Welker J. hivatk. műve, ... 15. o.

¹³⁶ Dr. Gerzsenyi László: Az evangélium kényszerében hivatk. műve, ... 88–89. o.

¹³⁷ Bereczki L. hivatk. műve, ... 104. o.

¹³⁸ http://66.102.9.104/search?q=cache:U113dfnlD2cJ:www.budaibaptista.hu/e107_plugins/content/content.php%3Fcontent.86+Csopj%C3%A1k+Attila&hl=hu&ct=clnk&cd=4&gl=hu ; 2008. március 1.

1902. január 24-én az utóbbit (A baptisták egyházi szervezetét) nyomtatásban is megjelentette „*a magyar baptisták országos szövetkezetének bizottsága*”¹³⁹, melynek a tagjai között Udvarnoki András és Balogh Lajos mellett Csopják Attila is ott volt. A beadott iratokat Ócsán 1905. szeptember 15-én egy rendkívüli szövetkezeti közgyűlés keretén belül ismételt megvizsgálták, egyes részeit kiegészítve, a közgyűlés által elfogadva, előterjesztették a Magyar Királyi Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumba. Az előterjesztett okmányokat „Ócsai hitvallás”-nak nevezzük ma. A közgyűlésen Csopják Attila elnökölt, aki mellett veje Orosz István látta el a jegyzői tisztséget és az elfogadott okiratokat ők ketten írták alá. 1905. november 2-án a Budapesti Közlöny, Lukács György (miniszter) aláírásával tudatta az olvasóinak az 1905. évi 77.092 számú körrendeletet, amiben a baptista vallásfelekezet törvényes elismertnek van nyilvánítva.¹⁴⁰

„*A hitközség első vezetői a következők voltak: elöljáró és lelkész Csopják Attila, vének (seniorok) Udvarnoki András és Orosz István, evangélista Bodoky Lajos, diakónus id. Tomi Lajos.*”¹⁴¹

3.1.3 Az állami elismeréssel járó előnyök és hátrányok

Ahogy a dolgozatban már olvashattuk nem volt tökéletes az 1895-ös törvénycikk, ami által közösségünk 1905-ben állami elismerést nyert. Nézzük meg most, hogy milyen előnyök és hátrányok érték az elismert baptistákat a törvényből kifolyólag:

Az elismertetés előnyei:

1. Gyülekezeti összejövetelek (pl.: istentiszteletek) engedélyezés nélkül való szervezése és megtartása. (1895. évi 43. tc. 1. 9.§§ - Btk. 190.§) Az állam védelme alatt állt az istentiszteletek védelme, innentől kezdve törvénybe ütköző volt megzavarni az elismert baptisták alkalmait.
2. A baptista vallási felekezet törvényes elismerése és a hívek (felekezeti hovatartozásának törvényes) rendezése. Az 1868. évi 53. tc. 1.§-a megállapította, hogy

¹³⁹http://66.102.9.104/search?q=cache:U113dfnlD2cJ:www.budaibaptista.hu/e107_plugins/content/content.php%3Fcontent.86+Csopj%C3%A1k+Attila&hl=hu&ct=clnk&cd=4&gl=hu ; 2008. március 1.

¹⁴⁰ Bereczki L. hivatk. műve, ... 106. o.

¹⁴¹http://66.102.9.104/search?q=cache:U113dfnlD2cJ:www.budaibaptista.hu/e107_plugins/content/content.php%3Fcontent.86+Csopj%C3%A1k+Attila&hl=hu&ct=clnk&cd=4&gl=hu ; 2008. március 1.

bárki elhagyhatta (a megadott feltételekkel, kondíciókkal) törvényesen felekezetét. Az el nem ismert egyházakhoz távozó egyének az 1895. 43. cikkely értelmében, vallásnélkülként (felekezetnélkülként) kezelte az állam. A legitimitás által megszűnt a baptisták visszas jogi helyzete. Hivatalosan is lejegyezheték felekezeti hovatartozásukat és az áttért személyeknek nem kellett öt évig még az előző egyházuknak egyházadót fizetniük.

3. A baptista családokban élő gyermekek hitoktatásának rendezése. Az 1895. évi 43. tc. 7.§-a előírja az elismert felekezeteknek gondoskodnia kell a gyermekek hitoktatásáról. Ezáltal nem kellett más egyházakhoz tartozó hitoktatók negatív megkülönböztetését átélniük a baptista családokhoz tartozó gyermekeknek. Az áttért szülők gyermekei, 7 éves korig az új vallásukra átírhatóak voltak. A 7 és 18 év közötti gyerekeket, csak az árvaszék jóváhagyása alapján lehetett átírni a szülők vallására.
4. Az 1895. évi tc. 9.§-ának 4. pontja biztosítja, az elismert felekezet ingatlan szerzési jogát. A baptista hitközség, mint önálló jogi személy az imaházakat, kápolnákat, telkeket a maga nevére átírhatta, így eltűnhetett a magánszemélyek nevében lévő ingatlanok félreérthető, nehéz és szövevényes helyzete.

Az elismerés hátrányai:

1. Az elismert felekezetbe beleszólási joga volt az államnak. A hitközségi előjáró és a lelkészválasztás nem csupán bibliai joron történhetett ezután, hanem a hatóság korlátozta bizonyos szabályokkal.

(Pl.: 13.§: „A lelkész és egyházközségi előjáró a felekezetnek csak olyan tagja lehet, aki magyar állampolgár s polgári és politikai jogai teljes birtokában van, kinek erkölcsi és állampolgári magatartása kifogás alá nem esik és aki képesítését Magyarországon nyerte [...]”¹⁴²)

(Sokak szerint a törvény e része miatt éleződött ki a konfliktus Mayer Henrik és Udvarnoki Andrásék között.) Ugyancsak az állam a felekezeten belüli túlzott hatáskörére utal, hogy 1906-ban Apponyi Albert gróf (kultusz miniszter) hazánkban megalakult baptista hitközségeit feloszlatta és csak a Budapesti Hitközséget hagyta meg.

¹⁴² Bereczki L. hivatk. műve, ... 104. o.

2. A gyermekek hitközségi tagságából való konfliktusok. Mivel közösségünk tagsága a hitvalló keresztséghez (bemerítéshez) van kötve¹⁴³, egy új helyzetet eredményezett az állami elismerés. Jogilag a baptista hívő szülők magukkal hozták a gyermekeiket a baptista vallásfelekezetbe. Ez által a közösségünk nehéz helyzetbe kerülhet, mivel nem feltétlenül minden esetben következik a neveltetésből a gyermekek megtérése. Mindenki számára a megtérés egy személyes döntés alapján történik, amit segíthet, a szülők példamutató élete, de elsősorban az egyén (jelen esetben a baptista családban született gyermek) dönt arról, hogy elfogadja Krisztus kegyelmét és kibékül Istennel. Ha valamelyik baptista hívő családból származó gyermek nem tér meg, sőt erkölcstelen életet élt, a jog állása szerint olyan volt, mintha egy baptista vallású követett volna el megbotránkoztató dolgokat (ezt kikerülve hozták létre később a „*lelki gondozottak*”¹⁴⁴ fogalmát).

Az 1895. évi XLIII. törvénycikkelyt megvizsgálva, megláthattuk, hogy közel sem volt tökéletes a vallásszabadság szempontjából. A baptisták legitimálása is kívánnivalókat hagyott maga után, ugyanis: „*Az 1905-ös állami elismerés nem biztosított teljes jogvédelmet a baptistáknak, mert a „bevett” felekezetekkel szemben közösségünket a másodrangú „elismert” felekezetek közé sorolta.*”¹⁴⁵ Ezeket, a problémákat Csopják Attila társaival együtt is ismerte és tapasztalta: „*[...] Azt sem akarom ezzel mondani, hogy a törvényes elismerésnek jelenlegi formája helyes. Hiszen mi ezt már régebben beláttuk és az elismerés formájától okvetlenül szabadulni kell, mihelyt az első kedvező alkalom kínálkozik.*”¹⁴⁶

A szervezeti szabályzattal kapcsolatosan az állami befolyásról Csopják testvérnek az volt a véleménye, hogy „*a lelki dolgokra nézve soha más szervezet ne foglaljon el helyet, mint az, amelyet a Szentlélek mi bennünk, mivelünk egyenkint, gyülekezetenkint és szövetségünkint meghatároz.*”¹⁴⁷ Az eddigi ismereteink azt bizonyíthatják számunkra, hogy Meyer Henrikkel sok mindennel egyet értett Csopják Attila, a különbség kettőjük gondolkozásában (az állami elismeréssel kapcsolatosan) az lehetett, hogy amíg Meyer nem

¹⁴³ A MBE. hivatk. műve, ... 93. o.

¹⁴⁴ Uo.

¹⁴⁵ Uo. 16. o.

¹⁴⁶ Csopják Attila: Hitközségi elöljáróságról való lemondó levele hivatk. műve ; VII. sz. Melléklet

¹⁴⁷ Csopják Attila: Hitközségi elöljáróságról való lemondó levele hivatk. műve ; VII. sz. Melléklet

tudta elfogadni az elismerés gyengeségeit, addig Csopják testvér a megszerzett jogokat elfogadva és belőle kiindulva szerette volna kiharcolni a teljes vallásszabadságot.

Az adott kor gondolkodását megismerve a cikkekből, regényekből és történelemkönyvekből, számomra azt sugallja, hogy már az 1905-ös állami elismerés is hatalmas előrelépés volt a baptisták számára. Hazánk politikai és társadalmi helyzetéből adódóan, (meglátásom szerint) még hosszú évtizedekig csak álom maradt. Igaz, hogy sok esetben a helyi hatóságok figyelmen kívül hagyták a baptisták megszerzett jogait, de mégis jogalapot biztosított a helyi gyülekezeteknek, hogy megvédjék magukat a lakóhelyükön ért zaklatásoktól.

3.1.4 Budapesti Baptista Hitközségi elöljárójaként végzett munkája, a Magyarországi Baptisták Szövetsége megalakulásának körülményei és hitközségi elöljárói tisztségéből való lemondása

Az 1905. évi 77.092 számú körrendeletből adódóan hazánkban sorra alakultak különböző helyeken a baptista hitközségek.

*„1906-ban 10 baptista hitközség alakult: Ócsa, Bihar Békés, Kiskunhalas, Hajdúböszörmény, Törökszentmiklós, Karcag, Debrecen, Nagyvárad, Biharpüspöki; a Budapesti Baptista Hitközség alaki hibák miatt ekkor még nem jött létre jogérvényesen.”*¹⁴⁸

Apponyi Albert kultuszminiszter 1906. december 4-én¹⁴⁹ feloszlatta a hitközségeket (az akkor már jogilag is megalakult) Budapesti Baptista Hitközség kivételével. Apponyi úgy vélte, hogy jogszerűen, a jóváhagyott szervezeti szabályok alapján, csak a budapesti hitközség alakult meg. Ebből kifolyólag kötelezte az ország valamennyi baptistáját, akik élni kívántak az állami elismerés kínálta jogokkal, hogy csatlakozzanak a Budapesti Baptista Hitközséghez.¹⁵⁰ Az államhatalom rendelkezéséből kifolyólag Csopják Attila vállára hatalmas nagy munka szakadt, mivel a hitközségi elöljárónak személyesen kellett felvenni a tagokat a hitközségbe. Csopják testvér még ebben az időben aktívan dolgozott felelős minisztériumi állásban, sőt hatalmas családja várta haza, ezek mellett 1906 januárjától a Békehírnök egyedüli felelős főszerkesztője, plusz a Nap Utcai Baptista

¹⁴⁸ Dr. Tresánszky V. hivatk. műve, ... 177. o.

¹⁴⁹ Dr. Gerzsenyi László: Az evangélium kényszerében hivatk. műve, ... 91. o.

¹⁵⁰ Dr. Tresánszky V. hivatk. műve, ... 177. o.

Gyülekezet egyik vezetője és még számos szolgálat aktív részese. Ezen háttér ismeretében kimondhatjuk, hogy valami emberfeletti teljesítmény lehetett a hitközségi előjárói feladatokat ellátnia.

*„Sokszor megtörtént, hogy Budapesten két órákor befejezte hivatalát, vonatra ült, este 8–9 óra tájban érkezett meg Bánffyhunyadra, vagy más távoli helyiségbe, ahol a jelzett időre már összegyűltek a testvérek. Itt aztán egy-két órát időzött, elvégezte a tagok felvételét, aztán kocsira ülve kivitték az állomáshoz, felült a gyorsvonatra s reggel nyolc órákor már ismét ott ült az íróasztala mellett.”*¹⁵¹

Az állami elismerést követően kezdetben a Meyer Henrik álláspontját követő baptista gyülekezetek várakozó álláspontra helyezkedtek.¹⁵² Sajnos az idő múlásával a régi ellentétek egyre jobban kiéleződtek. Voltak esetek, hogy egy településen élő baptista gyülekezeti tagok különváltak egymástól, és ha valaki át akart menni a másik gyülekezetbe, újból be kellett merítkeznie, hogy teljes értékű tagnak tekintsék őt. A Világszövetség londoni bizottsága hallva a hazánkban kialakult elmérgesedett helyzetről, Budapestre küldte Marschallt, hogy megismerje közelebbről a baptisták között kialakult tényállást.¹⁵³ A Világszövetség csak úgy volt hajlandó beavatkozni közösségünkben uralkodó konfliktusba, ha mindkét fél (az elismertek és az el nem ismertek) nyilatkozatot ír alá, hogy elfogadja a Világszövetség által kiküldöttek döntését. A nyilatkozat aláírása után 1907 novemberében megérkezett Budapestre dr. J. Clifford, J. H. Shakespaere és H. N. Marschall, hogy segítsen a két félnek a rendezésben.¹⁵⁴ A bizottság vizsgálódása után arra jutott, hogy Csopják Attila mondjon le a hitközségi előjárói tisztségéről, ezáltal szűnjön meg a hitközség és alakítsák meg az országban élő baptisták az egységes szövetséget.¹⁵⁵ A tárgyalás végén úgy érezték az elismert oldal képviselői, hogy nem vették figyelembe az ő álláspontjukat csak az el nem ismert csoportét. Csopják Attila a megbeszélés végére elhatározta, hogy lemond tisztségéről, noha ő is úgy vélte, hogy *„az angol testvérek az ő jó tiszta szándékuk mellett tévedtek”*¹⁵⁶, *„mert a dolgok mélyébe nem hatoltak”*¹⁵⁷ az ítéletük pedig elhamarkodott volt. Közölte a bizottsággal, hogy lemond az előjáróságról, de a

¹⁵¹ Bh., 40. évf., 5. szám, 1934. február 3., 35. o.

¹⁵² Dr. Tresánszky V. hivatk. műve, ... 177. o.

¹⁵³ Uo. 178. o.

¹⁵⁴ Welker J. hivatk. műve, ... 17. o.

¹⁵⁵ Uo. 18. o.

¹⁵⁶ Csopják Attila: Hitközségi előjáróságról való lemondó levele hivatk. műve ; VII. sz. Melléklet

¹⁵⁷ Uo.

CSOPJÁK ATTILA ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA (1853-1934)

hitközséget nem volt hajlandó felosztatni.¹⁵⁸ Döntése után többször kérték vezető társai, hogy változtassa meg a lemondási szándékát, de ő lelkiismereti okokból¹⁵⁹ ragaszkodott kimondott szavához. 1908 augusztusában Berlinben tartott európai baptista konferencián ismét megkérdezték Csopják testvértől (a konferencián résztvevő Világszövetség elnöksége), hogy kitart e elhatározása mellett, miszerint lemond a hitközségi előjárói tisztségéről, amire ismét igennel felelt. Egy idő múlva kénytelen volt az államilag elismert csoport tudomásul venni Csopják testvér lemondási szándékát, de nem kívánta az ország vezetésétől kiharcolt jogokat feladni. 1908 októberében Pesten összegyülekezett magyarországi baptisták vezetése, az állami elismerés elejtése és a közösség vagyonát illető kérdésekben. A gyűlés sikertelen volt, mert sem az állami elismerésért küzdők nem kívánták feladni álláspontjukat, sem az el nem ismert oldal nem akart csatlakozni Balogh Lajos, Udvarnoki András és Csopják Attila által vezetett testvérekhez. Amikor Csopják testvér látta a közösségünkben uralkodó kibékíthetetlen ellentétet, előállt azzal a javaslattal: *„legjobb, ha békeességben külön vállunk. Legyen az egyik az elismerést elfogadó, a másik az elismerést el nem fogadó szövetség és dolgozzunk külön-külön, de ne egymás ellen.”*¹⁶⁰

1908 decemberében alakult meg a két szövetség. Az államilag elismert baptista csoport gyülekezeteinek képviselőinek közgyűlése Nagyváradon, december 1–2-én tartották, 72 gyülekezetnek 127 képviselője jelenlétében. E közgyűlés korelnöke (ifj.) Rottmayer János, elnöke Balogh Lajos és alelnöke Csopják Attila volt.¹⁶¹ A gyűlés első pontjaként, (az új) baptista szövetség megalakítását tárgyalták a testvérek. Csopják Attila indítványa alapján, a „Magyarországi Baptisták Szövetsége” nevet vette fel az önállósult csoportosulás. Érdekessége hazánk államilag elismert baptista szerveződésének, hogy a Budapesti Baptista Hitközség szerepe inkább a hitközséget alkotó gyülekezetek jogi dolgaival foglalkozott. A Magyarországi Baptisták Szövetségének célja pedig a gyülekezetek közötti testvérszeretet ápolása, a közösségben szolgáló lelki munkások kiképzése, különböző missziók (pl.:vasárnapiskolák) létrehozása, intézmények (pl.: menház, árvaház) alapítása, támogatása, a hozzátartozó gyülekezetek hitéletben való

¹⁵⁸Dr. Tresánszky V. hivatk. műve, ... 180. o

¹⁵⁹ Csopják Attila: Hitközségi előjárásáról való lemondó levele hivatk. műve ; VII. sz. Melléklet

¹⁶⁰ Welker J. hivatk. műve, ...19. o.

¹⁶¹ A „Magyarországi Baptisták Szövetsége” közgyűlésének Jegyzőkönyve, Nagyvárad, 1908. december 1–2. Kiadja Budapest Fritz Ármin Könyvnyomdája VIII NAP-UTCA 13., 1. o.

nevelése és tévtanításoktól való megóvása, az Isten országának építése.¹⁶² További érdekesség a két szerveződés között, hogy nem kellett a hitközség gyülekezeteinek feltétlenül a szövetséghez tartozniuk, vagy fordítva: „*Győrit kérdi, hogy ha valamely gyülekezet a hitközségből kilép, lehet-e azért a szövetség tagja?*

Elnök: Igen, lehet, de a hitközségi jogait elveszíti, nem élvezheti. Mindenki a saját belátása szerint cselekedhetik. A hitközség nem tartozik a szellemi életünkre, hanem arra való, hogy a polgári jogunkat biztosítva legyenek, hogy azt gyakorolhassuk [...]”¹⁶³

A nagyváradai közgyűlés titkos szavazással megválasztotta A Magyarországi Baptisták Szövetségének első tisztikarát: „*Elnök Balogh L., másodelnök Csopják A., titkár Darabont Gyula, pénztárnok Szabadi F.G.*”¹⁶⁴

A testvérek továbbá kimondták, hogy a vasárnapi iskolai szövetségben munkálkodó Nagy Pál, Csopják Attilának helyettese legyen a hitközségi elöljárói munkájában.¹⁶⁵ A közgyűlés jegyzőkönyvéből kiderül, Csopják testvér bizottságokban ellátott tisztségei is: misszió, vasárnapi iskolai, vagyonekezelői bizottságok elnöke és a misszió iskola, irodalmi, menház és árvaházi, építkezési bizottságok tagja volt.¹⁶⁶ Csopják Attila haláláig aktív tagja volt közösségünkben működő különböző bizottságoknak. Odaszántságával, bölcs tanácsaival építette és elősegítette a bizottságok munkáját.

Hazánkban működő és élő baptista közösségben végbement változások alapján Csopják testvérnek nem lett volna kötelessége hitközségi elöljárói szolgálatáról lemondani, de a Világszövetség küldöttségnek tett ígérete alapján 1909. január 28-án átadta helyettesének Nagy Pálnak a Budapesti Baptista Hitközség elöljárói szolgálatát.¹⁶⁷ Ebből megláthatjuk Csopják Attila szavahihetőségét, sőt fény derül a bölcsességére, mivel nem hirtelen rakta le szolgálatát, hanem megvárta, hogy arra alkalmas személy tudja átvenni tőle ezt a felelősségteljes tisztséget. Így nem szűnt meg a hitközség, hanem tovább tudta védeni az alátartozó gyülekezetek jogait.

¹⁶² A „Magyarországi Baptisták Szövetsége” közgyűlésének Jegyzőkönyve hivatk. műve, ... 3. o.

¹⁶³ Uo., 10. o.

¹⁶⁴ Uo., 3. o.

¹⁶⁵ Uo., 19. o.

¹⁶⁶ Uo., 17–18. o.

¹⁶⁷ Csopják Attila: Hitközségi elöljáróságról való lemondó levele hivatk. műve ; VII. sz. Melléklet

3.2 Az állami elismerésért vele együtt harcoló társairól

3.2.1 Id. Udvarnoki András

Udvarnoki András, Csopják Attilával kb. negyven évig volt munkatársi és baráti kapcsolatban. Ismeretségük kezdetén már Csopják testvér a negyvenedik évében járhatott. Udvarnoki András, Csopják Attila menyei honba való eltávozásakor a Békehírnök lapjain meghatóan ír a közösen eltöltött együttműködésükről:

*„Mint egy-egy csillag futottuk pályánkat a szeretet, türelem és megértés törvényétől vezetve, anélkül, hogy valaha végzetes összeütközés történt volna.”*¹⁶⁸ A kettőjük közötti békességes viszonyt a szeretet, türelem és megértés mellett, a kölcsönös egymás iránti tisztelet jellemezte. Csopják Attilának Udvarnoki testvérről való gondolkodását jól kifejezi (Gyöngyike) egy a lányának visszaemlékezéséből vet történet: Egyszer megkérdezte (Gyöngyike lánya) tőle, hogy vannak-e a mai világban is próféták? Az idős Csopják testvér átgondolta gyermeke kérdését és határozottan, de szelíd hangon kijelentette. *„Vannak.”*¹⁶⁹ Amikor leánya azt kérte, hogy mondjon egy ilyen ma élő prófétát, édesapja válasza komolyan és szeretettel, így hangzott:

*„Ilyen próféta most Udvarnoki bácsi”*¹⁷⁰

Udvarnoki András Balogh Lajossal együtt a hamburgi teológiai intézet tanulója volt.¹⁷¹ Tanulmányait befejezve hazatért és elkötelezett híve lett a magyar nyelvű missziónak. Tahitótfalui testvérek meghívták prédikátoruknak és ettől kezdve szoros munkatársi kapcsolatba került Csopják Attilával, aki ekkorra már több társával együtt kivált a Wesselényi utcai gyülekezetből és csatlakozott a tahitótfalui körzethez.¹⁷² Az 1893-ban, Csopják Attila által elindított Nap-utcai Baptista Gyülekezet őset felkarolta és innentől (1894) kezdve együttes erővel szolgáltak a testvérek között, egészen Csopják Attila Kiszepstre való költözéséig. Közösségünk első magyar nyelvű lapjának (a Békehírnöknek) elindításától kezdve (1895), 1906-ig közösen voltak a felelős szerkesztői. Ezen kívül Udvarnoki testvérnek szívéen volt, hogy hazánkban is elinduljon a szervezett magyarnyelvű teológiai oktatás. Csopják Attila is hasonlóan látta a közösségünkben lévő

¹⁶⁸ Bh., 40. évf., 3. szám, 1934. január 20., 17. o.

¹⁶⁹ Marosi Béláné Cs. Gy. hivatk. műve, ... 6. o.

¹⁷⁰ Uo. 7. o.

¹⁷¹ Csopják Attila: Képek a magyarországi baptista misszió történetéből hivatk. műve, ... 26. o

¹⁷² Dr. Gerzsenyi László: Az evangélium kényszerében, Udvarnoki András élete 1865–1945, Baptista Kiadó, Bp., 1995. 30. o.

CSOPJÁK ATTILA ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA
(1853-1934)

szükséget a prédikátorképzés hiánya terén. Hazánk baptista vezetése 1899. július 16-i országos bizottsági gyűlésen eldöntötte, hogy beindítják Budapesten a baptista prédikátor iskolát, ez év október 15-ei kezdettel. „*A teológiai tantárgyak oktatására Balogh Lajost és Udvarnoki Andrást, a reáltárgyak tanítására pedig Csopják Attilát neveztek ki.*”¹⁷³

Csopják Attila később is aktívan közreműködött Udvarnoki Andrást segítve az 1908-ban megalakult Baptista Teológiai Szeminárium munkájában. Az állami elismerés ügyében is megegyezett Csopják és Udvarnoki véleménye. Közös erővel harcoltak mind közösségünkön belül, mind közösségünkön kívül a hazánkban élő baptisták legitimálásáért. Ezen kívül több esetben utaztak együtt külföldre különböző konferenciákra, világtalálkozókra. Udvarnoki András Csopják Attilával a hosszú éveken tartó együttműködésüket következő szavakkal írja le: „*Ő értékelte tehetségemet, egyengette az utat annak érvényesülésére; én viszont meghajoltam az ő magasabb képzettsége és sajátos tehetségei előtt.*”¹⁷⁴

Példa értékű lehet minden ma élő keresztyén vezető számára a Csopják Attila és id. Udvarnoki András közötti jó munkatársi és baráti kapcsolat. Úgy hiszem mindkét ember szolgálata egymás nélkül hiányos, és kevésbé gyümölcsöző lett volna. Csopják testvérrel való szoros munkatársi viszonyt az is jelzi, hogy dr. Gerzsenyi László Udvarnoki András életéről szóló (Az evangélium kényszerében című) könyvében, több mint harminc oldalon hivatkozik, vagy megemlíti Csopják Attila nevét.

¹⁷³ Dr. Gerzsenyi László: Az evangélium kényszerében hivatk. műve, ... 41. o.

¹⁷⁴ Bh., 40. évf., 3. szám, 1934. január 20., 17. o.

3.2.2 Balogh Lajos

Csopják Attilával Udvarnoki András mellett Balogh Lajos is együtt küzdött a magyarnyelvű misszió térhódításáért és közösségünk állami elismeréséért. A fent említett testvéreken kívül is sokan voltak, akik ebben a munkában résztvettek, de e három név a közös együttműködésük és küzdelmeik miatt szinte egyé vált.

Balogh Lajos Udvarnoki Andrással a hamburgi misszió iskolában együtt tanult 1889–1893-ig. Tanulmányait befejezve, hazajött és nagy erővel nekilátott az országban lévő gyülekezetekben szolgálni. 1894. február 19-én Berettyóújfalun tartott közgyűlésen Kornya Mihály hatalmas munka területét ketté osztva, (Debrecen, Hajdúböszörmény, Karcag, Kisújszállás, Törökszentmiklós, Földes, Báránd, Derecske, Berettyóújfalu, Konyár, Mezőkeresztes, Bakonyszeg, és Hajdúnánási) gyülekezetek prédikátorának nevezték ki.¹⁷⁵ 1894. április 13-án Hajdúböszörménybe költözött (elfogadva a helyi gyülekezet lelkipásztornak hívását). A Hajdúböszörményi és a környező gyülekezetekben 25 évig szolgált és ez alatt az idő alatt a keze alatti gyülekezetek taglétszáma hatalmasan meg növekedett: *„Jelenleg a hajdúböszörményi gyülekezet a kebléből elbocsátott gyülekezetekkel együtt számlál 1027 tagot, van összesen 90-állomása, 18 vénje, 30 evangélistája, 27 imaháza, 1 menháza, 25 év alatt alámerítettem több mint 2000 megtért lelket. Ezek közül helybeli körülbelül 550 tag. A helybeli gyülekezet ez idő szerint 250 tagot számlál. Az idejövetelem alkalmával itt lévő 78 tag közül testi és lelki életben jelenleg 50 tag.”*¹⁷⁶

Balogh Lajos visszaemlékezéséből kiderül, milyen nagy munkát végzett a környezetében élő gyülekezetekben. A helyi testvérek közötti szolgálata mellett hatalmas részt vállalt az egész ország baptista közösségének irányításában, építésében. Udvarnoki András és Csoják Attila mellé állt a magyarnyelvű baptista hívők vezetésében. 1900. május 22-én Békésen tartott országos értekezleten Balogh Lajost választotta meg közösségünk, elnöknek. Ezen a gyűlésen javasolja Balogh, hogy alakítsák meg külön-külön a nyelvi szövetségeket. Ezt az általa felvetett indítványt megszavazta a résztvevők nagy többsége és még ezen az értekezleten megalakult a magyar nyelvű baptisták külön szövetsége, amiben ugyancsak őt választották meg elnöknek. Közösségünk állami elismerésének ügyében is nagy munkát végzett. Együtt szerkesztették Csoják és

¹⁷⁵ Bh., XXV. évf., 21–22 szám, 1919. november 30., 217. o.

¹⁷⁶ Bh., XXV. évf., 21–22 szám, 1919. november 30., 218. o.

CSOPJÁK ATTILA ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA
(1853-1934)

Udvarnoki testvérrel azt a dokumentumot, amit Ócsán 1905. szeptember 15-én összegyűlt testvérek (megvizsgálva és kiegészítve) elfogadták és ezen okirat alapján vált közösségünk az állam számára elismerté.

Továbbá több szakbizottságnak volt a tagja. Megválasztották a Misszióbbizottság elnökének. A Nagy Végrehajtó Bizottság másodelnökeként szolgált. A menházak, árvaház és szegényügyi bizottságban főgondnoki tisztséget viselt. Az Irodalmi Bizottságban is aktívan dolgozott. Irodalmi tevékenysége figyelmet érdemel. 12 évig a Vasárnapi Tanító és 20 évig a Hajnalcsillag című lapokat, szerkesztette.¹⁷⁷ Több füzetet, könyvet és más írományt adott ki (pl. Spurgeon igehirdetéseinek fordítását ő kezdte el). Ezek mellett a prédikátor iskolában is tanított. Képviselte a magyar baptista testvéreket a londoni világkonferencián, a berlini és stockholmi európai konferenciákon és a római vasárnapi iskolai világyűlésen.¹⁷⁸

Balogh Lajos élete során, Isten szeretetéből végzett hatalmas munkája figyelmet érdemel (amelyekből csak néhányat említettem meg). Szakdolgozatom témájával kapcsolatban megjegyzem, hogy Csopják Attilával és Udvarnoki Andrással egységesen tudtak harcolni a közösségünket érintő ügyekért. Ha valami nézeteltérés lett volna közöttük, azt hívő ember módjára el tudták maguk között rendezni. Jó példázza Balogh Lajos mentalitását és habitusát a következő róla szóló (Békehírnökben megjelent) visszaemlékezés: *„Önzetlen, nemes jellemű, de néha-néha szigorú egyházi férfiú volt, akinek akaratát nehéz volt megtörni, ha azonban meggyőzték az ügy hasznos voltáról, akkor odaadóan segítette az előmenetelében.”*¹⁷⁹

¹⁷⁷ Bh., XXV. évf., 21–22 szám, 1919. november 30., 218. o.

¹⁷⁸ Bh., XXV. évf., 19–20 szám, 1919. október 30., 209. o.

¹⁷⁹ Uo.

3.3 Közösségünk vezetésének a szegények felé való szolgálata

A Krisztusban hívő emberekre az egyik jellemző tulajdonság a szeretet és tenni akarás a szegények felé. Csopják Attilára különösen jellemző volt, hogy együtt érzett az elesett emberekkel. Az előzőekben már láthattuk, hogy Kiszpesten, milyen kezdeményezésekkel próbált a szükségben élők nehéz sorsán könnyíteni. Ha megismerjük, azon kezdeményezéseket, amikkel közösségünk vezetése (amelyben Csopják Attila is beletartozott) enyhíteni szándékozott az özvegyek és árvák helyzetén, akkor észrevehetjük, hogy Csopják testvér nem csak a lakóhelyén élő rászorulókat hordozta szívében, hanem mindenkin próbált segíteni.

Jól mutatja az 1900-as évek (Monarchiájának és azon belől,) Magyarországnak társadalmi helyzetét, hogy már (évekkel a világháború előtt) 1905. március 14–15-i törökszentmiklósi országos konferencián az árvák ügye előkerült. Az 1905-ben kiharcolt állami elismerés következtében, jogában állt közösségünknek intézményeket (ebben az esetben árvaházat) alapítani. A baptista árvaház alapításában jókora részt vállalt az Amerikából hazatért Joó Ferenc és felesége Máhálics Rozália, akik ócsai birtokukon az amerikai és magyar testvérek segítségével árvaházat alapítottak. Csopják Attila is teljes szívével oda állt e kezdeményezés mellé és az amerikai testvérek adakozását elősegítendően (az amerikai magyar baptisták lapjában) az Evangélium Hírnökében írása jelent meg, „*Szükség van-e Magyarországon a Baptista Árvaházra (baptisták árvaházára)?!*”¹⁸⁰ címen. Baptista közösségünk árvaháza 1914-ben nyílt meg Ócsán (1917-től a budapesti Torbágyi úton és 1922-től az Alsóhegy utcában működött tovább).

Az első világháború kitörése, hazánk baptista közösségének vezetését újabb kihívások elé állította. A gyülekezeteinkben élő családfőinek nagy részét besorozták, és a frontra vitték, akik közül sokan elesetek a csatatéren. Az otthonhagyott gyermekek asszonyok nagy szegénységbe és nyomorba kerülve tengették napjaikat. Amikor kiderült, hogy (hazánk politikai vezetői szándékával ellentétesen) a háború nem olyan rövid lesz amennyire számítottak, akkor teljesen kilátástalanná vált az özvegyek és árvák élethelyzete. Az elárvult családok nehézségét fokozta az is, hogy az állam csak hat hónapig biztosította a segélyt számukra. Közösségünk vezetése érezte, hogy valamit tennie kell a gyülekezeteinkben élő szükségét szenvedő családok megsegítéséért. Az országos baptista

¹⁸⁰ EH., 1914. február, 2. szám, 3. o.; EH, 1914. március, 4–5. o.

vezető testvérek meghirdették, hogy Segélyező Bizottságot hoznak létre, és felkérték a gyülekezetek vezetőit, hogy vizsgálják meg a környezetükben élő, elárvult családok helyzetét. Ezután kérték, hogy a helyi vezetők, akit úgy ítélnek, hogy (különösen) rászorul a segítségre, annak a nevét és körülményeit leírva küldjék el Csopják Attila és Balogh Lajos címére.¹⁸¹ Amikor már birtokában volt hazánk baptista vezetése a közösségünkben élő szükségét szenvedő emberek helyzetének tudatával, akkor úgy látták jónak, hogy a Segélyező Bizottság jól működése érdekében, két területi bizottságot hoznak létre. A bizottság egyik részének tagjai (Balogh Lajos, Szűcs Imre és Szabó Sándor) hatásköre alá, Bihar, Hajdú, Szabolcs, Szatmár, Jász-Nagykun-Szolnok és Szilággy megyék tartoztak. Míg az ország fennmaradó részén élő rászorult emberek között a bizottság másik részének tagjai (Csopják Attila, Udvarnoki András, Gerwich György és Beharka Pál) osztották szét a rendelkezésükre álló segélyt (az általuk megismert szükségek mértéke szerint).¹⁸²

A háború végével nem tűntek el gyülekezeteinkből és az utcákról a szegény emberek. Az első világháborút követően hazánkban élők többsége nyomorúságos körülmények között tengette napjait. Közösségünk vezetése többféle módon próbált segíteni, mind az árvaházban lakó gyermekeken, mind az éhez, lerongyolódott embereken. Csopják Attila a húszas évek második felében beindította a „*Toll akciót*”.¹⁸³ Felkérték a falun és mezővárosokban élő testvéreket, hogy minden tizedik kacsának és libának a tollát adományként ajánlják fel. A felajánlott tollakból párnákat készítettek az árvaház, a menház és a szeminárium részére.

Többféle módon is segített még közösségünk vezetése az országban élő szegény embereken. Az árvaházat, Segélyező Bizottságot és a „*Toll akciót*”¹⁸⁴ csak azért mutattam be, mert Csopják Attila munkáját is fellelhattük. Jó látni, hogy vezetőink együtt tudtak érezni a szegény emberekkel és ezáltal az evangélium is nagy erővel tudott terjedni. Dolgozatom témájából adódóan fontosnak látom még megemlíteni azokat a legfontosabb külföldi konferenciákat, kongresszusokat, melyeken Csopják Attila képviselte a magyar baptistákat és ahol beszámolt a magyar misszióról:

¹⁸¹ Bh., XXI. évf., 10. szám, 1915. május 30., 160. o.

¹⁸² Bh., XXI. évf., 11. szám, 1915. június 15., 174. o.

¹⁸³ Hajdúböszörményi árvaházról való visszaemlékezésekből

¹⁸⁴ Uo.

CSOPJÁK ATTILA ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA
(1853-1934)

1905. június, London: Baptista Világszövetség alakuló gyűlése¹⁸⁵

1906. szeptember, Königsberg: a németországi össz-szövetségi konferencia¹⁸⁶

1923. július, Stockholm: III. Világkongresszus¹⁸⁷

1928. június, Torontó: IV. Világkongresszus¹⁸⁸

A rászoruló emberek segítése, a különböző bizottságok munkája és a konferenciákon való képviselet mellett, a baptista szövetség vezetése, s még sorolhatnánk milyen feladatot látott el, amire az idő és a helyhiány miatt, most nem szeretnék kitérni. Úgy vélem, az e részben megjelenő Csopják Attila által az egyházvezetésben végzet szolgálatai bizonyíthatják számunkra, hogy milyen áldásos hatással volt élete és munkássága hazánk baptista közösségére. Istenünk kegyelmét látom abban, hogy közösségünknek olyan vezető embereket adott, (mint Csopják Attila, Udvarnoki András, Balogh Lajos és még sokan mások) akiknek életéből egyértelműen visszatükröződik Krisztus.

¹⁸⁵ Dr. Gerzsenyi László: Az evangélium kényszerében hivatk. műve, ... 65. o.

¹⁸⁶ Uo., 58. o.

¹⁸⁷ Uo., 66. o.

¹⁸⁸ Uo., 79. o. ; VIII–IX. sz. Melléklet

4. IRODALMI MUNKÁSSÁGA

4.1 Kiadványai, könyvei

A Csopják testvér életéről való megemlékezésből nem lehet kihagyni irodalmi munkásságát. A szépirodalom, a költészet szeretete gyermekkorától, egészen a halálos ágyáig ott élt a szívében. Különböző tevékenységei mellett megfigyelhető, hogy soha nem hagyta abba az írást. Beteg ágyában, amikor már nem tudta papírra vetni gondolatait, közeli hozzátartozóinak diktálta le az általa fontosnak vélt cikkeket.

Dolgozatom elején, a megtérés történetével kapcsolatban már megemlítettem, hogy nagy hatással volt rá a színház, és ő maga is próbált színdarabokat írni.¹⁸⁹Gyermekkorában papírra vetett színdarabjain keresztül kezdte megtanulni a tollforgatás művészetét. 1889-ben megtérésekor színdarabjait elégette világias tartalmuk miatt.¹⁹⁰

1882-ben jelent meg kisregénye, „Megalázva” címmel a Világ Tükre képes folyóiratban.¹⁹¹ Érdekes volt felfedezni, hogy Csopják Attila megtérése előtti írásaiban is felbukkan Isten keresése. Elsőként napvilágot látott kisregénye (Megalázva) erkölcsi és vallási kérdéseket fejteget. Ugyancsak vallásos és erkölcsi mondanivalója van a Rózsa Kálmán által 1886-ban kiadott „A búbos madárka” című népies elbeszélésének. Az 1880-as években a „Nemzeti Hírlap” -ban is jelentek meg elbeszélései.

1886-ban kiadták „A szeretet országa” című írását. Később átdolgozta és a második (nagy alakos, 64 oldalas) bővített kiadás 1920-ban jelent meg, veje Jámbor Lajos illusztrációival. 1921-ben a „Múlt, jelen, jövő” kalendáriumban is megjelent ez a mű. 1922-ben ismét kiadták, 116 oldalas kiskönyv formájában. Becslések szerint több mint tízezren olvashatták ezt a művet. Magát a regényt utópisztikus elbeszélésnek is tekinthetjük. Egy görög kereskedő (Gelidosz) megtérése után a szeretet jegyében kezd munkálkodni.

„Kiadott tíz parancsa között olvassuk: A falvakban iskolákat kell létesíteni, és a tanítókat jól kell fizetni; a szeszgyárakat bútorgyárakká kell alakítani; a béres családokat kertés családi házakba kell költöztetni.”¹⁹²

¹⁸⁹ Bh., VII (LVII) évf., 18. szám, 1963 szeptember 15., 7. o. ; Bh., 40. évf., 4. szám, 1934. január 27., 27. o.

¹⁹⁰ Bh., 40. évf., 4. szám, 1934. január 27., 26. o.

¹⁹¹ Dr. Tresánszky V. hivatk. műve, ... 121. o.

¹⁹² Bh., XC. évf., 33. szám, 1996. augusztus 20., 273. o.

Csopják testvér írásaiból is kitűnik, hogy a szegény emberek szükségait, életét jól ismerte.

1888-ban megjelent „A gyűjtogató fia” című regényszerű elbeszélése, amit „A szeretet országá”- hoz hasonlóan később átdolgozott. Példát mutat művében a főszereplőn keresztül (Garati Pista, a gyűjtogató fia) az árvák és özvegyek felé való önzetlen szeretetről. Csopják testvér olyan érzékletesen írja le a Felső-Gombaházán történt tüzesetet, hogy nem volt számomra meglepő, amikor megtudtam, hogy önkéntes tűzoltó is volt.¹⁹³ Csopják bácsi írásából az élete eseményei is kiderülnek. Ahogyan Garati Pista megtalálja anyja katolikus fordítású bibliáját, és azáltal jut hitre, úgy ő is egy katolikus újszövetség által tért meg. Amikor a gyűjtogató fiát vádolták, nem védekezett, csak a legszükségesebbet mondta el bírának.¹⁹⁴ Csopják testvér sem védte a maga igazát.¹⁹⁵ Ahogyan könyve főszereplője a csillagokat nézve elmélkedett róluk, úgy Attila testvér is szerette és lekötötte a csillagászat.¹⁹⁶

„E nevelő hatású művet erkölcsjavító tartalma miatt az Igazságügy-minisztérium több száz példányban megvásárolta a börtön könyvtárak részére.”¹⁹⁷

„A szeretet országa” és a „A gyűjtogató fia”- hoz hasonlóan „A test és lélek fegyvere” című művét is többször kiadták. Még számos elbeszélése és szépirodalmi műve jelent meg („A szenvedések tengerén”, „Szép akarok lenni”...), amik nagy hatással voltak az akkor élő emberekre. Bírálói is akadtak Csopják testvérnek (világi kritikusok), akik kifogásolták régies stílusát, és a modern irodalom formájának hiányát könyveiben.¹⁹⁸ Úgy gondolom bármit, tesz az ember, mindig lesznek kritikusai. Lehet hogy kiadásukkor nem voltak modern megközelítésűek Csopják Attila elbeszélései, de a vallásos irodalomnak nem is minden esetben ez a célja. Könyveinek mély erkölcsi és evangéliumi tartalma vitathatatlan.

Csopják bácsi nem volt teológiai iskolák hallgatója, de bibliaismeretét Isten fel tudta használni, hogy kisebb-nagyobb könyveket, értekezéseket, hitvédelmi iratokat írjon. 1914-ben megjelent a „Mi a lélek?” című könyve. Ebben a műben, bibliai és tudományos alapon megvizsgálja a lélek működését és a rá jellemző tulajdonságokat. Csopják Attila

¹⁹³ Marosi Béláné Cs. Gy. hivatk. műve, ... 6. o.

¹⁹⁴ Csopják Attila: A gyűjtogató fia Hasonmás kiadás, Bp., 77. o.

¹⁹⁵ Bh., XXXIV. (LXXXIV.), évf., 1. szám, 1990. január 7., 6. o.

¹⁹⁶ Csopják A: A gyűjtogató fia. hivatk. műve, ...44. o.

¹⁹⁷ Dr. Tresánszky V. hivatk. műve, ... 121. o.

¹⁹⁸ Bh., 40. évf., 4. szám, 1934. január 27., 26. o.

meggyőződése volt, hogy a „*pozitív tudomány soha nem ellenkezhetik*”¹⁹⁹ a Bibliával. Könyvének célja, hogy gondolkodóba ejtse azokat az embereket, akik a test és a lélek között nem látnak különbséget,²⁰⁰ és a lelkükkel nem törődve, csak testi vágyaikat elégitik ki. A Teremtő által alkotott művészi gépezetnek látta a testet, amit a lélek (szellem) irányít. Igeversekkel bizonyítja, hogy Isten lélek (szellem) (Jn 4,24, Jel 22,17, Ézs 11,2.). Az angyalokat és ördögöket lelki, szellemi lényeknek nevezi.²⁰¹ Az ember lélekkel (szellemmel) rendelkező lény, aki döntés elé van állítva, hogy a gonosz lelkekhez, vagy Istenhez hasonlítson. Az ember feladata, hogy fejlődjön és tökéletesedjen. „*Magára hagyva sosincs,*”²⁰² mindig valamilyen szellemi befolyás alatt áll. Krisztus elfogadása által az egyén újjászületik, és Teremtőjére kezd hasonlítani. Aki pedig nem dönt Krisztus mellett, rossz szellemi befolyás alá kerül.

„*Az intellektuális tudása az embernek fejlődhetik, de rossz szellemi befolyásoltsága romba dönti.*”²⁰³

Csopják Attila a lélekről szóló bibliai alapvetéseket könyve második felében tudományos alapon megerősíti. A lelket egy láthatatlan felhőnek tekinti, ami agyunk kérgére, idegsejtjeinkre borul.²⁰⁴ A lélek veszi át az idegszálakból jövő üzeneteket és ad rájuk választ.²⁰⁵ Tudományos alapon összehasonlítja az ember lelkét az állatéval, és megjegyzi, hogy az állat ember szellemével nem rendelkezik.²⁰⁶ Csopják testvér a lélek definíciójaként mind bibliai, mind tudományos megközelítéseként ugyanazt jelöli meg:

„*öntudattal, akarattal, sokféle képességgel bíró s mindenkor megmaradó érző értelmi erő. Mindegyik lélek pedig külön álló individuum.*”²⁰⁷

Az első világháború után a harcokban megrokkant embereket vizsgálva új orvosi felfedezések láttak napvilágot. Csopják bácsi a Békehírnökben megjelent cikkében²⁰⁸ bizonyítva látja a könyvében leírtakat. „*Nekem jólesőleg kellett tudomásul vennem, hogy*

¹⁹⁹ Csopják Attila: Mi a lélek? (bibliai és tudományos alapon) Kiadja : Magyarországi Baptista Gyülekezetek Szövetsége, 2. kiadás, Bp., 1921, 4. o.

²⁰⁰ Csopják A: Mi a lélek? hivatk. műve, ... 6. o.

²⁰¹ Uo., 36-37. o.

²⁰² Uo., 38. o.

²⁰³ Uo., 38-39. o.

²⁰⁴ Uo., 62. o.

²⁰⁵ Uo., 63. o.

²⁰⁶ Uo., 89. o.

²⁰⁷ Uo., 40. ; 91. o.

²⁰⁸ Zágoni J. hivatk. műve, ... 273. o. ; Bh., XXIII. évf., 15. szám 184. o.

*amit a „Mi a lélek?” kis munkám tudományos részében még a háború előtt megírtam, azt most a fejszebesültek különösen bebizonyították”.*²⁰⁹

Csopják Attilának egyháztörténelemmel kapcsolatos munkái is figyelmet érdemelnek. Egyháztörténet című könyve 1915-ben jelent meg. Ezt a művet Balogh Lajos kezdte el írni, de halála után a második fejezettől Csoják bácsi fejezte be. E 396 oldalas könyv a legfontosabb egyháztörténelmi eseményeket próbálja röviden és élvezhető stílusban dokumentálni. A könyv előszavában szerzői kifejtik művük célját, és vezérfonalnak nevezik munkájukat. Az Egyháztörténet (tan)könyvnek az volt a célja, hogy Jézus Krisztustól írásának napjáig bemutassa a keresztyénséget a középiskolás diákok számára. Csoják és Balogh testvér műve szeretné az egyház alakulása iránt az olvasók érdeklődést felkelteni, és maradandóvá tenni.²¹⁰ Kritikája ennek az írásnak, hogy nehéz áttekinthetősége miatt tankönyv szerepét kevésbé tudja betölteni.²¹¹ 1928-ban jelent meg Csoják Attila másik egyháztörténelemmel kapcsolatos műve, „Képek a magyarországi baptista misszió történetéből” címmel. Csoják testvér könyvének előszavában leírja, műve megírásának hátterét, melyből sok érdekességet megtudhatunk. 1922-ben Amerikába utazott dr. Rushbrooke J. testvér és ott tapasztalta, hogy nagy érdeklődés mutatkozik a magyar baptista misszió iránt. Rushbrooke testvér Csoják Attilához irányította egy ifjúsági munkában szolgáló „nővérünket”,²¹² akinek Csoják testvér a magyar baptista misszióról adatokat küldött. Az Amerikába eljuttatott írás angol nyelven különböző lapokban megjelent. Ezen kívül egy angol prédikátor is felkereste Csoják bácsit, aki az egész világot átfogó baptista misszió megírásán fáradozott. Csoják testvér a felsorolt felkeresések után, szükségesnek látta könyv formájában is kiadni, a magyarországi baptista misszió történetnek általa fontosnak vélt eseményeit, személyeit. Könyve „értékes adattárul”²¹³ szolgálhat minden olyan ember számára, aki érdeklődik egyházunk történelme iránt. Olvasmányos hitelesítő mű, ami a hazai baptista úttörő munka mellett az 1927. évi baptista misszió világstatisztikáját is tartalmazza.²¹⁴ Dr. Tresánszky Vilmos a könyv gyengéjének, a történelmi igazságérzet hiányát jelöli meg („számos olyan történés,

²⁰⁹ Zágonyi J. hivatk. műve, ... 184. o.

²¹⁰ Balogh Lajos és Csoják Attila: Egyháztörténet rövid foglalatban, Vezérfonal a középiskolák magasabb osztályai részére. Nyomtatott A Magyar Baptisták könyvnyomdájában, Bp., VII., Hársfa-utca 33. szám, Bp., 1915, 1. o.

²¹¹ Bh., 40. évf., 4. szám, 1934. január 27., 26. o.

²¹² Csoják Attila: Képek a magyarországi baptista misszió történetéből hivatk. műve, ...3. o

²¹³ Dr. Tresánszky V. hivatk. műve, ... 1996, 121. o.

²¹⁴ Csoják Attila: Képek a magyarországi baptista misszió történetéből hivatk. műve, ... 133–134. o.

esemény elhallgatása, melyek a magyarországi baptizmusra nézve kedvezőtlenek, de fejlődésére jellemzőek voltak.”).²¹⁵ Úgy gondolom Csopják testvér tudatosan nem írta művébe le egyházunk vitatható ügyeit, mivel nem kívánta felkavarni az akkor (1920) nemrégben egyesült közösségünk egységét. Véleményem szerint a könyv megjelenésekor egységet munkált az „el nem ismert” és az „elismert” baptista hátterű testvéreink között.

Nagy számban írt Csopják testvér kisebb röpiratokat, apologetikai, evangélizációs és társadalmi élettal kapcsolatos munkákat. Pár oldalas művei is bibliaismeretének mélységéről és a társadalmi problémák ismeretéről tanúskodnak. Kisebb kiadványai a teljesség igénye nélkül a következők: *Mire van az emberiségnek szüksége?; Mi jön a fellegekől?; Milyen a keresztény erkölcs?; A russelisták; A zsidóság; Szabad államban szabad egyházak; Az eltáncolt milliárdok; Az egyke; A huszár akció; Szép akarok lenni* stb.

Az 1919-ben megjelent, „Milyen a keresztény erkölcs?” c. írását bővebben szeretném bemutatni. Ezen műve a ma keresztyén emberének is újszerű, aktuális tanulságokkal szolgálhat. A Tanácsköztársaság bukása után az embereket a politikában, társadalomban megjelenő keresztény erkölcs kezdte foglalkoztatni. Csopják bácsi munkája elején lefekteti a régi baptisták által hirdetett igazságot, hogy az államot az egyháztól külön kell választani.

*„Vallásfelekezetet, hitcikkelyeket, egyházi dolgokat a politikával keverni valóban veszedelmes...”*²¹⁶

A történelemre hivatkozva bizonyítja az állami és az egyházi hatalom egyesítésének negatív következményeit. A Római Birodalmon elkezdve Spanyolországon, Franciaországon, Oroszországon keresztül bemutatja az államegyházak negatív következményeit (inkvizíció, forradalmak, kommunizmus). Pozitív példának állítja Csopják testvér az Angliai ébredés hatását a népre, és az Egyesült Államok északi részén gyakorolt vallásszabadságot. Amilyen károsnak ítéli e mű az egyházi hatalmat összemosni a világi hatalommal, olyan kívánatosnak véli a keresztény erkölcs megjelenését a politikában: *„Igaz erkölcs nélkül minden politika és minden társadalmi munka átkos a népre, veszedelmes az államra és halálthozó az egyházakra.”*²¹⁷

²¹⁵ Dr. Tresánszky V. hivatk. műve, ... 121. o.

²¹⁶ Csopják Attila: Milyen a keresztény erkölcs? „Magvető” könyvnyomda, Bp., 1919, 3. o.

²¹⁷ Uo., 5. o

Kiderül e füzetből, hogy Csopják testvér milyen tájékozott volt a különböző vallások társadalomra gyakorolt hatásában (iszlám, buddhista). Összehasonlítva az általa kiválasztott világvallásoknak a népre kifejtett hatását, kiemeli a keresztény erkölcs magasabbrendűségét: „*A keresztény erkölcs azonban oly tiszta, oly magasztos és mégis egyszerű, hogy ezen erkölcsnek a politikai és társadalmi életben való gyakorlati megvalósulására törekedni minden vallású embernek érdekében fekszik,*”²¹⁸

Csopják testvér a szeretetet jelöli meg a keresztény erkölcs legfőbb jellemzőjeként. Az egyén és a közösség mozgatórugójának háttere mindig a szeretet kell, hogy legyen. A szeretet mindent magában foglal: jóakaratot, szolgálatkészséget, igazságosságot, önzetlenséget, tisztaságot, emberek megbecsülését, lemondást, a testvériség érzetét és szabadságot. Érdekessége az írásnak, hogy gyakorlatias módon közelíti meg a keresztény erkölcsöt. A keresztény erkölcs szeretettel való összefüggése után leírja annak a különböző területeken való konkrét megvalósulását: A politikára olyan hatással lenne a Biblia által leírt tiszta erkölcs, hogy eltűnnének a diplomáciai ügyeskedések, egyértelműen beszélnének a politikusok. A területhódítások, háborúk megszűnnének. A közigazgatásban a bírák hatalmaskodásaik helyett a népet szolgálnák és a gyengéket, rászorulókat felkarolnák. A keresztyén erkölcs az iparban, kereskedelemben is megmutatkozna. Minden ember tudná, hogy a pénzéért milyen minőségű és anyagú árut vesz. Csopják testvér a céhrendszert kívánatosnak jelöli meg írásában. A céhek feladatát kibővítené a segédmunkások szociális és szellemi állapotának figyelemmel kíséréssel. A kereskedelemben a kereskedő közvetlenül a termelőtől venné az áruját, így ki lenne küszöbölve az árudrágítás (több kézen keresztülmenő kereskedelem). Az eladó a beszerzési ár 10-20%-ánál drágában nem árulná portékáját. Az alku eltűnne a kereskedelemből. A gyártulajdonos és a munkásság körében is éreztetné áldásos hatását az Isten által adott erkölcsiség. A gyáros a munkásai fizetésének mértékét a Jézus által mondott aranyszabályhoz hasonlóan állapítaná meg. Évente néhány hét szabadságot biztosítana dolgozóinak, hogy kipihenne a munka fáradalmait, újult erővel lássanak feladataikhoz. Ha a gyáros munkásait szereti, és a keresztyén erkölcsnek megfelelően jár el, akkor elkerülheti, hogy dolgozói zúgolódjanak és irigykedjenek rá. A nagybirtokosok béreseikkel való viszonya a bibliai erkölcsösség hatására megjavulna. Ha minden béres családnak kétszobás lakást építtet a földesúr, és a szolgálatában álló emberek

²¹⁸ Csopják A: Milyen a keresztény erkölcs? hivatk. műve, ... 5-6. o

gyermekének legalább vándortanítóról gondoskodik, akkor jobban meg fogják becsülni őt és, még a lopás is kevesebb lesz a birtokán. Az egyháznak kell példát mutatnia a keresztyén erkölcsösségekben. Papoknak, lelkipásztoroknak a kötelessége nem csak a tanítás, hanem a nyájának pásztorkodása is. A pásztor menjen az emberek közé és beszéljen velük, ne csak a harang hívogassa őket az istentiszteletre. A krisztusi erkölcs szerint az egyház dolga a szegényekről, árvákról, özvegyekről való gondoskodás. Az Istenhez közel álló embereknek példásan kell viselkedniük a rászorulók fele. Csopják testvér meggyőződése, hogy a zsidóság számára is a keresztyén erkölcs a kívánatos. Aki üldözi a zsidóságot, az nem lehet tiszta, keresztyén erkölcsös.

1919-ben e kis füzet kiadásakor országunk testileg-lelkileg romokban hevert. Különböző forradalmak, ideológiák jellemzik ezt az időszakot. A kor olvasói számára e kicsiny írás egy lehetőséget kínált a lelki helyreállásra. Ha komolyan vették volna Csopják testvér javaslatait másképpen alakulhatott volna hazánk történelme. Megjegyzem, mielőtt valaki álomországunk bélyegezné meg ezen írást, Csopják Attila hangsúlyozza benne:

„De mindezt csak keresztyén erkölcs alapján lehet elérni.”²¹⁹

Hiszem, hogy ahogyan az angliai ébredésen keresztül Isten megváltoztatta Angliát, úgy Magyarországnak is lehetősége lett volna, és lehetősége van a mai napig is Krisztus útját választani.

4.2 Szerkesztőként a Békehírnöknél

Közösségünk első magyarnyelvű lapját megelőzte az 1892-ben Csopják Attila által elindított *Múlt, jelen, jövő* naptár. Baptista kalendáriumunk felépítése, nem sokban különbözött az alapításakor megjelenő világi kalendáriumoktól. Tartalma, lelkisége olyan mély és evangéliumi volt, hogy nem volt kérdéses a kalendáriumok között való választás testvéreink számára. *Múlt, jelen, jövő* naptár sikeressége baptista közösségünk számára tovább növelte azt az igényt, hogy szükség van egy rendszeresen megjelenő magyar nyelvű újságra a hívő testvériségnek.

1895 februárjában a *„Pest felső vidéki”*²²⁰ magyar gyülekezetek képviselői Rákoscsabán konferenciát tartottak, ahol sok más fontos kérdés mellett szóba került egy

²¹⁹ Csopják A: Milyen a keresztyén erkölcs? hivatk. műve, ...11. o.

magyar nyelvű baptista folyóirat elindítása. Más konferencián is megjelent már az igény, hogy közösségünk lapot adjon ki, de szerkesztésére alkalmas személy hiányában elvetették ezt a kezdeményezést.²²¹ Rákoscabán a jelenlevő gyülekezeti képviselők alkalmasnak látták, Udvarnoki András és Csopják Attilát az első magyar nyelvű baptista folyóirat szerkesztésére. 1895. március 15-én megjelent közösségünk első rendszeresen kiadott magyar nyelvű lapja, a Békehírnök. Kezdetben kéthetente ötszáz példányban, nyolc krajcárért árulták. Elindítása a szerkesztők erős hitéről tanúskodik, mivel eleinte csak 147 testvér rendelte meg, mégsem csökkentették a lap kiadásának számát.²²²

A Békehírnök első számának az előfizetési felhívásában Csopják Attila és Udvanoki András megfogalmazták terveiket és céljaikat az újsággal kapcsolatosan.²²³ A megjelenő cikkeket, verseket, elbeszéléseket az olvasók lelki épülése érdekében jelentették meg. A folyóirat szerkesztői mindent el akartak követni, hogy a lapban található írások a betegeket, árvákat és özvegyeket vigasztalják. Az első magyar nyelvű baptista újság célja volt még kimondatlanul is a magyar ajkú testvérek közötti közösség megteremtésének elősegítése volt. Információkat közölt az országban és külföldön munkálkodó testvérek, gyülekezetek szolgálatairól, alkalmairól. A Békehírnök olvasói megismerték a különböző gyülekezetekben átélt örömeket, bánatokat, szükségeket. Jól mutatja az első számban megjelent Csopják Attila „Beköszöntő” versének első versszaka, hogy mennyire várták hittestvéreink a lap megjelenését.

„Beköszöntő
Békehírnök, békehírnök!
Megjöttél hát valahára?
Érkezésed annyi lélek
*Régen oly epedve várja... ”*²²⁴

A szerkesztők költészetszeretét mutatja, hogy az első évfolyam vezércikkei (a hetedik számot kivéve)²²⁵ versek voltak. Csopják Attila is rendszeresen írt verseket a lapba, amit a jó baptista testvéreink megkedveltek és előszeretettel elszavaltak gyülekezetükben.

²²⁰ Bereczki L. hivatk. műve, ... 98. o

²²¹ Dr. Gerzsényi László: Az evangélium kényszerében hivatk. műve, ... 105. o.

²²² Bh., 40. évf., 11. szám, 1934. március 17., 82. o

²²³ Dr. Gerzsényi L.: Az evangélium kényszerében hivatk. műve, ...1 o.

²²⁴ Bh., 40. évf., 11. szám, 1934. március 17., 82. o.

²²⁵ Dr. Gerzsényi L.: Az evangélium kényszerében hivatk. műve, ...107. o.

Költeményeit összegyűjtötték és külön könyvben is kiadták, „Fel a magasba” címmel.²²⁶ A leközölt cikkeket, verseket nem írták alá, csak néha egy-egy betű jelezte íróját. Csopják Attila írásai alatt, ha jelölve voltak, akkor (Cs, Cs.A.) betűk álltak. A folyóirat rendszeresen közölt négyszólamú énekeket is, ami elősegítette a gyülekezeteinkben való új lelki énekek megismerését.

1906 januárjától egyedül végzi a felelős szerkesztői munkát haláláig.

„A lapszerkesztés tudományainak ágazataival Csopják bácsi nem volt közelebbi ismeretségben, ezt a hiányt azonban érdekesen és hatásosan pótolta egészséges ösztöne és ötletekben való gazdagsága.”²²⁷ Ilyen ötletes kezdeményezés volt, hogy bibliai rejtvények jelentek meg a Békehírnökben, ami az akkor élő hívő emberek érdeklődését felkeltette, és egyúttal a Biblia olvasására is motiválta őket.²²⁸ Csopják Attila személyisége, beállítottsága az általa szerkesztett újság lapjain is tetten érhetőek. Jó példa erre, hogy a „szegények barátjának”²²⁹ nevezték, és a már említett Békehírnök fő céljai közt az elesett emberek vigasztalása is szerepelt. Évtizedeken keresztül rovatot vezetett, ami az árvák és özvegyek megértésére, szeretetére és felkarolására motiválta az olvasókat.²³⁰ Keményen feddte az íásaiban a fősვნényseget. Hosszú ideig egy meghökkentő kép volt látható a Békehírnök címlapján, ami papot, főurat, kereskedőt, zsoldárt éneklő hívőt ábrázolt, és e kép címe: „A mammon, ennek szolgálói és imádói.”²³¹ Hírközlései, cikkei beszélnek a hazánkban elinduló teológiai képzésről való pozitív gondolkodásáról. Az orosz baptista szeminárium elindulását is üdvözli. 1908. február 15-től Bodoky Lajossal szerkeszti és adja ki az Igazság Hírnökét (Igazság Tanúja és a Békehírnök összevont lapját).²³² 1909-ben ismét Békehírnök névvel jelenik meg az újság, de a Bodoky testvérrel való együtt munkálkodás nem szakad meg. Bodoky Lajos 1926-ig (haláláig) munkatársa maradt Csopják Attilának a lapnál. Az első-világháború és az azt követő események ellenére sem szűnt meg a Békehírnök. A nehéz időszakokban volt, hogy akadozott a lap kiadása. A szegénység és a papírhiány miatt egy darabig, gyenge minőségű papírra nyomtatták az újságot, de Isten kegyelméből Csopják Attila és munkatársai nem hagyták abba a folyóirat kiadását. A

²²⁶ Bh., 40. évf., 4. szám, 1934. január 27., 26. o.

²²⁷ Bh., 40. évf., 4. szám, 1934. január 27., 26. o.

²²⁸ Bereczki L. hivatk. műve, ... 99. o.

²²⁹ Bh., VII. (LVII.) évf., 18. szám, 1963. szeptember 15., 7. o.

²³⁰ Bereczki L. hivatk. műve, ... 99. o.

²³¹ Bh., XIV. (LXIV.) évf., 19. szám, 1970. október 1., 77. o.

²³² Uo.

világháború után, Csopják testvér tanulságos és hitébresztő vezércikkeit összegyűjtve könyv formájában is kiadták, „*Élim pálmái alatt*”²³³ címmel.

Élete utolsó éveiben gyakorlatilag Steiner István szerkesztette a Békehírnököt, ő már csak aláírta a lapot.²³⁴ Ebből is látszik, hogy Csopják testvér nem csak jól ellátta feladatát, hanem az utódát is kinevelte, ami a jó vezetők ismérve. Hosszú szerkesztői munkája a szolgálathoz való hűségéről tesz bizonyosságot. Isten fel tudta használni a Békehírnökben való munkáját, így többen megértették és elfogadták az evangéliumot.

*„A Békehírnök cikkei már sok bűnben alvót felébresztettek, sok bánatos szívet megvigasztaltak, sok csüggedő lelket felemeltek, sok eltévedettet vezetek vissza az atyai házhoz; sok léleknek megmutatták az üdvre vezető utat; olvasása mellett sokak előtt kibontakozott Krisztusnak dicséletes alakja és sokan felismerték Őbenne Üdvözítőjüket.”*²³⁵

4.3 Egyházzenei ténykedése

Csopják Attilának irodalmi és szerkesztői munkássága mellett egyházzenei tevékenysége is nagy hatást gyakorolt közösségünkre. Egyik kedvenc mondása volt: „*Az istentiszteletre szánt zene nemcsak arra való, hogy a fül gyönyörködjék benne, hanem, hogy a szív magasztalja Istent.*”²³⁶

Csopják testvér egyházzenei tevékenységével kapcsolatosan Bányai Jenő (A magyarországi baptista egyházzene története című) könyvét veszem alapul. Bányai testvér könyvénel alaposabb és körültekintőbb, témámmal kapcsolatos munkát nem találtam.

Csopják Attila egyházzenei munkásságának kezdete egybeesik a (német nyelvű) Wesselényi utcai Baptista Gyülekezetből kivált testvérekhez való csatlakozásával (vezetésével). A Nap utcai Baptista Gyülekezet ősenek számító kis csoport a magyar nyelvű prédikációk mellett vágyott saját anyanyelvén az Alkotóját, Megváltóját énekekkel dicsérni. Kezdetben nazarénus, református és a Rottmayer János által kiadott énekeskönyvből volt lehetőségük a magyar atyafiaknak dicsőíteni az Istent. Mivel a hazánkban élő baptistákra is jellemző volt, hogy szerettek lendületesen énekelni és vágytak új énekeket tanulni, megnőtt az igény egy magyar nyelvű baptista gyülekezeti énekeskönyv

²³³ Bh., 40., évf., 4. szám, 1934. január 27., 26. o.

²³⁴ Bh., 40., évf., 1. szám, 1934. január 13., 10. o.

²³⁵ Bh., 40. évf., 11. szám, 1934. március 17., 82. o.

²³⁶ Bányai J. hivatk. műve, ...60. o.

kiadására.²³⁷ Csofjak Attila a német nyelvű énekeskönyvből először öt éneket fordított le és nyomtatta ki kék kartonlapra. Az énekek fogadtatásának sikerén felbuzdulva még két esetben készített kartonlapra énekefordítást. A második kartonlapon négy, a harmadik lapon hat éneket nyomtatott ki és adott a testvérek kezébe.²³⁸ Ezek után Bodoky Lajossal elhatározta, hogy a német baptista testvérek által házi áhitatokra készített Kleine Psalter énekeskönyvhöz hasonló, hívő énekeket tartalmazó könyvet adnak ki. Az énekszövegek többsége a nazarénus Új Sion Hárfa énekeskönyvből származik, melynek szövegét a dallamhoz igazították.²³⁹ Csofjak és Bodoky 1893-ban, Kis Zsoltár címmel jelentették meg művüket. A könyv szerkezeti felépítését Bányai Jenő könyvéből idézem: „Az 1-től 230-ig terjedő rész – úgy tűnik – egyező a német eredeti Kleine Psalterrel. Ugyanis a 231-től 251-ig terjedő számozás a „Toldalék” címet viseli. Az énekszámolás után található a teológiai beosztást ismertető Tárgymutató. Majd ezt követi az alfabetikus Tartalomjegyzék”²⁴⁰

Összesen 196 oldalas volt a Kis Zsoltár első kiadása (ez úgy lehetséges, hogy több ének is került egy oldalra). Az énekeskönyv pozitív fogadtatását jelzi, hogy 1896-ban megjelent a második bővített kiadás. A második kiadás 330 énekéből az első 250 ének némi változtatással (szinte mindegyik) az előző könyvben is megtalálható volt.²⁴¹ Arányában az énekek számával nem növekedett a könyv oldalainak száma. Valószínűleg anyagi megfontoltságból, (hogy szegényebb testvérek számára is elérhető legyen) az énekeskönyv külalakjának rováására a 330 éneket 207 oldalba tömörítették össze. A Kis Zsoltár egyik kiadásában sem találunk kottát, négyszólamú eredetére az „ad notam”²⁴² jelzés utal. Ahogyan az előző részben a Békehírnök szerkesztésénél észrevehettük, hogy a kor alázatos hívő gondolkodásából adódóan, csak ritkán jelölték a cikkek szerzőjét, így az énekeskönyv szerzői eredetéről is csak a visszaemlékezésekből tudhatunk. Csofjak Attila és Bodoky Lajos mellett a visszaemlékezések alapján, Udvarnoki András és Szabó András is segédkezett. Munkájuk időtállóságát bizonyítja, hogy közösségünk „el nem ismert” csoportja 1907-ig a Kis Zsoltárt használta énekeskönyvének, sőt 72 ének a Sion énekei kottás-énekeskönyvbe is belekerült.

Közösségünk zenei életének fejlődését mutatja, hogy gyülekezeteinkben sorra alakultak, főként fiatalokból álló énekkarok. A Kis Zsoltár énekeskönyvben mivel (ahogy

²³⁷ Bányai J. hivatk. műve, ... 23. o.

²³⁸ Uo., 44. o.

²³⁹ Uo., 45. o.

²⁴⁰ Uo., 50. o.

²⁴¹ Uo., 51. o.

²⁴² Uo., 52. o.

említettem is), nem voltak hangjegyek az énekszövegekhez rendelve, szükségszerűvé vált az énekkarok kezébe kottás énekeket adni. A Békehírnök megalakulása után rendszeresen közöltek hangjegyekkel rendelkező énekeket, aminek zömét Csopják testvér fordította le magyar nyelvre, de Udvarnoki Andrásnak is jelentek meg fordításai. Egy év elteltével 150 éneket sikerült a Békehírnöknek közzétenni, sőt a megjelent kottás énekekből több száz példányt raktárban őriztek. Az újságban napvilágot látott énekekhez Udvarnoki András és Csopják Attila még 72 éneket hozzáadott (így az énekek száma 222-re emelkedett), és 1896. júliusában Sion énekei címmel könyv formájában is megjelent. A kiadott énekeskönyv első 150 énekéből 80 ének négy szólamba van szedve, ugyanakkor 72 éneknek csak a szövegét hozza a könyv.²⁴³ A kotta nélküli énekek előtt olyan szerzemények állnak, amiknek ugyanazok a hangjegyei. Ezzel az ötletes megoldással a szerkesztők kevesebb oldalszámmal több éneket tudtak könyvükbe belevenni. A másik előnye volt ennek a szerkesztésnek, hogy a szövegek különbségéből adódóan, többféle alkalmon is megszólalhatott ugyanaz a dallam. A fennmaradó hetvenkét ének a „*Kis Zsoltár közkedvelté vált énekeit tartalmazza.*”²⁴⁴ Érdekessége még ennek az énekeskönyvnek, hogy három Udvarnoki András által bemerítési alkalomra írt szerzemény is van benne.²⁴⁵ Szabó András visszaemlékezése szerint a Sion énekei első hetvennyolc énekének zöme Csopják-fordítás. Bányai Jenő könyvében az első hetvennyolc ének közül felsorolja a Csopják Attila által fordított ötvenhét ének címét.²⁴⁶ Bányai testvér Szabó András visszaemlékezését teljesen nem tudja elfogadni, mivel még a további énekek közül is feltételez Csopják fordításokat. Állítása bizonyításaképpen, megjelöli a Sion énekei 137. (Mit fogsz aratni?) és a 138. (Üdvözítöm szeret engem) énekeit, miszerint kutatásai alapján bizonyítva látja a szövegek Csopják Attila által való ihletettséget.²⁴⁷ 1900-ban jelenik meg a Sion énekei második kiadása, amit már egyedül Csopják Attila állított össze.²⁴⁸ A második kiadás első 149 éneke megegyezik az első kiadás énekeivel. Az énekeskönyv második feléből kikerült a Kis Zsoltár énekanyaga és helyére 119 vadonatúj énekkottát lépett. A Sion énekeiben található énekanyagból sokat átvettek a későbbiekben megjelenő énekeskönyvek, ezzel bizonyítva a fordítások jó minőségét és lelkiségét: A Hit hangjai 1905-ös kiadásában 123 éneket, az 1907-es Evangéliumi Zsoltár 31 éneket, az 1909-ben

²⁴³ Bányai J. hivatk. műve, ... 53. o.

²⁴⁴ Uo., 53–54. o.

²⁴⁵ Uo., 55. o.

²⁴⁶ Uo., 59. o.

²⁴⁷ Uo.

²⁴⁸ Uo., 61. o.

megjelent Kis Énekes könyv 34 éneket, és az 1913-as Evangéliumi Karénekek 60 éneket vett át.²⁴⁹

1904-ben közösségünk hajdúböszörményi országos közgyűlésén a résztvevő testvérek döntöttek arról, hogy a német nyelvű Glaubensstimme-t lefordítják. 1890-ben a nagyváradi országos értekezleten már szóba került ez a terv, melyet Meyer Henrik hozott a testvérek elé. A nagyváradi értekezleten Meyer Henrik előterjesztése nem járt pozitív eredménnyel.²⁵⁰ Az 1896-os területi konferencián ismét előkerül a német nyelvű Hit hangjai lefordítása, ahol Balog Lajos felajánlotta: „*hogy a Glaubensstimme-nek mind a 700 énekversét egymaga lefordítja.*”²⁵¹ Közösségünk feszült helyzete miatt váratott magára a magyar nyelvű Hit hangjai fordítása és kiadása. Az 1904-es hajdúböszörményi közgyűlés döntése után már nem az 1849-es első kiadású Glaubensstimme-t fordították le a testvérek, hanem az 1900-ban kiadott négyszólamú, kottás változatát.²⁵² A fordítás legnagyobb részét Balogh Lajos, Bodoky Lajos, Csopják Attila, dr. Mészáros Károly és Udvarnoki András testvérek végezték.²⁵³ Különlegessége a magyar nyelvű Hit hangjainak, hogy a német (702 ének) változathoz képest, plusz hatvanhat „*angolszász evangéliumi éneket csatoltak.*”²⁵⁴ Pontosan nem ismeretes, Csopják testvér énekefordításának száma, melyek belekerültek az énekeskönyvbe, de az bizonyos, hogy a plusz hatvanhat ének az ő fordítása.

Az eddigiekben Csopják Attila gyülekezeti énekléssel kapcsolatos fordítói munkájáról volt szó. Igaz, a Sion énekei énekeskönyvvel kapcsolatosan megemlítettem, hogy az egyre több helyen alakuló énekkarok igényeik kielégítéseképpen adták ki, de ezt a művet még gyülekezeti énekeskönyvnek tekinthetjük. Az énekkaroknak négyszólamú énekanyagokhoz jutásával kapcsolatosan Csopják Attila vejének, Orosz Istvánnak tevékenysége jelentett nagy segítséget. Orosz Istvánnak saját költségén kiadott három, kórusoknak szóló énekgyűjtemény-anyagának nagy részét Csopják testvér fordította le, vagy a meglévő fordításokat stilizálta. Az Orosz István által kiadott kóruskiadványok a következőek: 1904-ben, 1000 példányban jelent meg, a 28 énekből álló, kékborítójú Evangéliumi Karénekek I. Az első kiadás nagy sikerét követően, 1906-ban kiadta 22 új énekekkel, piros borítással az Evangéliumi Karénekek II-t. 1907. augusztusában az Új Sion

²⁴⁹ Bányai J. hivatk. műve, ... 61. o.

²⁵⁰ Uo.

²⁵¹ Uo., 62. o.

²⁵² Uo., 63. o.

²⁵³ Uo., 65. o.

²⁵⁴ Uo., 64. o.

Énekei 80 oldalon 54 énekkel örvendeztette meg hazánk énekkarjait. Az Új Sion Énekei énekeskönyv Csopják Attila vonatkozása szempontjából érdekesség, ugyanis a kilences számú ének (Ha vállamon van a kereszt) Csopják testvér saját költeménye.²⁵⁵ Orosz István Amerikába való távozása után hazánk baptista énekkarai kifogásolták, hogy elfogytak az Orosz testvér által kiadott karénekek. Ennek az igénynek hatására Szabadi F. Gusztáv és Oláh Imre 1910-ben állította össze az Evangéliumi kar- és magánénekek című, „78 kóruszámot”²⁵⁶ magába foglaló énekgyűjteményt. A Szabadi-féle énekeskönyv előszavából kiderül, hogy „Csopják Attila most is kivette a részét...énekversek, fordítások”²⁵⁷ készítésében. Csopják testvér fordításai a felsorolt kórusgyűjteményeken kívül még több, énekkarok számára készült énekeskönyvbe is bekerültek (Pl.: Evangéliumi karénekek), ami kiváló munkáját és hozzáértését bizonyítja.

Csopják Attila énekfordítói munkássága nem csak a felnőttek körében nyilvánult meg. Szabadi F. Gusztáv feleségével megkereste, hogy segítsen nekik a Singvögelein németnyelvű vasárnapi iskolás gyermekek számára írt énekeskönyvből magyar nyelvre fordítani énekeket. Szabadiné Kaiser Karolin férjét és Csopják testvér munkáját megkönnyítette azzal, hogy lefordította az énekeket és ezután a férfiaknak csak a rímbeszedés volt a dolguk.²⁵⁸ Szabadi Irén visszaemlékezéséből kiderül, hogy Csopják Attila olyan gyorsan tudta rímekkel ellátni a nyersfordításokat, amennyi idő alatt megitta a kávéját. Vasárnapi iskolás gyermekek számára lefordított énekeket könyv formájában is kiadták, Kis Énekes címmel. 1909-ben megjelent első kiadásában 208 kottanélküli ének volt. Kritikája az énekeskönyvnek, hogy az énekek túlnyomó része nem gyermek, hanem ifjúsági, vagy még inkább felnőtt ének.²⁵⁹ Ennek ellenére mégis úgy megszerették a gyülekezeteinkben élő testvéreink ezt az énekeskönyvet, hogy hat kiadást ért meg.

Csopják testvér énekfordításai és szerzeményei nem minden esetben jelentek meg énekeskönyvekben. Közösségünkben éltek és a mai napig élnek olyan énekek, amiknek szerzője nem ismeretes. A népdalokhoz hasonlóan a hívő énekek is sokszor szájról-szájra terjednek, melyeket előfordul, hogy egyes testvérek lejegyzetelnek, de többségük ezen énekeknek a feledés homályába vesznek. Általában utazó evangélisták, prédikátorok,

²⁵⁵ Bányai J. hivatk. műve, ... 128. o.

²⁵⁶ Uo., 130. o.

²⁵⁷ Uo., 131. o.

²⁵⁸ Uo., 96. o.

²⁵⁹ Uo., 99. o.

CSOPJÁK ATTILA ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA
(1853-1934)

vendég lelkipásztorok hozzák ezeket, az „*írott énekeket*.”²⁶⁰ Csopják Attilától is maradtak ilyen énekek fenn, amiket egy-egy misszióútján tanított meg az általa meglátogatott gyülekezettel. Ilyen ének például a Nagyné Körösi Margit által lejegyzett, „*A hitvalló éneke*”.²⁶¹

„*Bör - tönömnek se – tétjé – be Nem vo – nul be napsu – gár,
Még – is fény van kö – rü – lö – tem, S nap – pal – lá vált a ho – mály.
Meg – váltóm – nak é – gi fé – nye Hat – ja át a lel – ke – met,
És vi – lá – gít mesz – sze – mesz – sze: Múlt je – len s jö – vő fe – lett.*”²⁶²

Csopják Attila énekköltői munkásságából kiderülhet számunkra, hogy a gyülekezeti éneklést fontosnak tartotta, és az evangélium hirdetésének alárendelte. Szomorúan vette tudomásul, hogy sok esetben az egyházzenei ünnepeket a hívő testvérek szórakoztatására használják.²⁶³ Úgy gondolta, hogy minden alkalmat meg kell ragadni az elveszett lelkek megmentésére. Csopják testvér a maga korában zenei téren is haladó gondolkodónak számított. Voltak olyan baptista testvérek, akik bizonyos hangszereket, mint például a hegedűt, világinak és „*vigasságtevő szerszámok*”²⁶⁴-nak titulálták. Csopják Attila egy a Békehírnökben megjelent cikkében egy ilyen atyafinak válaszolva levelére, bibliai példákra utalva bizonyítja, hogy a hangszereket Isten dicséretére is lehet használni. Az említett cikkben megjegyzi, hogy a zene lehet az ördög eszköze (előcsalva a világi kívánságokat), és lehet az Isten eszköze („*előhívva a szunnyadó szent érzelmeket*”).²⁶⁵ Megjegyzi milyen nagy hiba, hogy vannak, akik a zenét az ördögnek adják, de ilyet a „*mennyeiek*”²⁶⁶ nem tesznek. Csopják Attila közösségünk zenei életében végzett munkájáról nem túlzás kijelenteni, hogy felbecsülhetetlen értékű. Énekköltésai, és az egyházzenei hozzáállása mind a mai napig érezteti hatását gyülekezeteinkben. Zeneszeretétét gyermekeinek is átadta, akik közül többen tehetséges zenészek lettek.

²⁶⁰ Bányai J. hivatk. műve, ... 74. o

²⁶¹ Uo.

²⁶² Uo., 75. o.

²⁶³ Lelki Élet I. évf., 4. szám, 1948. július 1., 10. o.

²⁶⁴ Bányai J. hivatk. műve, ... 243. o.

²⁶⁵ Uo., 245. o.

²⁶⁶ Uo.

5. CSOPJÁK ATTILA CSALÁDJÁRÓL

5.1 Szülei

Csopják Attila szüleinél nem maradt fenn sok emlék, velük kapcsolatos ismereteimet a dolgozatom első fejezetében írtam le. Tömören összefoglalva Csopják testvér szüleinél való ismereteim a következők:

Édesapjának neve Csopják Antal, aki szűkös anyagi állapotához képest amennyire tudta, támogatta fia tanulmányait.²⁶⁷ A Csopják család többször költözött Csopják Antal munkahelyi változásait követve.

Édesanyja iránti szeretete több írásában megjelenik. A kürt baptista ifjúsági lapban, 1925-ben megjelent vezércikkéből²⁶⁸ kiderül, hogy húsz éves volt anyja halálakor. Ezek szerint 1873-ban fejezte be Hortulányi Mária földi pályáját. Az említett írásából fény derül még arra is, hogy nem várt, hirtelen betegség által halt meg édesanyja. Hortulányi Mária buzgó görög katolikus asszony lehetett, amit bizonyít Csopják testvér egyik hozzáfűződő versének sorai:

„Édesanyámhoz

Este hogyha fekszem,

Reggel ha kelek:

Édesanyám imádkozni

Tanít engemet.

Odaül az ágyhoz,

Megfogja kezem,

Jó Istenről, Jézusunkról

Beszélget velem.

Üdvözítőm, kérlek,

Hald meg sóhajom:

Áldd meg, az én anyácskámat,

*Áldd meg, de nagyon!”*²⁶⁹

²⁶⁷ Bh., VII. (LVII.) évf., 18. szám, 1963 szeptember 15., 7. o. ; Bh., 40. évf., 4. szám, 1934 január 27., 27. o.

²⁶⁸ A Kürt, Baptista ifjúsági lap, II. évf., 3. szám, 1925. május – június, 2. o.

²⁶⁹ Somogyi Barnabás: Mustármagok (Versek), kiadja MBE., Bp., 1987., 292. o.

5.2 Testvérei

Csopják Attilának egy bátyja, egy öccse és egy húga volt.

Bátyát Csopják Árpádnak hívták, akinek házasságából egy leánya született. Árpád korai halála után özvegye férjhez ment Tomi Lajoshoz. Csopják Atilla megtérése után a Tomi család elfogadta az Úr Jézust Megváltójuknak, majd a budapesti gyülekezet tagjai lettek. Később Árpád leánya, valamint felesége második házasságából született gyermeke Tomi József, (a későbbi Kispesti Baptista Gyülekezet karmestere) is alámerítkeztek.²⁷⁰

Öccse Csopják Géza jó kedélyű fiú volt. Csopják Attila nősülése után Géza hozzájuk költözött és velük lakott korai haláláig.²⁷¹

Csopják bácsi Irma nevű húga megözvegyült, és náluk lakott öt gyermekével. Ekkor Csopják Attila felesége már Rottmayer Mária volt, és akkoriban történt, hogy 18-an ültek ebédnél az asztalnál. Később Irma testvére két lányával együtt elfogadta az Úr Jézus kegyelmét.²⁷²

5.3 Házasságkötés, özvegyesség, újraházasodás

Csopják Attila első feleségét Ócsvári Idának²⁷³ hívták, aki 1860. június 12-én született. Apja – elmondások²⁷⁴ szerint – egy jómódú orvos volt. 1878. szeptember 9-én ment feleségül Csopják Attilához. Házasságukban megmutatkozott rendszeretete és szorgalma.²⁷⁵ Ahogyan Csopják testvér a szegények segítőjévé vált, úgy ő is szánakozást érzett a nyomorultak és a szükségét szenvedő emberek iránt. Férje megtérése után, sokszor támadtak közöttük konfliktusuk, mivel nehezen fogadta el a hívő embereket.

Csopják testvér egy 1896-ban megjelent cikkben, a Békehírnökben visszaemlékezik feleségére és az utolsó napjaira.²⁷⁶ 1896. január 2-án nagyon súlyosan megbetegedett hashártyagyulladásban.²⁷⁷ Két nappal halála előtt meglátogatta egy hívő ember, és buzdította őt. A látogatás alkalmával imádkozott a halálos beteg és azt mondta „*Hiszem,*

²⁷⁰ Marosi Béláné Cs. Gy. hivatk. műve, ... 19. o. ; IV. sz. Melléklet

²⁷¹ Marosi Béláné Cs. Gy. hivatk. műve, ... 19. o.

²⁷² Uo.

²⁷³ Bh., XXXIV. (LXXXIV.) (53.) évf., 1. szám, 1990. január 7., 6. o.

²⁷⁴ Csoják Attila unokája Marosi Gyöngyike elmondása alapján

²⁷⁵ Marosi Béláné Cs. Gy. hivatk. műve, ... 4. o.

²⁷⁶ Bh., I. évf., VII. szám, 1896, 4–7. o.

²⁷⁷ Uo., 5. o.

„*hogy Isten engem is irgalmába fogad*”.²⁷⁸ Amikor látta Csopják Attila felesége közeli halálát, felköltötte a két legidősebb lányát és lányaival imádkozott. 1896. január 7-én halt meg Ócsvári Ida Csopják testvér első felesége.²⁷⁹ Csopják Attila felesége felől hitte, hogy viszont fogja látni a Mennyországban.²⁸⁰ Kilenc gyermeke született Ócsvári Idától, ebből hét élte meg a felnőtt kort. Gyermekeik nevei születési sorrendben a következők: Csopják Piroska, Csopják Hajnalka, Csopják Álmos, Csopják Gábor, Csopják Ibolya, Csopják Énok, Csopják Rózsika, if. Csopják Attila és Csopják Ida.²⁸¹

Csopják Attila második feleségének leánykori neve Rottmayer Mária, Rottmayer Jánosnak (1818-1901)²⁸² „*Stibleriv Emilia Friderik(a)*”²⁸³ – ától született gyermeke. Menyegzőjük 1896. november 30-án volt. Rottmayer Mária jó segítőtársa lett férjének. Mivel hamar elveszítette édesanyját tudta milyen nehéz nevelt gyermekként felnőni, így könnyen meg tudta érteni az árván maradt Csopják gyerekeket. Az árvák megéreztek apjuk új feleségének szeretetét és igazi anyukká fogadták. Rottmayer János úttörő baptista munkás volt és vasárnapi iskolai tanító. Lányára a misszió igen mély hatást gyakorolhatott megtérése után. Fiatal korában mikor még nem fájt annyira a lába, keresztyén lapok, szórólapok terjesztőjeként is szolgált.²⁸⁴ Előfordult, hogy lelki iratok osztogatása közben fenyegetéseket, gúnyolódásokat is átélt.²⁸⁵ Férjhezmenetele után, Csopják Attilának nem csak a gyereknevelésben segített, hanem: „*otthon a nagy család mellett is amiben tudott segítségére volt*”.²⁸⁶ Bányai Jenő könyvében²⁸⁷ az is kiderül, hogy férje énekefordításában is aktívan közreműködött. „*Csopják Attila hangszeren nem játszott, de ott volt mellette hitvese, Rottmayer Mária, aki viszont kitűnően harmóniumozott, s így adva volt, hogy a kiválasztásra került újabb énekek fordításának előkészítésével férjének segítségére legyen,*

²⁷⁸ Bh., I. évf., VII. szám, 1896, 4–7. o.

²⁷⁹ Bh., I. évf., I. szám, 1896. 15. o.

²⁸⁰ Bh., I. évf., VII. szám, 1896. 4–7. o.

²⁸¹ Csopják Attila Bibliájából, ami az (Marosi család) unokái birtokában van ma ; X–XI. sz. Melléklet

²⁸² Bereczki L. hivatk. műve, ... 24. o.

²⁸³ Csopják Attila és Rottmayer Mária házassági anyakönyvi kivonatának másolatából, 1999/1896 szám. kelt, eredeti példány megtalálható a levéltárban. (Az iratban szereplő név elképzelhető, hogy nem pontos. A lehetséges változata: Stiebler Emilie Friderika)

²⁸⁴ Marosi Béláné Cs. Gy. Hivatk. Műve, ... 9. o.

²⁸⁵ Lelki élet., I. évf., 4. szám, 1948. július 1., 9. o.

²⁸⁶ Bányai J. hivatk. Műve, 139. o (Részlet Csopják Gyöngyike anyjáról való visszaemlékezéséből a könyvben.)

²⁸⁷ Bányai J. hivatk. Műve, ... 139. o.

*miért is az énekeket többször eljátszhatta férjének, aki azután igencsak hamar rímbe szedte az új szövegeket.*²⁸⁸

Csopjáknének, mivel kiválóan tudott németül, a Békehírnökben is jelentek meg fordításai. Rottmayer Mária a vasárnapi iskolás csemeték között is otthonosan forgolódott.²⁸⁹ Férje halála után Rákospalotára költözött Gyöngyike nevű lányához, a Marosi családhoz. 1954. január 16-án fejezte be földi életét. Vérszerinti gyermekeinek nevei születési sorrendben: Csopják Magdaléna (Lenke), Csopják Dániel, Csopják Kornél, Csopják Lilián, Csopják Gedeon és Csopják Gyöngyike.²⁹⁰ 1954. január 18-án kiadott gyászjelentésében 34 unokát és 19 dédunokát jelölnek meg.²⁹¹

5.3 Gyermekei²⁹²

Csopják Attilának **Ócsvári Idától** született gyermekei:

Csopják Piroska (Budapest, Batthyányi u.)

Csopják Attila legidősebb lánya 1881. március 26-án²⁹³ született, és 15-éves korában élte át édesanyja elvesztését, amit érthető módon nehezen dolgozott fel. Testvérei közül ő és Hajnalka fogadták el elsőként az Úr Jézus kegyelmét, és hitüket kifejezve bementek. Édesapjuk második felesége (Rottmayer Mária) szinte barátnőjévé vált a két kamaszodó lánynak, akik sokat segítettek kistestvéreik nevelésében. Új anyjukhoz iskolai dolgaikkal, és belső vívódásaikkal is bátran fordulhattak.²⁹⁴ Piroska a nagytehetségű Orosz István prédikátorhoz ment feleségül.

Orosz István egy kis ideig a rákoscsabai testvéreket vezette, majd Udvarnoki András mellett pásztorolta a Nap utcai Baptista Gyülekezetet. Zenei munkálkodása a gyülekezetben kimagasló volt: az énekkart vezette, zenekarokat alapított (vonós, fúvós). 1908-ban családjával Amerikába költözött, és a Clevelandi Magyar Baptista Gyülekezet lelkipásztoraként szolgált.

²⁸⁸ Bányai J. hivatk. műve, ... 139. o.

²⁸⁹ Bh., 39. évf., 46. szám, 1933. november 18.

²⁹⁰ Csopják Attila Bibliájából, ami az (Marosi család) unokái birtokában van ma ; X–XI. sz. Melléklet

²⁹¹ Özv. Csopják Attiláné gyászjelentése, Kiállították 1954. január 18-án Petőfi Nyomda, Bp., IX., Számuegy- u. 50. (A fénymásolata megtalálható unokájánál Marosi Gyöngyikénél)

²⁹² X–XI. sz. Melléklet

²⁹³ Csopják Attila Bibliájából, ami az (Marosi család) unokái birtokában van ma.

²⁹⁴ Marosi Béláné Cs. Gy. hivatk. műve, ... 8–9. o.

Az „*East Orange-i Nemzetközi Baptista Szeminárium magyar tagozatának lett igazgató tanára*”.²⁹⁵

Az Egyesült Államok Magyar Baptista Szövetségének elnökeként nagy szerepet játszott 1920-ban a magyarországi baptisták két ágának (elismert és el nem ismert) összebékítésében. Mikor az óhazába szólította feladata, feleségét Csojják Piroskát is magával vitte. Idős korában Trentonban szolgált lekipásztorként.²⁹⁶ A Békehírnökben Orosz Istvánnak egy megjelent cikkéből kiderül, hogy 11 gyermekük született, ebből 7 gyermekük maradt életben. Csojják Piroskáról megjegyzi férje, hogy nagy segítség számára. A clevelandi nőegylet elnöke és arra vágyik, hogy Magyarországon is szerveződjenek nőegyletek „*az özvegyek, árvák segélyezésében és a missziómunka támogatásában*”.²⁹⁷

Csojják Hajnalka Anna (Budapest, Ostrom u. 6.)

1883. január 31-én született²⁹⁸ Csojják testvér második lánya, aki 1905. november 5-én ment feleségül Szász Istvánhoz a Nap utcai Baptista Gyülekezet presbiteréhez és vezető szólistájához. Egy darabig az atyai háznál éltek öt gyermekükkel.²⁹⁹ Hajnalka érzékeny volt a szegények, betegek és az elesett emberek iránt. „*A kispesti „Sion-udvar” kedvezményezettjeit Szász Istvánné (Csojják Hajnalka) választotta ki. Ő jelölte ki azt a munkát, amiből esetleg a lakás bérletét fizethették – ha egyáltalán bírták.*”³⁰⁰

Férje, Szász István 1935-ben kiadott egy hat énekből álló füzetet „*Ha zúg az ár*” címmel.³⁰¹ Összesen hat gyermekük született három fiú és három lány. Szász Tihamér, Szász Teofil, Szász Hajnalka, Szász Attila, Szász Lívia, Szász Gyöngyike.
Harkai Jánosné Szász Katalin Szász Teofil lánya.

Csojják Álmos Péter (Budapest, Ostrom u. 6.)

1884. május 29-én született és 1888. december 30-án halt meg.³⁰² Csojják bácsi Bibliája hátoldalán, a családi krónika részben Álmos fiáról megjegyzi, hogy „*erős, egészséges fiú volt meghalt Krup következtében*”.³⁰³

²⁹⁵ Dr. Tresánszky V. hivatk. műve, ... 126. o.

²⁹⁶ Uo., 209. o.

²⁹⁷ Zágoni J. hivatk. műve, ... 123.o.

²⁹⁸ Csojják Attila Bibliájából, ami az (Marosi család) unokái birtokában van ma ; XI. sz. Melléklet

²⁹⁹ Marosi Béláné Cs. Gy. hivatk. műve, ... 12. o.

³⁰⁰ Pátkai B. hivatk. műve, ... 21. o.

³⁰¹ Bányai J. hivatk. műve, ... 174. o.

Csopják Gábor László (Budapest, Toloby Ferencz u. 22.)

1886. március 24-én született. Vékony, gyenge gyermek volt. Sokat szenvedett a szembetegségétől.³⁰⁴ Apja második feleségének a ház körül, és kisebb testvéreinél nagyon sokat segített. Nevelőanyját idős korában szinte minden héten meglátogatta.³⁰⁵ Az Üdvhadsereg megalapításában játszott nagy szerepet. 1922–1923-ban lapot adott ki „Csatakiáltás” címmel.³⁰⁶

Csopják Ibolya (Budapest, Soroksári u.)

1888. február 14-én született.³⁰⁷ Jó kedélyű, mosolygós leány volt, aki új édesanyját azonnal pártfogásába vette. Sokszor Csopják testvért vidékre szólította a munkája, vagy missziós feladata, ilyenkor mindig magával vitte a két legidősebb lányát. Ezeken az alkalmakon volt lehetőségük a lányoknak bizonyoságot tenni és a szállásadók előtt énekelni. Amikor Piroska és Hajnalka kirepültek a családi fészekből, Ibolyát is magával vitte az édesapja. Marosi Béláné Csopják Gyöngyike visszaemlékezéséből kitűnik, hogy a Csopják gyerekek között Ibolyának volt a legszebb énekhangja.³⁰⁸ Csopják Ibolya 1907. március 7-én³⁰⁹ házasodott össze Jámbor Lajossal, aki híres festőművész lett. Férjét apja irányította képzőművészi pályára. A kispesti imaház szószék mögötti falán a 42. és a 148. zsoltár ihlette festménye volt látható Jámbor testvérnek. 1923-ban települtek ki Amerikába. Két gyermekük született, akiknek nevei: Jámbor Ibolya és Jámbor Lajos.

Csopják Énók (Budapest, Ferenc körút 33.)

Születése évét Csopják bácsi a Bibliájában 1890. január 21-re teszi,³¹⁰ ezzel szemben Bányai Jenő testvér a könyvében Csopják Énók világra jöttének idejét 1889-ben jelöli meg.³¹¹ Úgy vélem autentikus forrás ebben az esetben az édesapa kézírásával megjelölt dátum. Érdekesség, hogy Csopják Attila bemerítése után három hónappal egy olyan emberről nevezi el a gyermekét, akiről a Biblia azt a jellemzőt írja: „Énók az

³⁰² Csopják Attila Bibliájából, ami az (Marosi család) unokái birtokában van ma ; XI. sz. Melléklet

³⁰³ Uo.

³⁰⁴ Csopják Attila Bibliájából, ami az (Marosi család) unokái birtokában van ma ; XI. sz. Melléklet

³⁰⁵ Marosi Béláné Cs. Gy. hivatk. műve, ... 9. o.

³⁰⁶ http://64.233.183.104/search?q=cache:ojqlhTiD8wJ:vmek.oszk.hu/02100/02185/html/257.html+Csopj%C3%A1k+G%C3%A1bor&hl=hu&ct=clnk&cd=1&gl=hu&lr=lang_hu ; 2008. március 1.

³⁰⁷ Csopják Attila Bibliájából, ami az (Marosi család) unokái birtokában van ma.

³⁰⁸ Marosi Béláné Cs. Gy. hivatk. műve, ... 4-5. o

³⁰⁹ Csopják Attila Bibliájából, ami az (Marosi család) unokái birtokában van ma ; XI. sz. Melléklet

³¹⁰ Csopják Attila Bibliájából, ami az (Marosi család) unokái birtokában van ma ; XI. sz. Melléklet

³¹¹ Bányai J. hivatk. műve, ... 163., 255., 286. o

*Istennel járt*³¹² (Genezis 5,22). Minden bizonnyal, a névválasztás háttérében az (előző gyermekeinek való névadásához képest) a vágy lehetett, hogy Csopják Énók életére is e bibliai igazság legyen jellemző. Azért is gondolom ezt, mert régebben nagyobb körültekintéssel választották az emberek gyermekeik neveit, mint azt ma teszik.

Csopják bácsi könyvében úgy emlékezik vissza fiáról, mint „szelíd, türelmes, szolgálatkész, nyájas alázatos ifjú.”³¹³ Kitartásáról és türelméről egy történetet ír le, amiben egy több órás hajóút elején megvágta Énók a karját és fájdalmai ellenére sem szólt anyjának, csak a megérkezésükkor.³¹⁴ Betűszedőként dolgozott a baptista nyomdában. Stejner Istvánnal és Friedrich Józseffel jól összebarátkozott a munkahelyén és elhatározták, hogy tovább szeretnének tanulni. Magániskolába beiratkozva elvégezte a polgári iskola 3–4. osztályát.³¹⁵ *”Önmagától tanult meg hegedülni, zongorázni, harmóniumozni és különösen a hegedülésben művészi színvonalra küzdötte fel magát.”*³¹⁶ A Kispesti Baptista gyülekezetben zenekarvezetőként és karmesterként szolgált. Más gyülekezetek zenekarjainak is segített a fejlődésükben, mint például az ócsai zenekarnak.³¹⁷ Első nyilvánosságra lépése 1912. november 1-jén, Kispesten a „Magyar király szálloda” nagytermében³¹⁸ volt. Egyházunk zenei életére pozitív hatást gyakorolt rövid tevékenysége. Szabadi F. Gusztávval munkálták, hogy Lichtemberg Emil („magyarországi oratórium kultusz megteremtője, operaház karmestere”)³¹⁹ kapcsolatba kerüljön a baptistákkal, főként a baptista zenészekkel (Udvarnoki Béla, Udvarnoki András, testvérei Kornél és Gedeon, Tomi József, Szabadi Győző és még sokan mások), akik később eljártak hangversenyeire, ami idővel éreztette hatását egyházunk zenei életén.³²⁰ Korát megelőző zenei gondolkodó is volt, mivel kéziratából kiderül, hogy tervei között szerepelt egy központi énekkar létrehozása,³²¹ ami csak negyvennégy évvel később 1957-ben vált valóra. Sajnos Csopják Énókot is besorozták katonának az első világháborúban. Egyszer tudott a háborúból hazajönni, gyermeke születésekor 1917 nyarán. Látogatása után visszatért a

³¹² Biblia, Kiadja a Magyar Bibliatársulat megbízásából a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Bp., 2006, 9. o.

³¹³ Csopják A. Képek A MBM. Történetéből hivatk. műve, ... 32. o.

³¹⁴ Uo.

³¹⁵ Steiner István önéletrajza „légy hű mindhalálig” 18 oldalas jegyzet. 8. o.

³¹⁶ Csopják A. Képek A MBM. Történetéből. hivatk. műve, ... 32. o.

³¹⁷ Bányai J. hivatk. műve, ... 254. o.

³¹⁸ Uo., 144. o.

³¹⁹ Uo., 163. o.

³²⁰ Bányai J. hivatk. műve, ... 163. o.

³²¹ Csopják Énók: A Magyarországi Baptista ének- és Zenekaregyesület alapszabálya. A tervezet kézírata szerzőnél Bp., 1913; Bányai Jenő: A magyarországi baptista egyházzene története, Kiadja Baptista Kiadó, Bp., 1996, 168. o.

frontra és egy kis idő múlva eltűnt. Családja egy volt román fogolytól kapott hírt Énókról, hogy egy romániai város (Jessi) kórházában elhunyt. A fogoly állítása bizonyítékául Csoják Énók újszövetségi bibliáját átadta a családnak. Később hozzátartozói megkapták Énók cenzúra által visszatartott írásait. Csoják Attila megjegyzi könyvében, hogy fia levelei után nem volt a család számára kétséges, hogy Énók már a Mennysországra van.³²² Úgy vélem pontosan nem lehet felmérni, hogy mekkora veszteség érte Énók hősi halálakor mind a Csoják családot, mind az egyházunkat.

Csoják Énók 1914 május végén vette feleségül Tóth Jolánt. 1917. július 4-én lányuk született és a Csoják Jolán nevet adták neki. Lánya bementése 1947. február 2-án volt.³²³

Csoják Rózsika (Budapest, Gólya u. 19.)

1891. októberben született.

*„Igen szelíd, vidám jó gyermekecske volt, meghalt tüdőgyulladás miatt, hatheti szenvedés után, 1892. december 22-én.”*³²⁴

Ifj. Csoják Attila (Gólya u. 50.)

1893. április 5-én született.³²⁵ Ifjabb Csoják Attilát is besorozták az első világháború idején. Huszár Sándor hadifogolytáborból írt leveleiből tudhatunk meg némi információt az ifjú Attiláról. Kiderül, hogy Szibériában, Zabajkolszkaja tartomány Berezovka nevű helységében raboskodott. Huszár testvér halálát ő erősítette meg levélben.³²⁶ Az 1948-as Lelki Élet nevű újságban, „Nagy idők tanúja”³²⁷ című, özv. Csoják Attilánéval készített cikkben előkerül Ifj. Csoják Attila neve. Kiderül ebből az írásból, hogy Kínából kapott a család az ifjabb Attilával kapcsolatos életjelet. Nem tudjuk, hogy mi lett az ifjú Attilával.

³²² Csoják A. Képek A MBM történetéből. hivatk. műve, ... 32. o.

³²³ Nemeshgyi Zoltán volt pesterzsébeti lelkipásztor feljegyzéséből.

³²⁴ Csoják Attila Bibliájából, ami az (Marosi család) unokái birtokában van ma ; XI. sz. Melléklet

³²⁵ Uo.

³²⁶ Zágonyi J. hivatk. műve, ... 224. o.

³²⁷ Lelki Élet., 1. évf, 4. szám, 1948. július 1., 9. o.

Csopják Ida (Budapest, Kinizsy u. 14.)

1895. február nyolcadikán született.³²⁸ Élete harcaiban, kísértéseiben szilárd hite adott erőt neki. Férjével, Steiner Istvánnal apján és Énók bátyán keresztül ismerkedett meg. Rendszeresen eljárt Steiner testvér a Csopják családhoz, mivel együtt tanult Csopják Énókkal, és Csopják Attilának rendszeresen vitte a németből fordított cikkeit.³²⁹ Steiner testvér 1915-ben megkapta katonai behívóját és Törökbálintra vitték kiképezni a 32. gyalogezred egyik osztagához. Ekkor Csopják Idával már komolyan gondolkodtak, hogy összeházasodnak. A közeli frontra szállítás miatt 1915. február 28-án Törökbálinton húzták egymás ujjára a jegyűrűt. Csopják Ida négy évig várta vissza jegyesét a háborúból, úgy hogy elmondások szerint³³⁰ kétszer kapta halálhírét jegyesének. 1919-ben az Orosz hadifogságból hazatérve Kispesten találkozott újra vőlegényével. Steiner testvér hazatérése után tífuszban megbetegedett de beteg ágyán, 1919. március 21-én az anyakönyvezető összeadta jegyesével. Steiner István gyógyulása után 1919. április 11.-én Kispesten a gyülekezetben megtartották a menyegzőt.³³¹ (A Békehírnökben³³² a menyegző időpontjául 1919. április 2-a van megjelölve. Ugyancsak ezt az időpontot jegyezte le Csopják testvér a bibliája hátoldalán.)

Amilyen hittel harcolta meg Csopják Ida a vőlegényére való várást jegyességük alatt, olyan hittel ment végig egész életén. Csopják Attila Kispesten imaházépítésre szólította fel a gyülekezetet. Amikor látta Ida lánya, hogy a testvérek azt kezdték mondogatni mi nincs, akkor előállt és jegyűrűjét a perselybe dobva mondta, pénzem nincs, de amim van, azt odaadom. Erre az ott lévők nekibuzdultak az adakozásra.³³³ Egyszer több heti szárazság után imádkozni összejöttek a hívők a gyülekezetbe, ő pedig vitte az esernyőjét, mondván szükség lesz rá. Csopják Ida hazamenet nem ázott el. Bármerre ment mindenhol bizonyoságot tett. Nem véletlen, hogy gyászjelentésén ez a jellemzés áll róla: „Isten országának bizonyágtevő tagja.”³³⁴

Házasságkötésük után egy évvel 1920. március 5-én megszületett első lányuk, Steiner Ida Ildikó. Ahogy édesapja is elveszítette négy gyermekét úgy a Steiner családot

³²⁸ Csopják Attila Bibliájából, ami az (Marosi család) unokái birtokában van ma ; XI–XII. sz. Melléklet

³²⁹ Steiner I. hivatk. műve, ... 8. o.

³³⁰ Kovács Gézáne Szegedi Ildikó elbeszéléséből, 2008. 02. 21.

³³¹ Steiner I. hivatk. műve, ...15. o.

³³² Bh., XXV. évf., 8. szám, 1919. április 30., 103. o.

³³³ Kovács Gézáne Szegedi Ildikó elbeszéléséből, 2008. 02. 21.

³³⁴ Steiner Istvánné Csopják Ida gyászjelentése Kiállították, 1958. november 25. Petőfi nyomda Bp., 1958 ; XIV. sz. Melléklet

sem került ki a gyász. 1924-ben meghalt a három hónaposan Steiner Viola lányuk. Harmadik lányuk, Steiner Zsuzsa Magdolna 1927-ben született és ma is él Angliában. Két fiuk Steiner István 1929-ben és Steiner József 1931-ben születtek.³³⁵ Csopják Ida halálos ágyában elrejtve egy pár soros levelet hagyott hátra gyászoló családtagjainak, amin vigasztalás képen leírta, hogy megy az Úr Jézushoz.³³⁶

Csopják Attilának **Rottmayer Máriától** született gyermekei:

Csopják Magdaléna (Lenke) (Budapest, Fecske utca 8.)

1897. november 10-én jött világra Csopják Attila és Rottmayer Mária első közös gyermeke.³³⁷ Lenke (ahogyan a család nevezte), jó kedélyű vidám lány volt, aki tehetséges előadókészségével építette a kispesti gyülekezetet. Sokszor, mikor apját elkedvetlenítették a különböző megpróbáltatások, magához hívta Lenkét, hogy vidítsa fel.³³⁸ 1920. szeptember 29-én ment feleségül Tresánszky Tivadarhoz (Trsztyanszky). Férje 1920-1922-ig teológiai hallgató volt, majd Amerikába (East Orangeba) utaztak, hogy elmélyítse a teológiában való jártasságát. Az újhazában Attila Tivadarnak nevezték (elképzelhető, hogy nevét apósa után vette fel). A teológiát elvégezve pásztorolta „*Carteret (N.J) és Perth Amboy (N.J) gyülekezetét*”.³³⁹

Csopják Dániel (Budapest, Baross u. 96.)

1900. március 10-én született és 1901. május 1-jén halt meg. Csopják bácsi halálának kiváltó betegségeként a krupot jelöli meg.³⁴⁰

Csopják Kornél (Kornéliusz) (Budapest, Baross u. 96.)

1902. február 9-én, egy vasárnap reggelen fél négykor látta meg a napvilágot.³⁴¹ Ötéves korában súlyosan megbetegedett és eljutott a klinikai halál állapotába. Már menthetetlennek hitte anyja, amikor megérkezett Csopják bácsi. Csopják testvér kiküldött mindenkit a szobából, elkezdett érte imádkozni és különböző módokon próbálta újjá

³³⁵ XIII. sz. Melléklet

³³⁶ Kovács Gézáne szegedi Ildikó elbeszéléséből, 2008. 02. 21.

³³⁷ Csopják Attila Bibliájából, ami az (Marosi család) unokái birtokában van ma ; XI. sz. Melléklet

³³⁸ Marosi Béláné Cs. Gy. hivatk. műve, ... 18. o.

³³⁹ Dr. Tresánszky V. hivatk. műve, ... 220 o.

³⁴⁰ Csopják Attila Bibliájából, ami az (Marosi család) unokái birtokában van ma ; XI. sz. Melléklet

³⁴¹ Csopják Attila Bibliájából, ami az (Marosi család) unokái birtokában van ma ; XI. sz. Melléklet

éleszteni. Kis idő múlva Kornél ismét elkezdett lélegezni. Lassan gyógyulni kezdett és buzgón forgatta képes Bibliáját.³⁴² Korához képest nagyon hamar megtanult olvasni, és hatévesen egyből a második osztályba vették fel iskolába. Tizenhat évesen érettségizett le, és fiatal kora miatt egy évet várnia kellett az egyetemi felvételre. Később, jó barátjával Ifj. Udvarnoki Andrással a műegyetem tanulója lett. Kornélnak nem csak a műszaki dolgokhoz volt tehetsége, hanem kiváló orgonista, zeneszerző és karmester is volt.³⁴³ A kispesti gyülekezetben sokat segített az 1922-ben az énekkar által kiadott „Égi hangok” elnevezésű gyűjtemény létrehozásában.³⁴⁴

1926-ban kivándorolt Amerikába, és Columbia egyetemen folytatta a tanulmányait, ahol gépészmérnöki diplomát szerzett.³⁴⁵ New York-ban a magyar baptista gyülekezet orgonistájaként és karmestereként szolgált, majd az angol nyelvű gyülekezetben lett orgonista.³⁴⁶ Elvégezte az East Orange-ban működő *Magyar Baptista Szemináriumot*.³⁴⁷ A new yorki magyar gyülekezet segédlelkészeként, „*Megszervezte, tanította az ifjakat. Fiú és leánykört szervez 1935-ben. A vasárnapi iskola megszervezése is ekkor történt.*”³⁴⁸ Két gyermeke született, Kornél és Ted. Kisebbik fia, Ted Cornell Billy Graham szolgálatát segítette orgonálásával. Bátya Kornél orvos lett.

Csopják Liliom (Lilike) (Budapest, Kistemplom u 12.)

1904. április 18-án született, 1906. április 12-én éjjel halt meg.³⁴⁹ Sokat emlegette Csopják néni a kis Lilikét gyermekeinek.

Csopják (Hortulányi) Gedeon (Budapest, Kistemplom u 12.)

1905. október 30-án hétfőn este hat órakor született.³⁵⁰ Csopják Attila legkisebb fiú gyermeke, Csopják Gedeon. Felvette később Csopják Attila anyai vezetéknévét, a Hortulányi nevet. Jóságú, kedves gyermek volt, aki húgának, Gyöngyikének sokat segített. Idősebb testvérei szeretettel vették körül a két legkisebb Csopják gyermeket. Húgával

³⁴² Marosi Béláné Cs. Gy. hivatk. műve, ... 18. o.

³⁴³ Bányai J. hivatk. műve, ... 167. o.

³⁴⁴ Uo. 169. o.

³⁴⁵ Marosi Béláné Cs. Gy. hivatk. műve, ... 12. o.

³⁴⁶ Bányai J. hivatk. műve, ...

³⁴⁷ Amerikaban.html+Csopj%C3%A1k+Korn%C3%A9l&hl=hu&ct=clnk&cd=3&gl=hu&lr=lang_hu ; 2008 március 1.

³⁴⁸ http://64.233.183.104/search?q=cache:4LbVrVGc7RgJ:www.evangeliumihirnok.net/06november.html+Csopj%C3%A1k+Korn%C3%A9l&hl=hu&ct=clnk&cd=2&gl=hu&lr=lang_hu ; 2008. március 1.

³⁴⁹ Csopják Attila Bibliájából, ami az (Marosi család) unokái birtokában van ma ; XI. sz. Melléklet

³⁵⁰ Uo.

együtt magukkal vitték ifjúsági kirándulásokra, vagy ha az énekkar valahova elutazott. Rendszeretete kis korától jellemző volt rá. Bibliaolvasását füzetbe vezette, leírva, hogy milyen igehelyeket olvasott. Csopják bácsinak segített rendszerezni házkönyvtárát, amihez katalógust készített.³⁵¹ Szorgalmas tanuló és tehetséges zenész volt. Gyermekkorában többször vezette a gyülekezetet az éneklésben. Kornél bátyával nagyon szeretett együtt zenélni. 1926-ban a Kispesti Baptista Gyülekezet segédkarvezetőjévé választották.³⁵² Kornél testvérével együtt zenei pályára szerettek volna menni, de szülei tanácsára mérnöknek kezdtek el tanulni. Csopják Gedeon építészmérnökként végzett az egyetemen. A gyülekezetben való zenei szolgálatát a reálpálya nem homályosította el. Gedeon testvér zeneszerzéssel is próbálkozott „*Pessimus*”³⁵³ álnévvel. Kispesti I. Baptista Gyülekezetben 1936. november 28-án ének és zeneünnepélyen hat Hortulányi Gedeon szerzemény is elhangzott.³⁵⁴ Csopják Attilához hasonlóan ő is látogatta a dohánygyárakat, de Gedeon a műszaki állagukat mérte fel az épületeknek. Utjai közben is újabbnál újabb dallamokon gondolkodott, és sokszor ülőhely híján a teli vonatban állva is kottát írt. Egy esetben látva egyik utas, hogy mit tesz, odament hozzá és felajánlotta a hátát az írásra, megjegyezve: „*büszke lesz, hogy szép dallamok születtek a hátán*”.³⁵⁵ Özvegy édesanyát minden héten meglátogatta, aki „Napsugárnak” nevezte fiát. Első felesége Sáska Irén három gyermeket hátrahagyva autóbalesetben hunyt el. Gyermeknei nevei: Gedeon (Amerikába vándorolt), Attila és Irén. Újból megnősült és elvette első felesége húgát, Sáska Erzsébetet. Második feleségétől is született egy Kornél nevű fia. Csopják (Hortulányi) Gedeon testvér 1966-ban, cukorbetegségben halt meg.

Csopják Gyöngyike Mária (Kispest, Kazinczy u 14.)

1908. június 6-án született.³⁵⁶ Kereskedelmi iskolát végzett, és apjának leánykorában sokat segített a gyors- és gépírásban. 1929. augusztus 21-én ment feleségül Marosi Bélához, a későbbi *imaházépítőhöz*.³⁵⁷ 1934-ben Rákospalotára költöztek ahol férjét a gyülekezet elöljáróságába is beválasztották. Hét gyermekük született: Marosi Béla Énók, Marosi Gyöngyike Zsuzsanna, Marosi Ildikó, Marosi Mária Magdolna, Marosi

³⁵¹ Marosi Béláné Cs. Gy. hivatk. műve, ... 13. o.

³⁵² Uo., 12. o.

³⁵³ Bányai J. hivatk. műve, ... 193. o.

³⁵⁴ Uo.

³⁵⁵ Marosi Béláné Cs. Gy. hivatk. műve, ... 13. o.

³⁵⁶ Csopják Attila Bibliájából, ami az (Marosi család) unokái birtokában van ma ; XI. sz. Melléklet

³⁵⁷ Bh., évf.n., szám. n., 1999. augusztus 1.

Kornélia Noémi, Marosi Gabriella Ida, Marosi Emese. Csopják Gyöngyike édesapjától örökölte a szegények felé való szeretetét. Gyakran új ruháját elajándékozta a szegény embereknek. Sokszor meghívott magukhoz rászoruló embereket és miközben ennivalót készített nekik, imádkozott értük.³⁵⁸ Csopják bácsi halála után özvegye (Rottmayer Mária) a Marosi családhoz költözött és haláláig velük lakott.

Dolgozatom címe Csopják Attila élete és munkássága. A gyermekei életének bemutatásából kiderülhet számunkra, hogy különböző szolgálata mellett a családjában is nagy munkát végzett. Élete vége felé Józsuéval együtt elmondhatta: „*Én és az én házam népe az Urat szolgáljuk*” (Józs 24,15)³⁵⁹

Ida lányának menyegzőjére írt verséből kiérződik gyermekei felé való szeretete és ragaszkodása. Költeménye soraiból észrevehetjük, hogy még reménykedett két eltűnt fia (Énók és Attila) hazajövetelében.

Menyegzői vers

<i>1.Édes otthonunknak szeretett fészkéből Íme most újból kirepülni készül Egy drága madárka!</i>	<i>2.Ki kell őt bocsátanunk, vissza őt nem tarthatjuk, De a mi lelkünkkel körülcsokolhatjuk Mielőtt elválnánk.</i>	<i>3.Kirepült már tőlünk több ilyen madárka, Némelyike elment messze, messze szállva Túl az óceánon.</i>
<i>4.Másik itten-ottan készített új fészket, Ámde olyan is van Ki bár ebben résztvett, Most sehol sem látom. [...]³⁶⁰</i>	<i>5.Kettőt várunk, kettőt a nagy messzeségből, Hogy mivélünk sírva, s örvendezve szívből Osztozzon mindenben.</i>	<i>6.Mert a mi fészkünknek kedves madárkái, Ha el is repülnek, lelkünktől elválni Nem képesek soh'sem!</i>

³⁵⁸ Marosi Gyöngyike elbeszéléséből.

³⁵⁹ Biblia, Kiadja a Magyar Bibliatársulat megbízásából a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Bp., 2006, 237. o.

³⁶⁰ Bh., XXV. évf., 8. szám, 1919. április 30., 103. o

6. FÖLDI ÉLETÉNEK VÉGE, TEMETÉSE ÉS RÓLA SZÓLÓ VISSZAEMLEKEZÉSEK

6.1 Betegsége és utolsó napjai

„Életünk ideje hetven esztendő, vagy ha több, nyolcvan esztendő [...]”³⁶¹ (Zsolt 90,10)

A fent említett zsoltárrészletnek az ember életidejének időpont meghatározása nagyon találóan illik Csopják Attilára. 1934. január 10-én (46 nappal a 81. születésnapja előtt) költözött a múlandó világból az örökkévalóságba. Csopják testvér életét nagyon megkeserítették gyakori gyomorfájdalmai. Már (ahogyan megemlítettem dolgozatomban) gyermekkora óta szenvedett gyenge gyomra miatt.³⁶² Élete során sok esetben koplalt, mivel tudta, hogy a vendégségben vagy hivatalos étkezésekkor elérakott ételt szervezete nehezen tudná megemészteni, és hasfájást okozna neki. Baptista közösségünkhöz tartozó asszonyok Csopják testvér felé olyan figyelmesek voltak, hogy a konferenciák előtt mindig megtudakolták mit főzzenek neki vagy mivel tudják kímélni egészségét. Idős korában az egyre erősödő gyomorfájdalmairól a festészet terelte el figyelmét.³⁶³ Az ifjúsága alatt űzött hobbija, jó gyógyszerként hatott a fájdalmaira. Miközben festett, Istent dicsérő énekeket dúdolgatott és e tevékenysége közben eltörpültek számára testi gyötrelmei.³⁶⁴

Halála előtt egy évvel súlyosan megbetegedett Gyomorbetegségéből kifolyólag „heves és kínzó csuklás fogta el, mely napokon át gyötörte éjjel-nappal, úgy, hogy az orvosok tehetetlenül szemléltek kinlódását, mert semmiféle csillapító vagy enyhítő szerrel nem szűnt meg a csuklás.”³⁶⁵ Amikor megtudta, hogy az ország testvérisége egy emberként imádkozik az ő gyógyulásáért, hatalmas öröm töltötte el és szervezete ismét erőre kapott.

1934 január első napjaiban ismét rosszul kezdte érezni magát, de ennek ellenére nem mulasztotta el a január 6-i irodalmi értekezletet. Mielőtt elmentek volna a testvéri megbeszélésre, veje Steiner István megkérdezte tőle, hogy a fájdalmai ellenére el

³⁶¹ Biblia, Kiadja a Magyar Bibliatársulat megbízásából a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Bp., 1998, 575. o.

³⁶² A Kürt, Baptista ifjúsági lap, III. évf., 9–10. szám, 1926. december., 4. o.

³⁶³ Dr. Somogyi Barnabás: Csontokba zárt tűz, Dr. Somogyi Imre (Emericus) élete és munkája, Kiadja a Magyarországi Baptista Egyház, Bp., 1982, 46. o. ; XV. sz. Melléklet

³⁶⁴ Marosi Béláné Cs. Gy. hivatk. műve, ... 21. o.

³⁶⁵ Bh., 40. évf., 3. szám, 1934. január 20., 18. o.

szándékozik e jönni vele. Csopják bácsi válasza határozottan hangzott: „*Természetesen... nekem ott kell lennem*”.³⁶⁶

Az értekezleten nem csak részt vet, hanem fel is szólalt és kiemelte az irodalom fontosságát. Másnap, január 7-én Kispesten, a (vasárnap) délelőtti istentiszteleten még szolgált, de a délutáni alkalomra gyomor panaszai miatt nem tudott elmenni, ami nála csak ritkán fordult elő. 8-án ismét (ahogyan kb. egy évvel előtte) elfogta a csuklás, úgy, hogy családtagjai jónak látták az orvost kihívni hozzá, aki megvizsgálva Csopják testvért, nem találta súlyosnak az állapotát. Utolsó napjaiban sem zárkózott el az őt látogatók elől, sőt az atyafiakat, akik kérdésekkel fordultak (ilyenkor is) hozzá, a lehető legjobb tudása szerint próbálta tanácsolni. A látogatók távozása után (hétfőn) este elfogta az epeömlés. Ezen éjszakán keveset aludt és kérte Steiner testvért, hogy maradjon vele a betegágyánál. 9-én tovább gyötörte a gyomorfájdalom, oly annyira, hogy estére ismét orvost kellett hívni. A doktor távozása után sem akartak szünni Csopják bácsi fájdalmai, ezért hajnali félháromkor veje (Steiner István) az orvoshoz elmenve gyógyszert hozott, amit bevéve a beteg, kissé megnyugodott. 10-én délelőtt kivizsgálta az orvos és megállapította, hogy Csopják testvér pulzusa alig tapintható, ezért injekciókat adva próbálta a szívét erősíteni. Amikor látta a doktor, hogy nem javul a beteg állapota, más orvosokért is elküldött, hogy konzultáljon velük. „*Mielőtt azonban az orvosok kiértek volna, bekövetkezett az agónia. Tíz órakor megkérdezte Ida lányát, aki állandóan mellette volt, hogy hány óra. Mikor megmondta neki, azt kérdezte: Hol-a „Hit hangom”? Majd néhány perc múlva felsóhajtott: „Mikor kerülök már sorra?...” Ezzel elvesztette eszméletét és csendesen elaludt, pontosan akkor, mikor megszólaltak a harangok, jelezve a déli 12 órát [...]*”³⁶⁷

Csopják Attila halálának okát (hivatalosan) a halottkém, szívgyengeségnek állapította meg.³⁶⁸

³⁶⁶ Bh., 40. évf., 3. szám, 1934 január 20., 18. o.

³⁶⁷ Uo.

³⁶⁸ Csopják Attila „Halottvizsgálati bizonyítvány”-a, Kelt Kispesten, 1934. január 11. ; XVI. sz. Melléklet

6.2 Temetése és az ott elhangzott visszaemlékezések

1934. január 10-én (szerdán), a kispesti baptista hívők között szárnyra kelt a hír: Csopják bácsi Úrhoz költözött. Csopják Attila mennyei honba távozása hetében tartották az Alliansz imahetet. Az esti alkalmon dr. Udvarnoki Béla könnyes szemmel hirdette ki az egybegyűlteknél a halálesetet. Az istentiszteleten megjelent hívek megdöbbenéssel fogadták a Kispesti (I) Baptista Gyülekezet lelkipásztorának bejelentését. Voltak sokan, akik elsírták magukat, mások pedig fájdalmas arckifejezéssel meredtek maguk elé. Másnap délután a rádióba is bemondták a Csopják Attila haláláról szóló hírt. Ezen az információforráson (a rádión) keresztül az országban élő testvériség is tudomást szerzett a gyászesetről.

„Kegyelmetes hangon emlékezett meg a bemondó a magyar baptisták veszteségéről és sokan könnyes szemmel ejtették le fejükről a kagylót.”³⁶⁹

12-én, (pénteken) a Pesti Hírlapban és a Függetlenségben tudatták olvasóikkal Csopják Attila elhalálózását, és ismertették a temetés időpontját. A testvériség a családdal együtt szerette volna, hogy a kispesti kápolnába ravatalozzák fel a holttestet, ezáltal is kifejezve Csopják testvér ragaszkodását az Úr háza és az eklézsia iránt. Ezt a szándékot a kispesti polgármester döntésével lehetett megvalósítani, amit dr. Molnár József (a polgármester) meghallva, azonnal engedélyezett is. *„Természetes, hogy Csopják bácsit szabad eltemetni a baptista templomból”.*³⁷⁰

A kispesti tisztviselők Csopják Attila felé való tiszteletét jól mutatja az is, hogy dr. Zsurilla József a város népjóléti tanácsnoka elintézte, hogy a halott testét Kispest városának díszsírhelyébe temessék.

A temetés 1934. január 12-én volt³⁷¹, ami gyászistentisztelettel kezdődött a Kispesti (I) Baptista Gyülekezet kápolnájában, ½ 3-kor³⁷². A felravatalozott holttest körül tömérdek koszorú volt elhelyezve. Csopják Attilának földi maradványait egy nyitott koporsóba tették és összekulcsolt kezébe a sokat olvasott Újszövetséget helyezték. A temetésen hazánk egyházait képviselő emberei mellett a polgármester is részt vett. A baptista imaház már az alkalom elkezdése előtt zsúfolásig megtelt úgy, hogy több százan kívül maradtak. Az alkalmat dr. Udvarnoki Béla a Kispesti (I) Baptista Gyülekezet

³⁶⁹ Bh., 40. évf., 3. szám, 1934. január 20., 18. o.

³⁷⁰ Uo.

³⁷¹ Csopják Attila „Halottvizsgálati bizonyítvány”-a, Kelt Kispesten, 1934. január 11.

³⁷² Bh., 40. évf., 3. szám, 1934. január 20., 19. o

lelkipásztora nyitotta meg imával. Az imádság után felolvasta Pál első levele a Korinthusiakhoz 15. fejezetének a 34–58. verséig. Prédikációja elején figyelmeztette a gyászoló sokaságot és a családot, hogy: „[...]ma nem gyászszertartásra gyűltünk össze, hanem istentiszteletre. Nincs gyászra ok, hiszen nem vezett el senki[...]”.³⁷³

Igehirdetésében Csopják Attilát többféleképpen nevezte meg: modern pátriárkának, nemzedék fejének, lelki atyának, gyakorlati keresztyénnek és hősnak, akit az Úr tette azzá, amivé vált. Beszéde végén emlékeztette a gyülekezetet arra a mondásra, amivel Csopják testvér rendszeresen befejezte az istentiszteleteket: „Az Úr Jézus a miénk”³⁷⁴ most már úgy mondhatja, hogy „Az Úr Jézus az enyém”³⁷⁵

Dr. Udvarnoki Béla után az énekkar énekelt, majd dr. Somogyi Imre közösségünk elnöke vette át a szót, felolvassa a Bibliából Jakab apostol levelének 2. fejezetének 5. versét: „Halljátok meg szeretett atyámfiai: avagy nem az Isten választotta-é ki e világ szegényeit, hogy gazdagok legyenek hitben, és örökösei az országnak, a melyet azoknak ígért, a kik őt szeretik?”³⁷⁶

A felolvasott ígéről Somogyi testvér megjegyezte:

„Csopják bácsink ravatala mellett ez a bibliai szöveg egy aktuális szöveg. Néhány szó csupán és mégis teljes mértékben fedi testvérünk egész földi pályafutását.”³⁷⁷

Ezen kívül Somogyi Imre igehirdetéséből kiderül, hogy melyik ének volt Csopják Attilának a kedvence (Ha néha-néha bús vagyok című ének) és mivolt az egyik fő életelve („aki szeret, az szeretve van”)³⁷⁸. Somogyi testvér után id. Udvarnoki András lépett elő és a Példabeszédek könyve 10. rész 7. versével búcsúzott barátjától, szolgatársától. Megemlékezett röviden negyven évig tartó közös munkálkodásukról. Id. Udvarnoki András visszaemlékezését követően id. Victor János a Vasárnapi Iskolai Szövetség titkára mondott szívbemarkoló szavakat. Az elhangzott beszédében megjegyezte: „...nem hiszem, hogy lett volna kedvesebb munka előtte, mint a gyermekek közti munka”.³⁷⁹

Végül dr. Csia Sándor az Alliansz Világszövetség és a Bethánia Egylet nevében mondott egy pár búcsúzó szót. Miután e beszédek a kápolnában elhangzottak, ismét a kispesti

³⁷³ Bh., 40. évf., 3. szám, 1934. január 20., 19. o

³⁷⁴ Uo.

³⁷⁵ Uo.

³⁷⁶ Magyarázatos Károli Biblia, Veritas Kiadó, Királyi Magyar Egyetemi Nyomda Részvénytársaság, Bp., 2001, 1780. o.

³⁷⁷ Bh., 40. évf., 3. szám, 1934. január 20., 20. o.

³⁷⁸ Uo.

³⁷⁹ Uo., 21. o.

gyülekezet lelkipásztora (dr. Udvarnoki Béla) vette át a szót, és a család nevében megköszönte az egybegyűlteknak a részvételt, külön kiemelve Kispest városának polgármesterét, Molnár Józsefet. A köszönetnyilvánítás után még felhangzott egy ének, majd elkezdett a tömeg kivonulni az imaházból.

Az istentisztelet végén a koporsót kocsira rakva, megindult a gyászoló sokaság, rendezett sorban a hideg januári szürkületben. Mire megérkeztek a temetőbe testvéreink, teljesen besötétedett. A város által adományozott dízsírhelynél az énekkar éneke után előállt Pannonhalmi (Piszmán) Béla és a Jeremiás sírjai 5. fejezet 15–16. verseiből hirdette az Isten Igéjét. Ő festette le szavaival Csopják Attila sírjánál a szívtelen ember szobráról szóló történetet. Elmondta a vágyát, hogy meg szeretné formázni a szívtelen ember szobrát, aki tulajdonképpen maga Csopják Attila lenne. A példázat szerint, Csopják testvér bármennyi szívet kapott volna Istentől, ő úgyszólván elosztogatta volna azt. Mivel mindenkit szeretett, és mindenkinek adott az ő szívéből, ezért „*nem volt szíve... mert másoknak adta*”³⁸⁰. Az elmondott kissé merész költői hasonlat, jól bemutatja Csopják Attilának Istentől kapott lelkületét és szeretetét, ami egész hívő életét jellemezte. Piszmán testvér után Bányai Ferenc mondott pár szót Csopják Attiláról: „*Lehet mondani, hogy őbenne megdicsőült az isteni kegyelem...*”³⁸¹

Bányai testvér beszéde után, az énekkar éneke közben, elhantolták Csopják Attila koporsóját.

„*Az énekhangok a ködös, hideg téli estén szálltak felfelé, a nehéz fagyos göröngyök pedig hulltak lefelé, elborítva a koporsót. Mindig így van az életben: ami isteni az felfelé száll, ami földi, az lenn marad és még mélyebbre hull.*”³⁸²

³⁸⁰ Bh., 40. évf., 3. szám, 1934 január 20., 22. o.

³⁸¹ Uo.

³⁸² Uo.

UTÓSZÓ

Csopják Attila életének különböző területeit látva kimondhatjuk, hogy valóban hatalmas örökséget hagyott közösségünkre. Munkásságának különböző részterületei példaként, szolgálhatnak a mai embernek.

Csopják Attila merte a szent szolgálatot „használni” a profán életben, merte kivinni a vezető hivatali közegbe (lásd. minisztériumi munkája). (Sajnos sokszor különválnak az emberek gondolkodásában a profán élet és a szent szolgálat.)

Polgári állása mellett állhatatos és Istennek odaszánt gyülekezeti munkásként is megáldotta Istenünk. Azt a hatalmas gyümölcsözést, amit kispesti szolgálata alatt átéltek testvéreink, azt úgy hiszem minden Krisztust szerető ember vágyja és kívánja. Csopják Attila nemcsak áhítózott a megtérők százaira, hanem mindent elkövetett, hogy az általa vezetett gyülekezet szíve az elveszett emberekért égjen.

Közösségünk bölcs vezetőjeként igaz volt rá, hogy felismerte az idők jeleit, amit a misszió érdekében (még ha sokakban megütközést váltott is ki), meg kellett tennie (szolgatársaival együtt) s tette ezt nem emberi meglátásokra, hanem Istenre figyelve. Ez a tulajdonság tanulsággal szolgálhat a ma élő hívőknek, akik közül sokan félnek felelősen dönteni, és ha kell, Isten ügyéért konfliktusokat is felvállalni.

A családja felé való szeretete minden családapának követendő példa lehet. 15 gyermeke született és gyermekei nagy része bemerített hívő baptista lett. Számomra ez azt bizonyítja, hogy nem csak a gyülekezetben élte meg hitét, hanem odahaza is.

Ezen kívül sajnos időszerű, mind a Magyarországi Baptista Egyházunknak közösségi szinten, mind egyéni hívő emberként személyesen is Csopják testvér szegények felé való odafordulását megszívnünk. Jelenleg hazánk helyzete kezd ismét hasonlítani az 1900-as évek elején uralkodó nyomorúságos állapotokhoz. Ahogyan Csopják Attilát megtanította Istenünk a nyomorgókkal együtt érezni, úgy minket is kívánom, hogy tanítson meg.

Végül láthattuk, hogy Csopják testvér nem csak élni, hanem Krisztussal együtt meghalni is tudott. Halála számomra a Zsidókhöz írt levél szavait idézik: *„Ne feledkezzetek meg vezetőitekről, akik az Isten igéjét hirdették nektek. Figyeljétek életük végére, és kövessétek hitüket.”* (Zsid 13,7)

Szó szerint igaz ez Csopják Attila életére, hitére és földi útjának végére. Őt valóban érdemes követni a hitben.